Poštnina plačana v gotovini

ILUSTRIRANI LIST ZA MESTO IN DEŽELO

Cena 2 din

DRUŽINSKI TEDNIK

Starega konja ne naučiš jahati.

SLOVENSKI PREGOVOR

Leto XI. Ljubljana, 19. januarja 1939. Štev. 3.

»DRUŽINSKI TEDNIK« izhaja ob četrtkih. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Gregorčičeva ulica št. 27/III. Poštni predal št. 345. Telefon št. 33-32. Račun poštne hran. v Ljubljani št. 15.393. Rokopisov ne vračamo, nefrankiranih dopisov ne sprejemamo. Za odgovor je treba priložiti za 3 din znamk.

NAROČNINA

1/4 leta 20 din, 1/2 leta 40 din, vse leto 80 din. V Italiji na leto 40 lir, v Franciji 70 frankov v Ameriki 2 1/2 dolarja. — Naročnino je treba plačati vnaprej.

CENE OGLASOV

V tekstnem delu: enostolpčna petitna vrsta ali njen prostor (višina 3 mm in širina 55 mm) 7 din; v oglasnem delu 4·50 din. V dvobarvnem tisku cene po dogovoru. Notice: beseda 2 din. Mali oglasi: beseda 1 din. Oglasni davek posebej. Pri večkratnem naročilu popust.

»Družinski tednik«
odslej
na 12 straneh

Razgled po svetu

Katalonija v škripcih...

...kljub temu španske vojne še ne bo kmalu konec

V Ljubljani, 18. januarja.

Spet se končuje novo poglavje španske državljanske vojne. Francova božična ofenziva je le rodila uspeh, sicer za nekaj dni pozneje, kakor so nekateri pričakovali, toda za tiste, ki jim gre to v račun, ni nikoli prepozno. Prva republikanska obrambna črta v Kataloniji je zdrobljena in tudi druga je že na več mestih predrta. Francove divizije prodirajo proti katalonski prestolnici; Barceloni se obeta madridska usoda.

Zmagoslavje v Françovem taboru je veliko. Njegovo časopisje napoveduje že konec vojne; le še nekaj tednov, pa bo moral tudi Madrid odložiti orožje. V nacionalističnih rokah sta že danes dve tretjini španskega ozemlja in skoraj prav toliko prebivalstva. Kako naj se republikanski centrum še brani, ko bo pa po zavzetju Katalonije s treh strani obdan s sovražniki, njegova obal pa blokirana, da mu ne bo od nikoder več mogla priti pomoč?

Pogled na zemljevid daje tem napovedim tehtno osnovo. Toda pozabiti ne smemo: 1. da Katalonija kljub veleresnemu položaju na frontah še zmerom ni na tleh, predvsem ne njena prestolnica, in 2. da je general Franco že mnogokrat napovedal svojo končno zmago, pa je še do danes ni izvojeval. Matematika in zemljevid v vojni mnogo pomenita, nikakor pa ne vsega.

Toda prav tako, kakor bi bilo zgrešeno, napovedovati na podlagi pravkaršnjih zmag v Kataloniji že za prihodnje tedne končni triumf Francovih armad in likvidacijo državljanske vojne, prav tako katastrofalna bi bila za republikance tolažba, da so nacionalistične zmage v Kataloniji zgolj ena izmed neštetih faz te vojne. Republikanci si morajo biti na čistem: izguba Katalonije ni ena izmed poljubnih faz državljanske vojne, ampak je natanko predzadnji korak do končne katastrofe.

Jalovo je tudi izgovarjanje republikancev, da ima nasprotnik velikansko materialno premoč. Baš industrijska Katalonija bi bila do neke stopnje lahko izravnala to premoč, da je že koj v začetku državljanske vojne nekoliko resneje pojmovala svojo nalogo. Toda takrat so Katalonci imeli »nujnejše« opravke: važnejše kakor usoda celotne Španije so se jim zdele notranje katalonske zadeve. Našim bralcem bo še v spominu, da se ni Katalonija skoraj poldrugo leto niti zmenila ne za Madrid ne za baskovsko deželo, ampak so se njeni strankarski voditelji rajši prepirali o akademskih rečeh — kakor da sede na varnem otoku kje v Južnem morju: socialisti so pobijali komuniste, sindikalisti anarhiste, vsi skup so se šli pa avtonomaše po geslu: rajši pod Francom samouprav kakor pod Negrinom centralizem. Današnji porazi v Kataloniji so skorajda neposredna posledica navedene politike katalonskih strank. Pri tem je bila barcelonska politika še v premisi zgrešena: če Katalonija podleže, bo pod Francom zaman vzdihovala po avtonomiji. Vladali ji bodo centralizem in Francovi generali — torej od vseh možnih kombinacij baš tista, ki jo katalonski individualizem že od nekdaj najbolj mrzi.

Danes sicer Katalonija še ni tako daleč, da bi na lastni koži občutila vso usodnost napak svojih voditeljev, a dosti ji tudi ne manjka več, če se Francov napad v poslednjem trenutku ustavi, ne bo toliko zasluga Katalonije same kakor ostale Španije, kolikor je je še ostalo v republikanski oblasti.

*

Še nekdo bo po Francovi zmagi žel, kar je ves čas španske državljanske vojne sejal: francoska desnica.

»Popolnoma napačno je, meriti špansko vojno z nešpanskim merilom. To ni boj med komunizmom in fašizmom, temveč obračunavanje med dvema — docela španskima — metodama, med metodo ljudske fronte... in med vojaško metodo generala Franca...«

Tega ni zapisalo kakšno levičarsko glasilo: te besede smo brali v ponedeljski »Zürcher-Zeitungi«, glasilu ljudsko fronto odklanjajočih švicarskih konservativnih krogov.

Francoski desničarji merijo špansko vojno že dve leti in pol z nešpanskim merilom, šele zdaj, tik pred padcem Tarragone, se jim je zabliskalo, da njihovo merilo nemara ni bilo pravo. V ‚Slovencu' z dne 14. t. m. beremo namreč v neki brzojavki iz Pariza: »...Zaradi takšnega položaja v Kataloniji se je pričela v Franciji velika propaganda za pomoč republikanski Španiji. V tej kampanji so se zedinili desničarji in levičarji in vsi zahtevajo, da se reši republikanska Španija, ker bi nacionalistična Španija pomenila za Francijo zmerom ogromno nevarnost...«

Francova zmaga v Kataloniji bi bila predzadnja etapa španske državljanske vojne in uvod v popolno preureditev Sredozemske in Zahodne Evrope. Francozi so bili med tistimi redkimi, ki jim je šele Francov napad na Katalonijo odprl oči za to spoznanje.

Observer

5 anglosaških portretov

1. Roosevelt

Ko sem pri neki priložnosti vprašal Roosevelta, ali vidi v svoji izvolitvi za predsednika Združenih držav posebno poslanstvo, mi je z nasmehom odgovoril:

»Poslanstvo? Niti v sanjah ne! Nihče, prav nihče ni nenadomestljiv.«

Pri drugi priložnosti sem ga vprašal, ali si je kljub vsem spletkam, ki jih človek v politiki doživi, lahko ohranil svojo moralo.

»Seveda,« je odgovoril, »Sedem in dvajset let.«

»Zakaj ne petdeset?«

»Ker sem pred 27 leti stopil v državno službo.«

»Torej oblast vaše morale ni omajala, ampak jo je celo utrdila?«

»Kajpak! Šele ko sem postal odgovoren za splošnost, sem popolnoma razumel smisel desetih božjih zapovedi.«

*

»Ali vas ne zgrabi ljubosumnost,« sem ga vprašal, »kadar vam parlament meče polena pod noge, zvečer pa berete, da diktatorji svojo voljo kar diktirajo?«

»Za nič na svetu ne bi maral biti diktator. Brez opozicije? Saj bi od dolgega časa umrl!«

(Iz knjige »E. Ludwig, Roosevelt)

*

Rooseveltovo drugo predsedstvo poteče l. 1940. Ne po ustavi temveč iz tradicije Američani nobenega predsednika ne volijo v tretje. Ravnatelj ameriškega zavoda za javno mnenje dr. G. Gallup, ki zna z matematično natančnostjo izračunati popularnost vodilnih osebnosti, pravi da je za Roosevelta danes 55·5% Američanov. Mnogo simpatij si je Roosevelt pridobil z nedavno sklenitvijo trgovinske pogodbe z Anglijo in s svojim nastopom v židovskem vprašanju. Po tej statistiki je za to, da postane Roosevelt še v tretje prezident, 34% bogatih Američanov, 51% srednjepremožnih in 71% Američanov z majhnimi dohodki.

2. Chamberlain

Predsednika britanske vlade karakterizirajo tri lastnosti: Chamberlain je svojeglav, je pacifist po vsaki ceni in ne pozna razmer na evropski celini. Na Angleškem velja za poosebljenega predvojnega prvoboritelja kapitalističnega sistema. Zato imajo tisti, ki si razlagajo njegovo odjenljivost v Monakovem s strahom pred socialnimi zmedami, najbrže prav. Chamberlain ne mara fašizma, še manj pa komunizem. Njegova politika je politika »zlate sredine«.

(»Nova Riječ«, Zagreb)

*

Kadar berem o Chamberlainovih letalskih izletih, se spomnim dnevnika rekega dekleta, ki se je prvič peljala čez ocean in napisala tole:

Ponedeljek: Silno sem počaščena: moj sedež pri kosilu in večerji je tik zraven kapitanovega.

Torek: Ves popoldan sem bila v kapitanovi družbi na poveljniškem mostiču. Zdi se mi, da se je kapitan zaljubil vame.

Sreda: Kapitan se mi je skušal negentlemansko približati.

Četrtek: Kapitan mi je zagrozil, da bo ladjo potopil, če ga ne uslišim.

Petek: Rešila sem šest sto življenj!

(»Time«, Newyork)

3. Lord Halifax

Britanski zunanji minister, Chamberlainov prijatelj in somišljenik, je tipičen zgled angleškega gentlemana, i po zunanjščini i po nastopu.

Lord Halifax živi še zmerom v 19. stoletju, ko je angleško plemstvo veljalo za izraz najvišje stopnje družabnega življenja. Kot človek je dobrodušen, kot politik pa pacifist kakor njegov šef. Lord Halifax ne razume preprostega ljudstva in se tudi ne trudi, da bi ga razumel. Njegova največja tragedija je, da je sin svojega očeta in da ni njegov oče. Da je živel takrat, bi njegovo ime kaj pomenilo v zgodovini Velike Britanije in ostale Evrope, ker je zelo kulturen, pošten in sposoben mož.

4. Sir John Simon

Še en človek ima večji vpliv na angleško politiko: sedanji finančni, nekdanji zunanji minister sir John Simon. O njem se ne da dosti drugega napisati, kakor da velja za najboljšega angleškega pravnika, da je odpadnik liberalne stranke in da je danes bolj konservativec kakor liberalec, čeprav se še zmerom izdaja za nacionalnega liberala.

5. Sir Anthony Eden

Pravi antipod gornjih treh politikov je sir Anthony Eden: antipod že po letih — 41 : 70 — antipod predvsem po političnih nazorih.

Chamberlain v Rimu: Predsednika britanske in italijanske vlade v pogovoru.

Anthony Eden je moral pred pičlim letom (20. februarja 1938.) odstopiti in napraviti prostor sedanjemu zunanjemu ministru lordu Halifaxu. Za njegovega ministrovanja smo doživeli polom sankcijskega eksperimenta 1935/36, pod njegovim naslednikom Monakovo. Športno izraženo, je torej razmerje med njima 1 : 1.

Sir Eden je mlad, bolje, mladosten. V njem vidijo bodočega moža ne samo mladi konservativci, temveč tudi mladina drugih strank. Ves mlajši angleški rod gleda v njem svojega duhovnega voditelja. Victor Gordon Lennox, diplomatski dopisnik konservativnega ‚Daily-Telegrapha', je julija 1938. zapisal v uglednem ameriškem obzorniku ‚Foreign Affairs': »Neizogibno je, da se bo Eden prej ali slej spet vrnil, če že ne zaradi drugega, že zato, ker je naravni zastopnik pokolenja, ki bo nekoč moralo prevzeti v svoje roke vodstvo države.«

Najtragičnejše poglavje v Edenovi politični karieri so sankcije. Svet še danes prav ne ve, kakšno je bilo ozadje nesrečne sankcijske politike. Ali se je Eden uštel? Ali je bil pa zgolj žrtev intrig tistih, ki so prežali na dediščino njegove zunanje politike? Nemara je stvari prišel še najbolj do jedra stari Lloyd George, ko je dejal: »Eden je ‚first-class chauffeur' (izboren šofer): mož je bister, pozna svojo stroko, spreten je in ve, kam gre njegova pot. Toda noben šofer, naj bo še tako vešč, ne more voziti, če sede za njim človeške razbitine, ki ga venomer drezajo v komolec.«

Italijanske zahteve

(Po »Paris-soiru«)

Znani žurnalist svetovnega slovesa, Jules Sauerwein, dopisnik pariškega večernika »Paris-soir«, je pred Chamberlainovim in Halifaxovim prihodom v Rim poslal iz italijanske prestolnice članek s takole zgoščenimi italijanskimi zahtevami od Francije:

DŽIBUTI, minimum: svobodna luka; maksimum: internacionalizacija.

ŽELEZNICA Džibuti—Adis Abeba, minimum: odstop določenega paketa delnic te železnice Italiji, maksimum: popolni odstop železnice.

SUEZ, minimum: Italija dobi določeno število članov v upravnem odboru Sueške družbe; maksimum: popolna spremenitev statutov Sueške družbe, tako da dobi ne samo Italija ampak tudi Nemčija možnost izdatnega sodelovanja pri tej družbi.

ITALIJANI v francoskih kolonijah in protektoratih, minimum: ohranitev statuta iz leta 1935.; maksimum: splošne olajšave za priseljevanje Italijanov v francoski kolonijski imperij, in sicer na podlagi posebnih privilegijev.

TERITORIALNIH ZAHTEV, končuje Sauerwein, Italija ne postavlja.

Evropski koledar

Pretekli teden

1. Halifax v Ženevo.
2. Chamberlain v London.
3. Bonnet v Ženevo.

Tekoči teden

1. Halifax in Bonnet iz Ženeve.
2. Franco v Tarragono.
3. Bombni atentati na angleške elektrarne in plinarne. Konsternacija med Angleži. Sledovi drže na Irsko. In z Irskega —?

Prihodnji teden

1. Evropa v pričakovanju 30. januarja.

K bojem na Španskem: Nacionalistični vojaki in civilisti pred vkorakanjem v Castelldans v Kataloniji.

Velika hiša

Pred kratkim sem se preselil v novo stanovanje. Je to velika štirinadstropna hiša, nova in polna ljudi.

Vsi mi, ki se selimo iz starega stanovanja v novo, imamo nekako domotožje, in ko pridemo v novo, se počutimo ko gostje. Tako sem se počutil tudi jaz prve dni po vselitvi. Opazoval sem, poslušal in se skušal privaditi novemu ozračju in novim ljudem.

Kaj kmalu sem zapazil, da so moji sostanovalci študija vredni. V hiši so mlada dekleta, ki imajo svoja samska stanovanja, in mladi gospodje, prav tako s samskim stanovanjem. Včasih jih vidim, ko se na stopnicah prisrčno pozdravljajo, in takrat mi pride takšna misel, da bi se te osamljene duše danes ali jutri lahko našle in uživale v družinskem stanovanju zakonsko srečo.

Toda to je samo bežna misel. Kajti dobro oko vidi še marsikako zanimivost. Dobro oko vidi, da v našo hišo zahajajo mlada dekleta in mladi gospodje tudi iz drugih hiš. Gospodje trkajo na vrata gospodičen in tudi to se zgodi, da pride kakšna gospodična in potrka na vrata kakšnega postavnega gospoda.

Kadar je lepo vreme in zunaj sonce sije, takrat po navadi gospodične in gospodje slonijo popoldne na oknih, kadijo cigarete in se sončijo. V sosedni hiši stoji pred odprtim oknom mlad študent in igra harmoniko tisti znani tango »Ti črni ciganček...« Pa še druge takšne.

Ko je ura dve, se okna spet zapro in vse hiti v pisarno. Zadnjo minuto kajpak.

Na stopnicah je zmerom zelo živahno. Sklepajo se nova znanja in ljudje si zelo zaupno in zelo tiho pripovedujejo zanimive stvari. Mislim, da se te stvari nanašajo na našo hišo.

Nad mojo sobo stanuje starejši zakonski par. Pravijo, da so strašansko bogati. Otrok nimajo, zato pa veliko denarja. Obedujejo in večerjajo v restavraciji. Kadar so doma, jih vedno slišim. Gospod namreč takrat urejuje ogromno pošto, in razbija po stroju.

V drugih stanovanjih je pa stvar takšna, da imajo povsod sostanovalce, čeprav so stanovanja majhna. Neki starejši, dobro situiran par ima dvosobno stanovanje in je kar obe sobi oddal. Stvar se vam zdi čudna, kajne? Pa je res tako. Zakonca namreč stanujeta v kuhinji, čeprav jima to ni potrebno.

No, in kaj se je zadnjič zgodilo? Prišel je poštar in prinesel neki gospodični pismo. Ker pa na vratih ni poštnega nabiralnika, je pozvonil in šel. Gospodična je prišla v ljubki pidžami, pobrala pismo, toda v istem hipu je potegnil prepih in zaloputnil vrata. Simpatična gospodična v ljubki pidžami je ostala pred zaprtimi vrati. Pred vrati, ki nimajo ključe. Da ste videli, kakšna situacija je nastala! Vsa vrata so se odprla, vsa, od prvega do četrtega nadstropja. Vsi so prihiteli pomagat gospodični v ljubki pidžami. No in nazadnje, po dveh urah, ko se je gospodična do dobrega ohladila, so našli ključavničarja, ki se mu je posrečilo priti kompliciranemu mehanizmu do živega.

Zgodba vas bo najbrže spomnila na podoben dogodek, ki ste ga svoj čas prav gotovo brali v časopisih, toda lahko mi na besedo verjamete, da se je prav ta dogodek pripetil pred kratkim tudi pri nas, v beli Ljubljani.

V naši veliki hiši je zelo živo. Ljudje hodijo gor, ljudje hodijo dol in si šepetajo zaupne stvari. Zmerom si imajo veliko povedati. Kakor v vsaki veliki hiši.

Kronist

Politični teden

VELIK GOVOR PREDSEDNIKA VLADE DR. MILANA STOJADINOVIĆA

Dne 16. t. m. se je v Beogradu sestala nova narodna skupščina. Pri tej **priložnosti** je predsednik vlade dr. Milan Stojadinović imel na nove poslance velik nagovor. Med drugim je dejal:

»Naša želja je, da tudi tisti brat Hrvat, ki je glasoval za dr. Mačka, vzljubi veliko in lepo Jugoslavijo kot svojo in našo skupno domovino. Mi želimo ureditev vseh naših notranjih vprašanj in z njimi se bomo tudi bavili. Toda vse te ureditve se morajo izvesti po določenih pogojih in prvi izmed teh pogojev je, da se more to zahtevati samo v mejah velike in nedeljive Jugoslavije. Drugi pogoj je, da morajo vse te ureditve služiti utrditvi in povzdigi našega ljudstva, tretji pogoj je pa, da morajo osnovna načela, na katerih sloni naša država, ostati nedotakljiva. Pokazati moramo svojim prijateljem in nasprotnikom, da smo predvsem složni, da smo disciplinirani in enotni. Današnja seja v narodni skupščini, ta naša prva klubska seja in današnja izvolitev dr. Koroška za predsednika senata najbolje kaže, da je v naši troedinosti — oprostite, da se izrazim v pravoslavnem jeziku — treh hierarhov popolna edinost. Prav tako je tudi pri nas vseh. Mi lahko spremenimo svoje postojanke, kakor jih spremene stražniki na straži, toda naša smer in naš program ostaneta ista. Ko pogledamo danes to morje poslancev, ki tvorijo večino, lahko rečemo: Narodna skupščina, to smo mi! (Viharno odobravanje in vzkliki: Tako je!) Seveda bomo tovariško ravnali tudi z našo opozicijo in jo negovali, kajti opozicija je koristna v vsakem parlamentu, vendar z željo, da se ne poveča in da po možnosti v državi napreduje kakor rak. Glejte, da ne izgubimo zaupanja, ki ste ga pridobili. Truditi se moramo, da ga še povečamo, da stranko še bolj utrdimo, da bo nositeljica vse naše politike. Ne smemo pozabiti, da stojimo tu po zaslugi zaupanja kr. namestništva.«

RESOLUCIJA BIVŠE HSS

Zagreb, 16. jan. Agencija Avala poroča: Včeraj je bila v Zagrebu seja izvoljenih narodnih poslancev bivše HSS pod predsedstvom dr. Vladimirja Mačka. Na seji je bila sprejeta resolucija kot sklep tako zvanega »Hrvatskega narodnega predstavništva«. V začetku poděrtava resolucija načelo samoodločbe narodov in omenja hrvatsko državno pravo, »da je bil hrvatski narod sam gospodar na svojem ozemlju«. Resolucija govori nato »o dvajsetletni borbi hrvatskega naroda za oživotvorenje tega prava«. Nato proglaša resolucija vse pripravljene pogodbe in obveznosti za »ničevne in za hrvatski narod neobvezne« ter pravi, da hrvatski narod »ne more do kraja mirno prenašati, da se mu osporava pravica do obstoja in svobode« ter da se mu krati pravica, da sam odloča o svoji usodi.

Predsednik vlade dr. Stojadinović je v Curihu prisostvoval odkritju spominske plošče v čast Nikoli Pašiću na hiši, kjer je Nikola Pašić stanoval kot student. Udeležil se je tudi slavnostne akademije v generalnem konzulatu Jugoslavije v Curihu, kjer je imel govor. Akademije se je udeležilo več tujih povabljenih gostov in člani jugoslovanske kolonije v Curihu. — **Za predsednika ljubljanske Akademije znanosti in umetnosti** je kraljeva vlada imenovala dr. Rajka Nahtigala, rednega člana Akademije in profesorja filozofske fakultete vseučilišča kralja Aleksandra v Ljubljani. — **Bolgarski parlamentarci** v kratkem obiščejo Jugoslavijo. Iz Sofije bo potovalo po Jugoslaviji okrog 100 parlamentarcev, med katerimi bodo zastopniki vlade in opozicije. — **Po poročilu »Slovenca« bo** italijanska vlada baje v kratkem stavila Jugoslaviji predlog, naj si v tržaškem pristanišču izbere prostor za svojo svobodno luko, kakršno imamo v Solunu. Italijanska vlada je prepričana, da se bodo gospodarske zveze med obema državama po tem še okrepile. — **Novoizvoljena narodna skupščina** se je sestala v ponedeljek 16. t. m. Šteje 373 narodnih poslancev. Ob istem času kot narodna skupščina, se sestane tudi senat, ki ima kot prvo točko nalogo izvolitve novega predsednika. — **Pred zasedanjem narodne skupščine** in senata se je sestal izvršilni odbor JRZ s predsednikom dr. Stojadinovićem, podpredsednikom dr. Koroščem in dr. Mehmedom Spaho. Razpravljali so o vseh vprašanjih, ki se tičejo zasedanja. — **Za predsednika senata** so na prvem zasedanju izvolili bivšega notranjega ministra dr. Antona Korošca.

*

Po najnovejši državni statistiki

Zatiranje nepismenosti

Najnovejši podatki o stanju naše pismenosti

Kdor pregleduje najnovejše podatke o stanju pismenosti v naši državi, mu bo povsem jasno, da je pobijanje nepismenosti v naši državi najvažnejši in najnujnejši problem. To ni samo kulturni, temveč tudi narodni problem. Dokler narod ni dovolj pismen, so tudi vsa druga prizadevanja spraviti ga na dostojno višino v gospodarskih pogledih, zaman. Če pa pogledamo številke, nam bo še bolj jasno, da to še ne bomo dosegli tako kmalu, če se ne bomo lotili z večjo vnemo tega narodnega problema, kakor smo to storili v dvajsetih letih osvobojenja. Kajti le takrat bo narod nacionalno povezan, kadar bodo prebivalci v vseh predelih države na enaki stopnji kulture.

Dejstvo, da je v naši državi danes povprečno 44·6% nepismenih ljudi in da se ta nepismenost v nekaterih banovinah stopnjuje skoraj do 100%, mora navdati s skrbjo vsakogar, kdor ve in občuti, kaj to pomeni za državo, ki mora tekmovati v gospodarskem in kulturnem pogledu z državami, ki so že davno zbile svojo nepismenost na najnižjo stopnjo.

Kako počasi pri nas napreduje pismenost, najlaže spoznamo iz tega, če pogledamo stopnjo nepismenosti pred osvobojenjem. V desetih letih življenja v svobodni državi se je nepismenost zmanjšala samo za 5·9%, to se pravi za nekoliko več kakor polovico odstotka na leto. In še to je po večini posledica širjenja šol in umrljivosti starih ljudi, ki se jih težje pripravi do pouka.

Zanimivo je izračunati stanje naše pismenosti v bodočnosti, če bo napredovala tako počasi kakor doslej. Vsi naši državljani bodo namreč v tem primeru pismeni šele čez kakšnih 75 let, če pa računamo še porast prebivalstva, ki je največji ravno v krajih, kjer je pismenost najnižja, potlej smo lahko prepričani, da bodo vsi naši državljani pismeni šele dolgo po letu 2000.

Karta, ki kaže porast pismenosti v vsej državi v dveh desetletjih svobode, kaže, da je v dravski banovini nepismenost najmanjša, 5·5—6%, dočim na Kosovem polju, v Drenici in v drugih krajih južne Srbije ta odstotek velja za pismene ljudi! Kako so nekateri kraji v kulturnem pogledu zaostali, se najbolje vidi iz tega, da je še v krajih, kjer žive Jugoslovani skoraj nepomešani, to je v Bosanski krajini, nepismenost še 85 odstotna. Pri tem je pa treba še upoštevati, da se smatrajo za pismene tudi tisti ljudje, ki se znajo samo podpisati ali pa samo za silo brati.

Vzrok tako pomanjkljivega pobijanja nepismenosti je v tem, ker je premalo šol, ker so tako neenakomerno porazdeljene, ker je pouk v različnih delih države različno dolgo obvezen. Vzrok je pa tudi premajhno število učiteljev, v težavah, ki jih imajo pri svojem prosvetnem delu, v gospodarskosocialnem stanju našega prebivalstva in naposled v primitivnem razumevanju šolstva pri večini nepismenih ljudi.

Problem osnovne izobrazbe naroda in dviganja splošne kulture je torej odvisen od mnogih in različnih momentov, zato tega problema ne moremo rešiti hkrati.

Prvi vzrok nepismenosti je pa še zmerom pomanjkanje ljudskih šol. Od osvobojenja se je sicer število šol povečalo za 992. Vse osnovne šole v državi obiskuje 1,400.000 učencev, to se pravi, da okrog dve sto tisoč šoli odraslih otrok sploh ne hodi v šolo. Med temi je večina ženske mladine, kajti v nekaterih krajih je do 98% žensk nepismenih. Svrljiški okraj v Srbiji ima na primer 95·4% nepismenih žensk! Da bi se pismenost izenačila s pismenostjo v dravski banovini, bi bilo nujno potrebno, da se kulturne prilike v vsej državi izenačijo s prilikami v dravski banovini. V dravski banovini imamo namreč na vsakih 18 in pol kvadratnega kilometra šolo, dočim je na primer v zetski banovini šola komaj na vsakih 38·3 kvadratnega kilometra.

Da bi se tem obupnim kulturnim razmeram v nekaterih krajih odpomoglo, bi pomenilo podvojiti število šol. To se pa more zgoditi le počasi. Kljub temu je pa treba na drug način pobijati nepismenost. Pri tem je treba delati po v naprej določenem programu. Zlasti je pa treba pritegniti k temu delu zasebno iniciativo, zadrugarstvo, nacionalne in kulturne ustanove.

Izven dvoma je torej, da se dosedanja praksa ne sme več nadaljevati. Kajti boljšo bodočnost naroda in blagostanje lahko dosežemo le na temeljih večje prosvetljenosti vseh narodnih slojev, narodno zedinjenje pa samo s kulturnim zedinjenjem in zbližanjem.

Če verjamete ali ne

V Valjevu, v Srbiji živi branjevec Radivoj Lončarević, ki se že 62 let ni bril. Zaradi dolge brade ga imenujejo »branjevska brada«.

*

V Veli Luki na otoku Korčuli živi kmet Danilo Balić, ki je brez pare v žepu prepotoval Ameriko, Azijo in Afriko. Potoval je kajpak kot »slepi potnik« in ima na celi naši obali rekord v takšnem načinu potovanja.

*

V Beli Crkvi živi upokojenec državnega tožilstva Josip Schabel, ki se lahko pohvali, da vseh 51 let, kar je vršil svojo službo, nikoli ni bil prestavljen.

*

V Lipljanih na Kosovem polju so te dni imeli kaj čudno poroko. Osemletni Ramadan Kurteša je ugrabil 10letno deklico Djenko Demetrović in jo odvedel domov. Pri Kurtešovih so to stvar takoj proslavili in povabili tudi dekličinega očeta. Tudi Demetrović je pristal na poroko, a pod pogojem, da mu izplačajo 5.000 dinarjev. Mesečno mu bodo odplačevali po 1000 dinarjev. Otroci — kot otroci, se tudi po poroki igrajo kakor doslej — otročje.

Angleški min. predsednik Chamberlain in zunanji minister lord Halifax sta bila pretekli teden v Rimu na razgovoru z italijanskim ministrskim predsednikom Mussolinijem in zunanjim ministrom grofom Cianom. Na poti v Rim sta se za nekaj ur ustavila v Parizu, kjer sta se razgovarjala s francoskim ministrskim predsednikom Daladierom in zunanjim ministrom Bonnetom. V Rimu sta angleška državnika razpravljala z italijanskima državnikoma o tehničnih problemih za izvedbo angleško-italijanskih sporazumov, o restavraciji monarhije v Španiji, o italijanskih zahtevah v Sredozemlju in o odnosih osi Rim-Berlin do bloka Pariz-London. Glede Francije in njenega spora z Italijo sta posredovala baje samo v toliko, da bi se pogajanja med obema državama za rešitev tega spora vršila neposredno. Vsi listi, francoski, angleški in italijanski poročajo o prisrčnosti razgovorov vseh štirih velikih državnikov. — **Ogromen požar** je nastal v Avstraliji v državi Viktoriji. Ogenj je zajel velike pragozdove in v plamenih je ozemlje s površino okrog 20.000 kvadratnih kilometrov, večje kakor je vsa Slovenija. Požar gasi **okrog 50.000 ljudi. Veliko ljudi je postalo žrtev požara, ker je na ozemlju, ki ga je zajel plamen, tudi veliko vasi. Ljudje se niso mogli o pravem času rešiti.** Neprestano krožijo nad gorečim ozemljem letala, ki rešujejo ljudi in obveščajo oblasti o širjenju plamena. Ogromne mase dima so pa dosegle že mesto Melbourne, kjer vlada silno visoka temperatura do 45 stopinj. — **Za podpredsednika francoske poslanske zbornice** so prvič izvolili črnca Candaca iz Guadalupe. S tem je hotela francoska poslanska zbornica manifestirati povezanost francoskega imperija. — **Atentat na poslopje nemškega poslaništva v Haagu** in na zasebno stanovanje nekega konzularnega uradnika so izvršili neznani atentatorji. Nemški listi so prepričani, da gre za izgnane Žide. Nemški poslanik v Haagu je odločno protestiral pri nizozemski vladi zaradi tega atentata. — **Francove nacionalistične čete** so od Sredozemskega morja oddaljene le še 30 kilometrov. Začele so izvajati na vsej katalonski fronti silen pritisk. Prav tako se pa trudijo tudi republikanci, ki obstreljujejo edino progo, ki veže severni in južni del nacionalistov. — **Kitajska ofenziva** na Rumeni reki pomeni za Kitajce velik korak naprej. V borbo so vrgli okrog 60.000 ljudi. Fronta je bila dolga 100 kilometrov, zasedli so pa okrog 60 mest. Ponekod je bila borba zelo krvava. — **Nemški zunanji minister von Ribbentrop** bo v kratkem obiskal Varšavo. Obisk bo popolnoma uradnega značaja. Nemško-poljska politika medsebojnega sodelovanja je dobila z novim letom nov značaj. Ob Ribbentropovem obisku v Varšavi bodo najbrže podaljšali pogodbo o nenapadanju, ki so jo podpisali l. 1934., kljub temu, da je letos potekla šele polovica njenega roka. Polkovnik Beck je najbrže v Berchtesgadenu dobil vtis, da ne bo nastopila nobena sprememba glede Ukrajine. — **Republikanska vlada** se je po zadnjih uspehih Francove vojske preselila iz Barcelone v Valencijo. Francoski poslanik v Barceloni je imel posvet s predsednikom republikanske vlade Negrinom. Negrin je obvestil francoskega poslanika, da se republikanska vlada lahko drži še do spomladi, potlej pa sledi neizbežen polom, če republikanska Španija ne dobi potrebne pomoči. — **Madžarski zunanji minister** grof Csaky se je napotil v Berlin, kjer bo ostal dva dni in bo imel važne politične razgovore z nemškimi državniki. Madžarski listi pripisujejo temu obisku še tesnejšo povezanost Madžarske z osjo Rim-Berlin. Naglašajo tudi, da bo Madžarska izstopila iz Društva narodov, ker nobena izmed podpisnic protikomunističnega pakta, to so Nemčija, Italija in Japonska, niso več članice ženevske

Neveste in ženini

kadar kupujete balo, si oglejte veliko zalogo raznovrstnega blaga za obleke, belo blago za kapne, rjuhe in perilo, kovtre, garniture itd. po najnižjih cenah

Manufaktura

Janko Češnik

Ljubljana, Lingarjeva ul.

Listek „Družinskega tednika"

„BOYS-TOWN"

(Fantovsko mesto)

Kakor božična pravljica je: 1500 milj oddaljeno od Newyorka leži ob avtomobilski cesti, ki drži proti Omahi v državi Nebraska, najbolj nenavadno mesto na svetu. Imenuje se »Boys Town«, »mesto dečkov« in od 257 prebivalcev je med njimi 200 majhnih in velikih dečkov. Ubogi otroci, ki so jih zapustili njihovi starši, zanemarjeni, propadli in naspol sestradani nimajo na svetu roke, ki bi jim pomagala. Ti vsi so našli v Boys Townu raj, ki napravi iz njih poštene ljudi in jih reši človeški družbi.

To ni božična pravljica. Boys Town je resnično mesto. In v tem je vsa lepota.

Zgodovina Boys Towna se je začela nekega novembrskega večera leta 1917. v mestu Omahi v Nebraski. V revni spokorni celici jetnišnice je neki moški pričakoval duhovnika. Mož, ki naj bi bil čez nekaj minut usmrčen.

Očeta I. Flanagana, irskega duhovnika, je čakala kaj žalostna naloga. Ko je stopil v celico k obsojencu, se je ta zgrudil na tla. Ihtenje je pretresalo njegovo telo. In oče Flanagan je slišal pretresljivo zločinčevo zgodbo.

Morilec je postal žrtev zanemarjene vzgoje. Že od njegovega dvanajstega leta se ni nihče več brigal zanj. Zmerom je bil prepuščen samemu sebi. Začel je z majhnimi sleparijami — končal je z umorom... »Zakaj se ni nihče zavzel zame, ko sem bil še otrok?« je zastokal mož. »Vse bi bilo drugače...«

Ganjen je duhovnik zapustil ječo. Dotlej je vodil zavod za brezdomce, potepuhe in klateže. A kmalu je spoznal, da teh mož ne more več poučiti in vzgojiti. Drugi dan je zaprl svoj dom. Imel je lepši, večji načrt. Človek iz revne spokorne celice ne sme umreti zastonj. Oče Flanagan je zbiral denar, ni se dal odvrniti od svojega načrta, čeprav so imeli njegovo misel za »prismojeno in utopistično«. Pogosto je bil na tem, da bi obupal. Ali imel je skupaj prvih sto tisoč dolarjev in stari prijatelj mu je podaril staro, zanemarjeno hišo. Oče Flanagan je sam pribil na vrata napis: »Dom za zapuščene dečke«. To je bil začetek »Boys Towna«.

*

Prvi gojenci so bili trije mladi tatiči, ki mu jih je izročilo mladinsko sodišče. «Poskusimo z očetom Flanaganom, preden jih pošljemo v poboljševalnico», je smehljaje se dejal sodnik. Naslednji dan je pobral na cesti dva dečka, ki sta se stepla do krvi. Potlej pa ni minil dan, ki ne bi prinesel «novih gostov». Majne fantiče, ki so videli povsod samo sovražnike; trmaste otroke, hudobne dečke, sedemletne potepuhe, ki so imeli že celo vrsto kazni. Fantiče, ki so živeli v nesnagi brez očeta in matere v revnih velemestnih okrajih za visokimi zidovi in po nasadih parkov. Mlade gangsterje, ki so bili na najboljši poti, da končajo tako kakor je končal možak, ki ga je v revni spokorni celici tolažil oče Flanagan. Pokvarjeni, nesrečni in zgubljeni otroci.

Oče Flanagan je sprejel vse. Že davno je postala stara hiša premajhna. Iz «Doma za zapuščene otroke» je zunaj mesta Omahe nastala prava majhna občina z mnogimi hišami, mesto dečkov, ki so ga oče Flanagan in njegovi pomočniki imenovali kratko »Boys Town«. Iz vse Amerike so prihajali otroci, ki so slišali o čudovitem delu irskega duhovnika. Neki devetletni deček je prepotoval od Newyorka do Omahe 2400 km z majhno belo mačko pod pazduho. Ko je prišel do smrti utrujen in naspol sestradan v Boys Town, je bila ura deset zvečer. Njegove noge so bile otekle in komaj je govoril. Peljali so ga pred očeta Flanagana. Duhovnik mu je prijazno pojasnil, da v Boys Townu ne smejo imeti živali in da se bo moral ločiti od svoje mucke. Dečku so privrele na lica solze. »Potlej grem tudi sam,« je rekel, »dolgo pot sva torej napravila zaman...« A ko je hotel odpreti vrata, se je od izčrpanosti zrušil. Spravili so ga spet k zavesti in mu dali jesti. Spal je štiriindvajset ur, potlej je pa spet stal pred duhovnikom. Jokaje je priznal, da je prvič v svojem življenju kradel zaradi svoje mačke, toliko sočutja je imel z njo. Vdrl je pri nekem kmetu in ukradel mleko.

»Zase tega prav zanesljivo ne bi storil, oče,« je rekel. Tako je lahko obdržal svojo mačko, ki je kmalu postala ljubljenka Boys Towna.

»Koliko je trikrat tri?«
»Deset.«
»Deset?«
»Da, z napitnino.«
(»Dagens Nyheter«, Stockholm)

ustanove. — **Arabski nacionalni odbor** je odpotoval v London na palestinsko konferenco, ki bo razpravljala o palestinskem vprašanju. — **Na seji Društva narodov** ta teden bo glavna točka razgovorov špansko vprašanje. Po tem, da je Chamberlain odklonil generalu Francu priznanje pravic vojskujoče se stranke; mislijo, da bosta Anglija in Francija v tem vprašanju nastopili složno. — **Skrivnostne bombe** so eksplodirale v Londonu in so povzročile veliko škodo. Najprej je eksplodirala bomba v bližini kontrolne postaje elektrarne, ki na elektrarni sami ni povzročila večje škode, pretrgala je pa več žic in poškodovala hiše v okolici. Ubilo je tudi nekega trgovca, dva uradnika pa hudo ranilo. V okrožju več kilometrov so popokale vse šipe v stanovanjih. Skoraj ob istem času so bile podobne eksplozije na Irskem v Dublinu in Woodvillasu. — **Francove čete** so zasedle mesti Tarragono in Cervero, eno najmočnejših utrdb v Kataloniji.

Prvič se je peljal z vlakom 30letni viničar Jurij Stolnik iz Brebovcev. Zaradi tatvine, ki jo je izvršil lansko leto meseca junija, bi se moral zagovarjati pred mariborskim sodiščem. K razpravi ga pa ni bilo in so ga morali ponovno pozvati. Opravičil se je s tem, da zaradi slabega vremena ni mogel iti peš, z vlakom se pa ni še nikoli peljal.

Kralj je krstni boter devetemu sinu Petra Krajnika iz Godešiča. Kralja je pri krstu v župniji Reteče pri Škofji Loki zastopal polkovnik Markulj iz Škofje Loke.

Ob 300letnici smrti pesnika Ivana Gunduliča iščejo njegov grob v Dubrovniku. Domnevajo, da je pesnik pokopan v cerkvi Male brače pred glavnim oltarjem, kjer je na nekem spomeniku vtisnjen grb Gunduličeve rodbine.

Najstarejši prebivalec Siska Valentin Kalić bi kmalu dopolnil 101. leto, če ne bi te dni podlegel pljučnici. Služil je pri baronu Jelačiču, l. 1885. se je pa naselil v Zagrebu. Zadnjih 50 let je živel v Sisku, kjer je imel majhno trgovino, hkrati je bil pa uslužbenec pri mestni občini.

Prisvojil si je na nepošten način veliko zalogo blaga trgovski pomočnik Franc Bezjak iz Podvincev pri Ptuju. Pomagal mu je trgovski pomočnik Rudolf Breznik, ki je prav tako kradel blago svojemu gospodarju. Manufakturno blago, ki sta ga nabrala, kakor je ugotovila preiskava, je vredno 25.458 dinarjev.

Vlomilca Franca Gaberška iz goriške okolice so prijeli orožniki iz Zagorja. Gaberšek je izvršil vlom v posojilnico v Mislinjah, kar je orožnikom tudi priznal, dočim zanika vse druge grehe.

Nepismenost v naši državi je precej večja pri ženskah kakor pri moških. Na 100 pismenih moških pride 64 žensk. Po padajoči pismenosti se vrste banovine takole: dravska banovina, področje Beograda, savska banovina, donavska banovina, primorska, moravska, drinska, zetska, vardarska in vrbaska banovina. Največ nepismenih žensk je med muslimankami.

Železno blagajno je ukradel pred kratkim neznani zločinec zakoncema Schier iz njunega stanovanja v Tovarniški ulici v Mariboru. V njej je bilo 35.000 din gotovine in tri hranilne knjižice v vrednosti 18.000 din. Za vlomilcem so zdaj našli sled v mariborski poštajni garderobi. Tam je namreč zaman čakal na svoj črn kovčeg. Ko so ga odprli, so v njem našli železno blagajno tkalskega mojstra Schiera. Denarja ni bilo več v njej, pač pa tri hranilne knjižice za 18.000 din.

V krop je padel 5letni sinček posestnika Štanjgla iz Juršinca pri Varaždinu. Otrok se je igral blizu škafa vrele vode. Skočil je na škaf tako nesrečno, da je odletel pokrov, otrok je pa padel v krop. Zaradi hudih opeklin je kmalu izdihnil.

Hudim opeklinam, ki jih je dobil pri eksploziji metana, je podlegel v ljubljanski bolnišnici rudar Ivan Jere iz Zagorja. Ko so ga prinesli iz jame vsega opečenega, je še dal komisiji vsa pojasnila. V bolnišnici je pa bilo vse prizadevanje zdravnikov, da bi ga ohranili pri življenju, zaman.

120 kg težkega merjasca je ustrelil posestnik Tone Bučar z Obolnega. Mraz in lakota sta prignala v bližino vasi tudi divje prašiče. Štiri merjasce so opazili v gozdu pod Obolnem. Takoj se je odpravilo na lov nekaj mož s Tonetom Bučarjem na čelu. Prvi je zagledal merjasca Bučar in takoj streljal. Ranjena zver se je zavlekla v vejevje in naskočila svoje preganjalce, ko so se ji približali. Vendar ji ves odpor ni nič zalegel. Pri ustreljeni zverini so lovci opazili, da ima eno nogo krajšo in da je bila nekoč že obstreljena.

Muslimanska pokopališča bodo spremenili v vrtove. Po Bosni in Hercegovini je v večjih krajih vse polno zanemarjenih muslimanskih pokopališč, ki se nahajajo čisto v sredini mesta. Ker obdaja vsako svetišče pokopališče, bodo najbolj zapuščena pokopališča v mestih in okolici preuredili v sadne vrtove.

V Dravo je padel 17letni čevljarski vajenec Rudolf Dvoršak iz Sveč pri Majšperku. Bil je telesno slaboten in je večkrat dobil živčni napad. Potrt, ker ga je odpustil njegov mojster, se je sprehajal ob Dravi in gledal ledene plošče. Na lepem je dobil živčni napad in padel v mrzlo reko. Vendar se je iz nje kmalu rešil. Usmiljeni ljudje so ga vsega premraženega spravili v bolnišnico.

Pozor!
Ne pozabite!

Delavske knjižice *in legitimacije. Pri Pokojninskem zavodu zavarovani nameščenci, ki doslej niso imeli izkaznic, dobe legitimacije na mestnem glavarstvu. Posli in delavci, stari nad 14 let, ki še nimajo izkaznic in bivajo v Ljubljani, dobe poslovne knjižice v domovinskem oddelku mestnega poglavarstva na Mestnem trgu 2/II., soba 51., med uradnimi urami. Tam morajo izpolniti predloženo jim tiskovino in predložiti potrebne listine in dve fotografiji v velikosti 4·5×6 cm. Pristojbina za legitimacijo znaša 30, za poslovno knjižico pa 10 din. Tisti, ki so izučeni v trgovini ali obrti, dobe poslovne knjižice pri trgovskem združenju in pri obrtniških združenjih svoje stroke. Dosedanje delavske in poselske knjižice pa zamenjuje za nove poslovne knjižice uprava policije do 31. decembra 1939. Tisti, ki so zaposleni pri železnici ali vojaških napravah, dobe poslovne knjižice pri pristojnih železniških in vojaških uradih.*

*

Vsi službodajalci, *ki imajo služkinje in stalne postrežnice, morajo do 31. januarja nabaviti davčne karte za služkinje. Davčna karta stane 52 dinarjev. Hkrati morajo plačati tudi prispevek za bednostni sklad 52 dinarjev. — Takoj po 31. januarju se bo uvedla stroga kontrola in se bo proti zamudnikom uvedlo kazensko postopanje po členu 95. zakona o neposrednih davkih.*

*

Nov telefonski imenik *za leto 1939. bo izdala poštna uprava. Zato obvešča telefonske naročnike, naj zahtevajo spremembo besedila, ki so pod njim uvrščeni v zadnjem telefonskem imeniku. Za to spremembo je treba plačati 5 din. Enkratna in dvakratna uvrstitev v imeniku je brezplačna, za vsako nadaljno uvrstitev se pa plača pristojbina 10 din. Številka telefona in naslov naročnika v imeniku ne sme zavzemati več ko štiri tiskane vrstice. Podrobnejša navodila so razvidna v čl. 42. telefonskega imenika. Spremembo je treba javiti do konca tega meseca.*

*

Lastniki vžigalnikov, *žepnih ali avtomobilskih, morajo plačati do konca januarja monopolsko takso za leto 1939. Za legitimacije si morajo kupiti monopolske marke za 100 din. Marke se dobe po večjih trafikah.*

Aretirali so krznarja Živojina Popovića iz Splita. Popović je odprl pred tremi leti v Splitu trgovino s krznom. Stopil je v zvezo s trgovci po vsej državi in si nabavil blaga za 750.000 dinarjev. Upnikom je dal menice, ki so zapadle proti koncu preteklega leta. Menice pa še niso bile plačane. Zato so prišli njegovi upniki v Split, da se med seboj posvetujejo in ga ovadijo kazenskemu sodišču. Njegovo imetje znaša 58.000 din, njegovi dolgovi pa 750.000 din. Policija ga je zaprla.

Požar je nastal na domačiji bratov Kuharjev v Slovenjem Gradcu. Ob dveh zjutraj, ko so vsi spali, je zbudilo stanovalca, železničarja Radovića Vučiča glasno prasketanje. Ko je vstal in pogledal kaj je, je opazil, da pod streho gori. Na pomoč so prihiteli s svojima brizgalnama domači gasilci in njihovi tovariši iz Starega trga. Kljub vsemu je ogenj napravil za 130.000 din škode, hiša je bila pa zavarovana samo za 20.000 din. Plamen je uničil vse podstrešje.

»Družinski tednik« Vam lično veže za din 10·— in pribitek za poštnino din 8·— Ivan Weingerl, organist pri Sv. Marjeti niže Ptuja.

Transmisija je ubila 35letnega graščaka Ulma na žagi pri gradu Klevevžu ob cesti med Mokronogom in Šmarjeto na Dolenjskem. Ko je graščak pregledoval svoj obrat, je zašel v transmisijo, ki ga je zgrabila in mu odtrgala obe nogi in strla prsni koš. Med prevozom v bolnišnico je nesrečnež izdihnil.

Kokošji tat je napadel gospodinjo Marijo Rojsovo od Sv. Antona pri Slovenskih goricah, ko je prišla krmit svojo perutnino. S pestjo jo je tolkel po glavi, da ji je počila lobanja. Domači, ki so pritekli na njene klice v hlev, so jo našli še pri zavesti, vendar je kmalu izdihnila.

V dimu so se zadušile mati, žena in 5letna hčerka delavca Matije Furškarja iz Ruskega Krstura pri Somboru. Delavec Furškar je šel obiskat neke svoje sorodnike, ženske je pa pustil same. Odšle so k počitku in zaspale v sobi, kjer so kurili z ogljem. Ko se je mož vrnil ponoči, jih ni hotel zbuditi in je odšel spat v drugo sobo. Zjutraj je vstal in odšel v sobo, kjer so spale ženske. Dim mu je bušil v obraz. Na postelji so negibno ležale mati, žena in hčerka. Vse zdravnikovo prizadevanje, da bi jih obudil, je bilo zaman, ker so bile že vse tri mrtve.

Svaka je umoril, ker je branil sestro, mladoletni Avgust Muc iz Prismotka pri Krupi v Beli Krajini. Njegov svak Ivan Ivanjšek je bil znan kot velik pretepač. Mucove sestre Marije, ki se je priženila na Ivanjškovo posestvo, ni mogel videti. Svojo surovost je pa stresal nad njo še bolj, ko je njen mož odšel k vojakom. Tako jo je usodnega dne dejansko napadel. Sestri je prihitel na pomoč Avgust, ki je potolkel Ivana do smrti. Ker je storil to v silobranu in je dejanje takoj priznal, ga je sodišče obsodilo na štiri leta zapora z vštetim preiskovalnim zaporom.

Jugoslavija bo dobila zračne zveze s Severno Ameriko in Azijo. Letala francoske družbe »Air France« pristajajo že nad 15 let na zemunskem letališču, ki ima tako zveze z evropskimi velemesti. Ugodne zračne zveze z inozemskimi mesti bodo dobili tudi Zagreb, Ljubljana in Sušak, ki so zvezani z Zemunom. Ker bo družba »Air France« vzpostavila redno zvezo med Parizom in Newyorkom, bo zemunsko letališče, in po njem vsa naša letališča, dobilo zvezo s prekooceanskim zračnim prometom. To je važno zlasti za naše izseljence v Severni Ameriki.

Osebne vesti

Poročili so se: V Ljubljani: inž. Vaso Zajec in gdč. Minka Ahčanova, dipl. phil. G. Ovsenjak Miha iz Murske Sobote in gdč. Ivana Kapusova z Bleda. Na Viču: g. Jože Marinko in gdč. Erna Marnova. V Zlatem polju pri Lukovici: prof. Milan Potokar in gdč. Rezika Klopčičeva. G. Bregar Janez s Čateža in gdč. Pepca Srebotova od Sv. Križa. G. Stanko Groznik, rudniški nameščenec v Hrastniku, in gdč. Marija Bauerheimova, hči trgovca. — Čestitamo!

Umrli so: V Ljubljani: Ana Zupančeva; Valentin Accetto, stavbenik in pos.; Rado Tauses, slušatelj juridične fakultete. V Mariboru: 74letna Julija Riharjeva, vdova po vladnem tajniku; Franc Vidmajer, čevljarski mojster. v Kamniku: 64letna Marija Ahčinova. Na Remšniku: Jožef Koležnik. V Ljutomeru: Viljemina Milavčeva, vdova po polic. uradniku. V Dolu pri Ljutomeru: Alojzija Modrova. Na Jesenicah: 34letna Pavla Ažmanova. V Bohinjski Beli: Janez Pogačar, posestnik. V Šmarjeti pri Novem mestu: Amalija Karlovškova, posestnica. V Gornji Radgoni: 85letna Roza Simoničeva. V Jaršah: Pepca Svetičeva. V Ponikvi ob juž. žel.: Peter Hlastec, organist. V Mirni na Dolenjskem: 80letna Marija Lunačkova. V Hrastniku: Marija Ojstrškova, žena zidarja. V Črnomlju: Miroslav Zampa, okrajni gozdar. V Vrbanju pri Radovljici: 34letna Marija Avsenekova. V Dol. Pečohovi: 81letni Janez Marinčič, posestnik. Na Pobrežju pri Mariboru: Jožef Purhard. V Št. Andražu pri Dravogradu: Anton Mojzišek, upok. župnik. Na Visokem pri Šenčurju: Franc Sekne, vrvarski mojster. V Vrbi pri Lukovici: Ivana Klopčičeva. Na graščini Kolovcu pri Radomljah: Josipina Staretova, posestnica na Kolovcu in Rupečvrhu. — Naše iskreno sožalje!

ZRCALO naših dni

Za vsak prispevek v tej rubriki plačamo 20 din

Tistim, ki so obupali nad mladino

Večkrat sem poslušala tožbe starejših ljudi, kako trdosrčna je današnja mladina. Tudi v »Zrcalu« je včasih kdo objavil kakšen dogodek, v katerem je razgalil njeno neusmiljenost. Počasi sem začela tudi jaz verjeti v to, da je usmiljenost pri mladini popolnoma izumrla, toda sledeči dogodek mi je pokazal, da je mladina še vedno vneta za dobra dela in da je vedno pripravljena pomagati bednim in siromašnim.

V nekem višjem razredu gimnazije je neka dijakinja zvedela za družino, ki je popolnoma obubožala in bi morala božič praznovati v lakoti in mrazu. Usmiljeno dekle je predlagalo, naj bi razred tej družini pripravil božičnico, h kateri bi vsaka dijakinja prispevala nekaj malega. Vse sošolke so se ji z navdušenjem odzvale, in prihodnji dan je marsikatera pustila dokaj knjig doma, da je svojo torbico lahko natrpala s — poleni. Vztrajno so nosile v šolo in kupček drv se je naglo večal.

A tudi na druge stvari niso pozabile. V majhnih zavitkih so prinašale v šolo moko, sladkor, zdrob itd. Revnejše učenke so rade pri zajtrku pile grenko kavo, koščke sladkorja pa so z veseljem prinesle v šolo.

Naj tisti, ki ne verjamejo več v dobrosrčnost mladine, spoznajo, ko prečitajo ta dogodek, da njihovo prepričanje ni pravo in da ima mladina še vedno čut usmiljenja in ljubezni do svojega bližnjega. **S. S.**

»Kdor prej pride, prej melje!«

Naj vam opišem dogodek, ki sem ga doživela na novoletno nedeljo v kinu izven mesta. Zvečer sem odšla v omenjeni kino, ker pa nisem dobila več drugih vstopnic, sem morala vzeti balkonski sedež za 8·50 din. Ko pridem k predstavi, odidem na balkon, poiščem svoj prostor, a kako se začudim, ko je že zaseden. Vprašam osebo, ki je sedela na mojem sedežu za karto, misleč, da je pomota. Pa me je presenetil odgovor, češ da nima karte, ker mu jo je vzel vratar; sedeti bi moral zadaj na galeriji, kjer pa je že vse zasedeno. Hočeš, nočeš, morala sem sesti zadaj, v kot, kjer je bil slučajno še en sedež prazen. Čez nekaj minut sem videla, da nisem edina, ki me je to doletelo, kajti prišli so še drugi in so morali sesti na priklopne sedeže čisto v kotu, kajti tudi njihovi sedeži so bili že zasedeni. Ker pa se je film že začel, so se morali tudi oni zadovoljiti s temi sedeži. Pozneje sem zvedela, da stoli na galeriji niso razvrščeni po vrstnem redu; kolikor je prodanih galerijskih sedežev, toliko stolov prinesejo.

Mislim, da bi bil že skrajni čas, da se razvrste stoli po številkah in da se proda toliko vstopnic, kolikor je stolov, da se ne bodo več ponavljali taki primeri, ki zanje velja pregovor: »Kdor prej pride, prej melje!« **X.**

Ali je za otroke res vse dobro?

Sem delavec brez službe in imam tri otroke, stare od 2 do 5 let. Živimo od dobrih ljudi, nekaj pa zaslužim pri strankah v Ljubljani.

Pred nekaj dnevi sem nosil kurivo s košem iz kleti v tretje nadstropje dve uri, eno uro sem pa cepil drva neki gospe, ženi višjega uradnika. Mislil sem, da bom za tri ure dela dobil vsaj 10 dinarjev, pa sem se pošteno zmotil.

Zaslužil sem 2·50 din, pol kilograma stare potice oziroma skorje in kosilo, ki so ga pobrali z vseh krožnikov. Gospa mi je dala potico s pripombo, da je potica že stara, da pa otroci lahko vse poglodajo. Ko sem prinesel domov, sem res dal vsakemu po en košček skorjice, a jih s človeškimi zobmi niso mogli zglodati. Ali smo zato delomržneži, če se izogibamo takšnih strank? Presodite čitatelji tega lista sami.

Prizadet delavec

OKVIRJI
za
SLIKE, FOTOGRAFIJE, GOBELINE
JULIJ KLEIN
LJUBLJANA, Wolfova ul. 4

Neki drug deček, ki je slišal o Boys Townu, se je podal na pot iz Toronta v Kanadi. Imel je trdo nogo, hodil je dan in noč, se vtihotapil v tovorne vlake in spet hodil. Ko je dospel v Omaho, je bila noga otekla in zdravniki so se bali, da jo bodo morali odrezati. Toda deček se je zmazal. Oče Flanagan in njegovi sodelavci poznajo na stotine takšnih zgodb.

*

Dečki prebivajo v Boys Townu, ga vodijo in oskrbujejo. Vsako leto si izvolijo svojega župana in »mestni svet«. Imajo svojo policijo, gasilce, pošto, časopis, trgovine. Delajo kot čevljarji, krojači in peki. Vsak izmed fantov dobi svojim zmožnostim odgovarjajoče področje, svojo zaposlitev. In to je tudi skrivnost uspeha očeta Flanagana: s tem, da da dečkom neko nalogo, jim vcepi čast do njih samih in napravi iz njih koristne člane človeške družbe. Dečki, ki so bili doslej prepuščeni sami sebi, neveseli, propadli in zlobni, se na lepem nauče živeti v družbi kakor enaki med enakimi. Nič več niso pregrešni, zapuščeni otroci ubožnic, temveč majhni meščani mesta. Imajo svoje dolžnosti in čast. Imajo tudi razvedrila, ki doslej o njih niso ničesar slutili: nogometno društvo, plavalne bazene, igrišča, lasten orkester, svoj pevski zbor in kino.

V Boys Townu je vse modro urejeno. Fantje, ki žive tam, imajo svoj mestni red in lastno pravo. Kdor se pregreši proti mestnim določbam, pride pred sodišče svojih tovarišev. Sodniki sodijo in kaznujejo hudodelca pred zbrano množico tovarišev. Za hujše prestopke veljajo tele »kazni«: spokornik mora sedeti v kinu, a s hrbtom proti platnu. Sme poslušati, videti pa ničesar. Ne sme igrati nogometa, ne plavati. Če se dva fanta stepeta, ju prime policaj in ju prenese na oder za boks. Dajo jima boksarske rokavice in potlej se smeta tolči drug drugega toliko časa, dokler eden izmed njiju ne obleži. A to se zgodi zelo redko, pravi oče Flanagan. Pogosto ima to preizkušeno sredstvo zaželjeni konec. »Nasprotnika« si stisneta roki in »spravljena« zapustita bojišče.

*

Ker je deško mesto očeta Flanagana resničnost in ne sanje, se mora tudi vzdrževati. Samo v deželi, kakršna je Amerika, kjer na teden zbero milijone v dobrodelne namene, je bilo mogoče vzdrževati tako velik zavod z zasebnimi sredstvi brez državne pomoči. Boys Town ima prostora za dvesto dečkov, vanj pa jih želi priti desetkrat toliko. Zadnje leto je moral oče od 837 novih prosilcev zavrniti nič manj kakor 724. Samo »najtežje« slučaje sprejmejo po končani presoji. Izmed 113 novih »meščanov« je bilo 23 fantov brez doma, 12 brez staršev, 46 je bilo pa že čisto propadlih in zanemarjenih. Ostale je pa poslalo sodišče »na pokoro«. Letni stroški v Boys Townu znašajo za enega dečka 187 dolarjev in ni zmerom lahko zbrati skupaj tako velike vsote. Danes je Boys Town pravo majhno mesto z velikimi svetlimi hišami in igrišči, z vrtovi in prijaznimi nasadi. Posledice plemenitega dela očeta Flanagana so čudežne. Niti eden izmed mladeničev, ki so bili kdaj v Boys Townu ni imel nikoli več opraviti s policijo, ko so ga odpustili iz Boys Towna. Večina prej pokvarjeni in nesrečni mladeniči so postali pridni, cenjeni ljudje in so spoštovani meščani povsod, kjer danes žive. Eden izmed mladeničev, ki je prišel s 15. leti v varstvo očeta Flanagana z mladinskega sodišča kot »nepoboljšljiv tat«, je danes star 25 let, poročen, lastnik majhnega posestva, dostojen in pošten. V svojem prostem času se bavi z različnimi rokodelstvi in ena njegovih prvih iznajdb je zvonec proti tatovom. Neki drugi je danes najmlajši državni pravdnik v Zedinjenih državah. Tudi ameriški mojster v boksu James Selzer je bil nekoč v Boys Townu. Zdaj prihaja vsako leto poln hvaležnosti nazaj, da poučuje mlade fantiče v boksu. Iz »brezupnih« primerov so postali pošteni ljudje.

Oče Flanagan, ki je to čudo njegovo delo, je tih, skromen mož, ki je čisto neameriški in sovraži vse, kar se imenuje »reklama«. Ko je pred enim letom prišlo neki veliki hollywoodski filmski družbi na misel, da bi filmali »Boys Town«, najprej nikakor ni bil za to. Šele ko so mu pojasnili, da bo s filmanjem »Boys Town« postal znan in bo posledica tega zanesljivo povečan dotok daril, je popustil. Film vrte zdaj v Ameriki. Je eden tistih filmov, ki so napravili največji vtis, kar jih je bilo kdaj v kinu. Račun očeta Flanagana je zdaj čisto poravnan in kmalu bodo Boys Town še povečali. A celo najduhovitejši režiser ne more dobiti na platno redkega moža v njegovi preprosti veličini, moža, ki je rešil na tisoče mladih ljudi za življenje in vendar noče biti nič drugega kakor ustanovitelj Boys Towna, mesta zgubljenih dečkov v Omahi, v državi Nebraska.

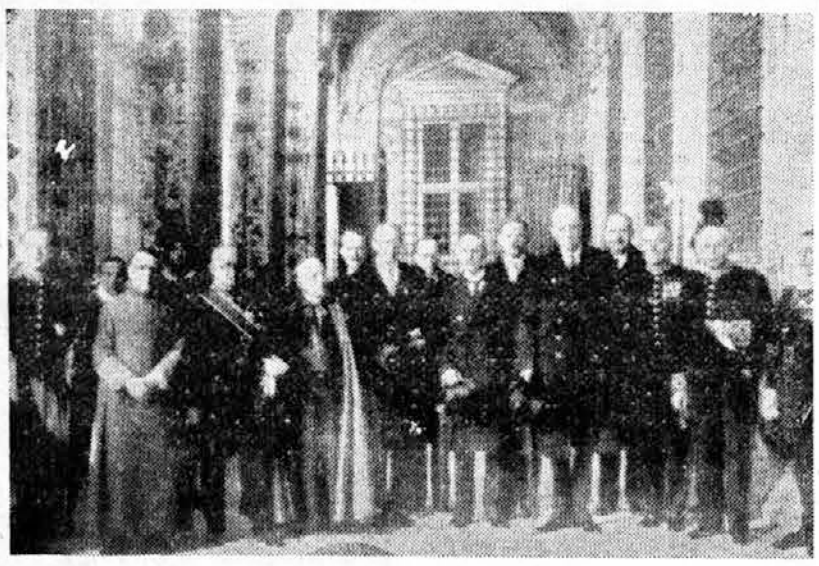

K obisku britanskih diplomatov v Rimu: Chamberlain in lord Halifax odhajata po avdienci pri papežu iz vatikanske knjižnice.

Ameriški boj za pravico

Tom Mooney

je sedel 22 let po nedolžnem v ječi

Pred nekaj dnevi je zapustil Tom Mooney jetnišnico v San Quentinu, kjer je sedel 22 let. Pred vrati ječe so ga čakali njegova žena, sestra, brat in več prijateljev. Mooney je v spremstvu glavnega nadzornika ječe sedel v avto, ki ga je odpeljal v mesto Sacramento. Tam ga je čakal guverner C. Olson in ga sprejel. Ko je Mooney razložil guvernerju vzroke, zakaj je bil obsojen, ga je guverner pomilostil.

80letni danski princ Waldemar, ki ga zaradi njegovega sorodstva z večino evropskih dinastij imenujejo »stric Evrope«, je te dni umrl.

— To je kratko obvestilo o izpustitvi Toma Mooneya.

Olson, prvi demokratski guverner Kalifornije po 24 letih, je že pred svojo izvolitvijo večkrat dejal, da je bil Mooney obsojen zaradi krivega pričevanja drugih ljudi in raznih predsodkov.

*

Kako je bilo prav za prav z Mooneyjem? Bilo je leta 1916. Amerika je bila še nevtralna, toda spori z Nemčijo so bili tako hudi, da je večina ameriške javnosti zahtevala priprave za vojno. Dne 22. junija 1916. so priredili nekakšen »dan pripravljenosti«. Tisoči demonstrantov so hiteli po ulicah San Francisca. Tedaj je eksplodirala okoli dveh popoldne na vogalu dveh ulic bomba. Deset ljudi je bilo ubitih, štirideset ranjenih. Obdolžili so pet oseb, da so priredili atentat. Med njimi sta bila tudi Mooney in njegov prijatelj Billings. Ta dva so obdržali v zaporu in ju obtožili, druge tri pa so izpustili. Frank O. Oxman, prekupčevalec z živino iz Oregona, in pomožni natakar John Mac Donald sta nastopila kot priči za obtožnico in zatrjevala, da sta videla Mooneya in Billingsa ob usodnem času na kraju zločina. Mac Donald je celo trdil, da je videl, kako je postavil Billings na cesto kovčeg, v katerem je bila bomba.

Da so bile Oxmanove izpovedi izmišljene, se je kmalu dognalo. Prestregli so pisma, v katerih je hotel pregovoriti neko pričo, da bi izpovedala tako kakor on. Kalifornijskemu guvernerju pa ta dokaz Oxamonove nezanesljivosti ni bil dovolj. Druga obteževalna priča, Mac Donald, je vztrajal pet let na pravilnosti svojih izpovedi. Preklical jih je leta 1921. Toda tudi tedaj se guverner ni mogel odločiti, da bi pomilostil oba jetnika. Mac Donalda so zaslišali pred najvišjim sodiščem. Tu je Mac Donald ponovno izjavil, da je pred petimi leti lagal, ker so ga policijski uradniki v San Franciscu leta 1916. prosili, naj jim pomaga in naj obremeni Mooneya in Billingsa.

Vzlic temu so bili guverner in člani najvišjega sodišča še zmerom prepričani, da je bila prvotna izpoved Mac Donalda resnična, Mooney in Billings pa sta morala ostati v zaporu.

V resnici pa sta bila ob uri, ko se je zgodil zločin, oba nekaj kilometrov od kraja atentata. Policiji je bilo dovolj to, da je zaprla dva moža, ki sta bila znana kot organizatorja delavcev. Mooney in Billings sta pripravila v letih pred vojno precej štrajkov. Mooney je bil že prej nekoč obtožen nedovoljenega shranjevanja razstreliv, toda zaradi pomanjkanja dokazov so ga morali izpustiti. Billings je presedel dve leti zapora zaradi prenašanja razstreliv.

V začetku leta 1916. sta Billings in Mooney zasnovala štrajk delavcev pri združenih železniških družbah. Pri tej priložnosti je poskusil Pinkertonov detektiv Swanson Billingsa podkupiti, da bi obremenil Mooneya. Isti Swanson je tudi obrnil sum, da sta krivca atentata z bombo, na oba zasovražena voditelja delavstva. Po izpovedi tega detektiva sta bila Mooney in Billings zaprta. Hkrati z njima so zaprli tudi Mooneyjevo ženo in še nekaj drugih ljudi.

Že 16. septembra so Billingsa obsodili na dosmrtno ječo. V februarju 1917. je sodišče obsodilo Mooneya zaradi desetkratnega umora na smrt na vešalih.

Predsednik Wilson je poslal na zahtevo branilcev posebno preiskovalno komisijo na zahod, toda najvišje sodišče Združenih držav je 18. decembra zavrglo obnovitev procesa.

Takratni guverner države Kalifornije, Stephens, je šele po dveh nujnih Wilsonovih brzojavkah izpremenil Mooneyjevo smrtno kazen v dosmrtno ječo. S tem je bil preprečen sodni umor.

Vendar pa je boj za popravljenje krivice trajal še dosti let in preobsežno bi bilo popisati vse podrobnosti tega boja. Naposled se je le razkrinkala vsa zadeva kot sodna komedija, in vendar sta ostala Mooney in Billings v ječi, ne zaradi tega, ker bi bila zagrešila kakšen dokazan zločin, ampak zaradi svojega »slabega glasu«.

V svoji odločitvi 2. julija 1930. je sodišče brez ovinkov priznalo, da sta morda Mooney in Billings nedolžna, toda s pridržkom, da sta morala poznati prave zločince in da že zaradi tega zaslužita svojo kazen.

Sedanji predsednik Združenih držav Franklin D. Roosevelt je zdaj dosegel, da so izpustili Mooneya po dvaindvajsetih letih ječe.

S samotnega otoka kličejo na pomoč

Pariz, januarja.

Francoske bojne ladje v Indijskem oceanu z vso paro hitijo k enemu najsamotnejših otokov na svetu, da bi rešile 43 ljudi, ki so klicali na pomoč Poročilo je imelo naslednjo vsebino:

»Otok St. Paul, Indijski ocean, med Afriko in Avstralijo. Slabo vreme nas je prisililo, da smo porabili ves naš premog. Potrebujemo pomoč. Na krovu ribiške ladje »Ile Bourbon« nas je 48. »Ile Bourbon« je zapustila St. Malo v Bretagni 28. maja, da bi ustanovila tovarno konserv morskih rakov na St. Paulu. To podjetje je bilo precej pustolovsko in ima svoj izvor v Parizu. Udeleženci so sklenili, da bodo ostali na otoku tri leta. Med 48 ljudmi je na krovu pet žen in dva otroka. Na otoku samem razen morskih rakov in rib ni prav nobene druge hrane. Po hrano smo morali hoditi na francoski otok Réunion v bližini Madagaskarja, ki je oddaljen 1500 kilometrov. Oddaljenost od Avstralije je približno 1800 kilometrov, od Afrike pa kakšnih 2300 kilometrov.«

Klice na pomoč je slišal nekdo v Ameriki, na obali Tihega oceana. Po mnogih ovinkih je bilo sporočilo oddano v Parizu, od koder je francosko ministrstvo za mornarico brezžično sporočilo svojim bojnim ladjam v Indijskem oceanu, naj ekspedicijo rešijo. Z Madagaskarja niso dobili odgovora na brezžične vesti »Ilu Bourbonu«. Zaradi usode ekspedicije so zdaj v skrbeh, ker je neka prejšnja naselbina na St. Paulu izumrla zaradi neke skrivnostne bolezni, ki spominja na beri-beri.

Londonski nezaposleni delavci so pri odhodu g. Chamberlaina v Rim demonstrirali proti britanski zunanji politiki. Na sliki: Aretacija nekega demonstranta.

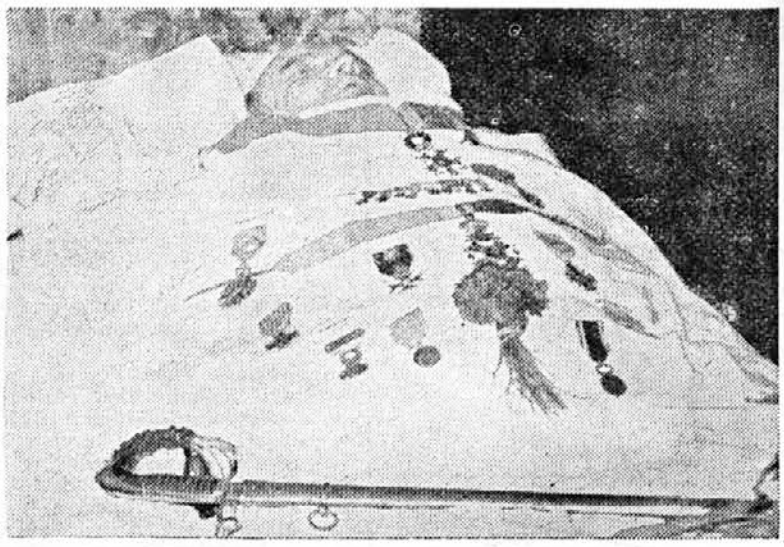

V Parizu je umrl polkovnik Raynal, junaški branilec verdunske utrdbe Vaux v svetovni vojni. S peščico vojakov, odrezan od vsega sveta — z ostalo francosko armado je bil v zvezi zgolj s svetlobnimi signali — je branil velevažno utrdbo proti velikanski premoči in se je vdal šele tedaj, ko je izstradanim in izčrpanim branilcem že vse strelivo pošlo. Junaško posadko so Nemci pozdravili z vojaškimi častmi, njenemu poveljniku je pa sam nemški prestolonaslednik vrnil sabljo. Na sliki: Polkovnik Raynal na mrtvaškem odru

Vseučilišče za rešetkami

Ugodnosti pretorianske kaznilnice

Capetown, januarja

Pretorianska glavna ječa, edina kaznilnica za belce v južnoafriški Uniji, je pod dobrim vodstvom pripravila svojim kaznjencem nenavadne ugodnosti: kaznjenci se namreč lahko pripravljajo za zrelostne izpite ali pa na različne vseučiliške prezkušnje.

Na koncu preteklega leta so po opravljeni pokori petletne ječe spustili iz pretorianske kaznilnice nekega Evropca, ki je takoj stopil pred vseučiliške profesorje in položil izpit, ki ga sicer študentje lahko položе šele po poldrugem letu študija. V ječi je mož rabil za ta izpit dve leti. Razen tega ga pa ta študij »vseučilišča za rešetkami« ne stane niti pare, medtem ko bi moral na rednem vseučilišču plačati običajne dajatve.

Ta primer nikakor ni osamljen, temveč ima vsak kaznjenec, ki mora v Pretorii odsedeti večletno kazen in ki so pri njem ugotovili brezhibno vedenje, na podlagi nekega novega načrta možnost študiranja.

Matura v ječi

V nekem delu ječe vlada pravo vseučiliško ozračje. Tisti kaznjenci, ki so se izkazali vredne, smejo imeti v svojih celicah knjig, kolikor jih hočejo in so v stalni zvezi s celo vrsto tako imenovanih dopisnih visokih šol, ki je njih naloga, da svoje učence — ne samo tiste za kaznjenskimi zidovi — pripravljajo na vseučiliške izpite. Poleg tega pa obstoji tudi neka druga jetniška šola, ki ima značaj višje srednje šole; v njej se kaznjenci, ki imajo samo osnovno šolo, lahko pripravljajo na zrelostni izpit. Obstoji celo možnost, da kaznjenec zrelostni izpit položi kar v ječi.

Zanimivo je, da je pogosto področje študija v zvezi s prestopkom, ki je kaznjenec zaradi njega obsojen. So na primer kaznjenci, ki sedijo zaradi poneverb ali pa sleparij in ki se živo zanimajo za narodnogospodarske in upravnotehnične študije, da bi imeli po prestani kazni nove in lepše izglede v poklicu. Eden, ki je bil zaradi silno obsežnega seznama grehov obsojen na sedemletno kazen, je pravkar položil zrelostni izpit, ki ga je prestal z odliko in zdaj se pripravlja na akademski izpit. Za tega moža bodo stroške študija plačali njegovi sorodniki.

Če so pa kaznjenci brez sredstev, plača del stroškov vodstvo kaznilnice, medtem ko drugi del plača »Socialna služba«, javna dobrodelna in podporna ustanova.

Kaznilniško delo

Celo, komur je dovoljeno v ječi študirati, ni oproščen običajnega kaznilniškega dela. To delo pogosto obstoji v tem, da kaznjenci pomagajo pri javnih delih. Poskusi bega pri teh kaznjencih ne pridejo več v poštev, odkar so jim dovolili študij. Zgodaj popoldne se vračajo z dela in imajo še dovolj časa, da se bavijo s svojim študijem do devete ure, ko se luč ugasne.

Prvič zastopa ženska svojo državo francoski vladi: namesto odsotnega kubanskega poslanika Juana Antiga, opravlja namreč diplomatske funkcije gdč. Fiore Diaz Parado.

Eden izmed kaznjencev, ki je pravkar v šoli položil zrelostni izpit in je obsojen na sedemletno ječo, je z uspehom prestal dva vseučiliška izpita, enega mu je pristojno vseučilišče celo oprostilo. Zdaj se pripravlja na izpit za diplomiranega gospodarstvenika, ki upa, da ga bo opravil v dveh letih. Potlej ima pa pred seboj še poldrugo leto kazni, dokler ne bo odpuščen. Ni pa izključeno, da ga bodo po prestanem izpitu pomilostili.

Posebno zanimiv je pa primer nekega morilca, požigalca in vlomilca, ki je bil zaradi cele vrste prestopkov te vrste obsojen na 27 let ječe. Medtem ko je že končal maturo, se zdaj pripravlja na izpit za rudniškega inženirja. Poleg tega se pripravlja še v drugih področjih, tako da bo ta kaznjenec iz preprostih razmer po odpustitvi imel izredno splošno izobrazbo in pripravljenost za poklic.

Vodstvo kaznilnice si posebno prizadeva za tiste kaznjence, ki so uspešno študirali, da jim ob odpustu priskrbi dobre službe in jih čim bolj obvaruje pred nesrečo in zablodami. Pri tem postopku vseučilišča za rešetkami so le redko kdaj doživeli neuspeh. To pa zato, ker se kaznjenci dosti bolj sprijaznijo s svojo pokoro in se jih polasti celo neko častihlepje, da žive kolikor je mogoče po kaznilniških predpisih.

K demonstraciji nezaposlenih v Londonu: Stražniki razganjajo demonstrante, ki so na Viktorijini postaji v Londonu priredili Chamberlainu in lordu Halifaxu pred njunim odhodom v Rim neljubo odhodnico.

Ni dovolj star

»Papa,« je moledoval mladi študent svojega očeta, »ali ne bi mogel vendar že napraviti šoferskega izpita? Saj sem že dovolj star!«

»To že!« je odgovoril oče, »a moj avtomobil še ni dovolj star.«

ČUDNI LJUDJE • ČUDEN SVET

Čudni dogodki in še bolj čudne stvari v letu 1939.

Preteklo leto 1938. je bilo polno nenavadnih dogodkov in še bolj nenavadnih vesti. Naj jih omenimo samo nekaj:

Neka ameriška nuna je dobila od papeža dovoljenje za medicinski študij. To je neka Helena Lajnski, ki so jo v samostanskem redu poznali pod imenom sestra Ana.

V Ameriki je neki starec odstopil svoje oči slepemu mladeniču.

»Božanski oče« je prodal »Božansko cesarstvo« svojemu nasledniku za 20.000 dolarjev.

Neki trinajstletni deček je na Francoskem ukradel lokomotivo.

Predsednik kluba samomorilcev v Tokiu Šun Egava je umrl naravne smrti.

Poljaku Pavlu Kerepu se je posrečilo, da je prvič zaspal po 22 letih, ko ni zatisnil očesa niti za trenutek.

Raziskovalca Redferka, ki se je zgubil v brazilskih pragozdovih že pred desetimi leti, so zakonito proglasili za mrtvega.

Greta Garbo je privolila, da bo sprejela novinarje.

V pariški bolnišnici Saint-Antoinu so nekemu bolniku zašili srce.

Francoska književnika André Bernstain in Edouard Bourdet sta se borila s sabljami. Med bojem je Bernstain ranil Bourdeta.

Ruska kneginja Jelena Merhova je prodala svoj smaragd, ki ji je dotlej prinašal srečo. Takoj za tem je umrla.

Zaljubljenca z Rajskega otoka Nina Forsitt in Viljem Harold Ponti sta odigrala poslednji valček in izvršila samomor.

Frank N. Marshall in Kurt Lübeck sta nadaljevala partijo šaha, ki sta jo prekinila pred 24. leti, torej še pred začetkom svetovne vojne.

Filmski igralec Clark Gable je postal lastnik dnevnika, pri katerem je bil nekoč sluga za dvigalo.

Danski raziskovalec Lauhe Koch je dognal, da otoki Fatamorgana, ki so bili doslej zaznamovani na vseh zemljevidih okoli severnega tečaja, v resnici ne obstoje.

Soproga predsednika francoske republike se je globoko priklonila pred angleško kraljico Elizabeto, ko se je angleška kraljevska dvojica mudila v Parizu.

V oblasti morilčevega pogleda

Maščevanje plesalke Dolores Murillove

Valparaiso, januarja.

V neki krčmi v Valparaisu je lansko leto z velikim uspehom več tednov nastopal plesni par Murillo. Krčma je bila nekoliko boljša beznica, ki so vanjo hodili veseljačit mornarji vseh ladij, ki so priplule v Valparaiso.

Ko je plesni par 24. novembra leta 1937. končal svoj drugi ples, se je razleglo kakor navadno močno odobravanje. Ni se pa, kakor navadno plesni par znova pojavil pred zaveso, da bi sprejel priznanje občinstva. Osupel je tekel krčmar za oder, da bi videl, kaj se je zgodilo. Na hodniku v garderobo je srečal skupino ljudi, ki je razburjena stala okrog plesalca Lopeza.

Lopez je ležal z obrazom proti tlom v mlaki krvi. Iz njegovega hrbta je molel ročaj noža. Dolores Murillova je klečala zraven trupla. Njen obraz je bil bled, a v očeh ni bilo solza. S čudno srepim pogledom je nepremično strmela proti odprtemu oknu na koncu hodnika. Zdelo se je, da se ji je omračil um. Šele čez nekaj dni je bila v stanu sodni komisiji povedati natančnejše podatke o krvavem dejanju. Ko ploskanje gledalcev ni hotelo prenehati, je odšla iz svoje garderobe, da bi se še enkrat pokazala s svojim partnerjem. Na svojo grozo ga je pa našla na hodniku, ležečega na tleh. Nad njim se je sklanjal moški, ki jo je nekoliko sekund prodirno motril, potlej je pa izginil skozi odprto okno. Ta pogled je zbudil v njej nenavaden strah. Ne more popisati ne obleke, ne velikosti, ne kakšnih drugih morilčevih značilnosti in tudi ne opisati njegovega obraza.

Pod temi okoliščinami je mogla policija kaj malo doprinesti k razjasnitvi tega dogodka. Zaslišali so sicer nekaj sumljivih ljudi, a vsi so lahko podali zadosten alibi.

Plesalka je pa kljub temu na skrivaj neprestano iskala morilca svojega partnerja. Že si je hotela priskrbeti drugega, ki bi z njim žela še večje uspehe, ker je na mah postala predmet splošnega zanimanja. Vendar je nosila v svoji ročni torbici zmerom majhen samokres, da bi bila varna v vsakem primeru.

Na nekem potovanju v Codayo, je spoznala nekega dne 40letnega artista Gomeza Roncalija. Nekaj jo je takoj potegnilo k temu moškemu. Ni je obsipal, kakor drugi častilci na vsiljiv način s cvetlicami in darili, temveč se ji je približal mirno in dostojno. Obojestranska naklonjenost ju je kmalu privedla do misli na poroko in Dolores je takoj pristala.

A do poroke ni prišlo, ker nečesa plesalka ni takoj spoznala: namreč to, da se ji je Roncali zdel samo zato zaupen, ker ga je nekoč že videla — v usodni noči zraven trupla svojega partnerja. On je zabodel Lopeza, on jo je gledal tako pošastno, njegove poteze so se ji tako globoko vtisnile v spomin, le doživetje je prešlo v njeno podzavest. Zaradi hipnotičnega stanja, ki jo je vanj spravil morilec, ni mogla o njem ničesar povedati. Ko je nekega večera v restavraciji večerjala z Roncalijem in je pogovor nanesel na njen odnos do Lopeza, je Roncali cinično dejal: »Saj potlej je pa prav, da je bil mladenič zaboden, ker ti ni hotel dati svobode. Saj vidiš, da me zdaj ljubiš.« V tem trenutku je plesalka podzavestno razumela vse. Prvotni občutek sovraštva, ki se je spremenil v zanimanje, je znova izbruhnil na dan; Dolores je potegnila svoj samokres in Roncalija s tremi streli umorila.

Pri razpravi, ki je zbujala veliko pozornost, so porotniki iz Valparaisa zanikali plesalkino krivdo tako, da je bila obtoženka oproščena vsake kazni.

Indijanski film

Ker so začeli v Hollywoodu spet vrteti filme divjega zapada, tudi ni hotela zaostajati ena največjih filmskih družb. Zato si je zagotovila sodelovanje nekega indijanskega plemena, da bi dosegla kar najbolj pristno barvo. Ko je pa prišel trenutek, ko bi Indijanci morali pokazati, kako se modro pogovarjajo o svojih junaških delih, o tomahawkih, o ugrabljenih skalpih in končno kako kadijo pipe miru, je režiser na svoje veliko presenečenje ugotovil, da njegovi pravi rdečekožci ne govore niti besedice indijanski, temveč vsi lomijo angleščino. Režiserju, ki je hotel že obupati, je pa prišel na pomoč tehnik z duhovitim domislekom. Vrtel je kratko in malo prizore Indijancev, ki so govorili angleško, kakor da sploh drugače ne more biti. Potlej je zvočni trak vrtil v nasprotni smeri. Tako je nastalo vsaj nekaj, kar bo na gledalce učinkovalo prav tako, kakor če bi govorili Indijanci jezik svojih prednikov. Slišali bodo namreč samo nerazumljive glasove kakor tudi ne bi razumeli nobene indijanske besede. Tako je nastal čisto nov jezik in nov indijanski film.

Vlomilec prosi za aretacijo

London, januarja.

Stražniki v Scotland Yardu so se nemalo začudili, ko se je pred kratkim oglasil pri telefonu neki mož, ki je s trepetajočim glasom prosil, naj priveljstvo. Ker je vlomilec čutil proti sebi naperjen samokres, mu ni preostalo drugega, kakor da je sam prosil za svojo aretacijo, ki se je čez kakšne četrt ure tudi uresničila »po lastni želji«.

Nenavadne nesreče

Čikago, januarja.

Neki čikaški list, glasilo nacionalnega varnostnega sveta, je objavil seznam najnenavadnejših nesreč, ki so se primerile preteklo leto v Združenih državah. Prinašamo nekaj teh nesreč:

V Newyorku sta dva policijska avtomobila drvela na naslov, ki so ga sporočili in sta se na križišču z vso silo zaletela drug v drugega. Posledica je bila: en mrtev in več ranjenih stražnikov. Zaradi hrupa sirene na policijskem avtomobilu, šoferja nista mogla slišati drug drugega in tako je prišlo do nesreče. — Petnajst mesecev stari Robert Smith iz St. Louisa je pregriznil vrv pri električni namizni svetilki in tako sam sebe ubil z elektriko. — Štirinajst mesecev stara Mary Howe iz Mortona Grove v državi Illinois se je pa zadavila s trakovi svoje čepice, ki so se zataknili med palice otroške stajice.

Dejo v tovarno motorjev, kjer je vlomil in naj ga primejo. Stražniki si tega skrivnostnega klica niso mogli prav razlagati in so mislili, da gre za potegavščino, kajti vlomilci navadno ne prosijo stražnikov za aretacijo. Četa stražnikov se je res podala tja in je bila priča kaj nenadnemu položaju. Neki stražnik je namreč pri svoji nočni straži presenetil dva vlomilca pri blagajni podjetja. Z naperjenim samokresom ju je prisilil, da sta se vdala. A kako zdaj priklicati pomoč? Za telefoniranje bi potreboval obe roki in kdo naj zaupa obema nepridipravoma. Tako mu je prišlo na misel, da je enega izmed njiju z naperjenim samokresom spravil k telefonu in ga prisilil, da je poklical policijsko po-

Charles T. Harris iz Valleja v Kaliforniji je stavil, da si lahko nalije v usta bencina in zažge, ne da bi se mu kaj zgodilo, a je izgubil stavo. — Neki gasilec John Brixie iz Sapulpe v Oklahomi je sam sebe vžgal, ko je pri klicu na pomoč zapustil stanovanje po nekem drogu. Škatla vžigalic, ki jo je imel v žepu, se je pri drgnjenju vžgala. — Adolf Pudeman je šel v Čikagu po ulici, a je na lepem izginil. Stopil je namreč na pokvarjen pokrov kanala in je padel globoko v kanal. Našli so ga nezavestnega. — Znani padalec z letalom Floyd Stimson je gladko pristal na letališču v Maconi v državi Georgii, potlej je šel pa k hangarju, se spodtaknil in se močno ranil. — Pri požaru neke čistilnice olja v Beaumontu v Texasu so trije delavci splezali na velik tank olja, da bi gasili. Eksplozija je pa vrgla lestev, ki so po njej splezali na tank, proč in delavci so ostali v krogu plamenov na tanku. Kmalu nato je prišlo do nove eksplozije, ki je vrgla lestev spet nazaj in delavci so se lahko rešili.

Doma in na potovanju, preden greš spat, vedno: Chlorodont-zobna pasta

ŠIROM PO SVETU

v 53 vrsticah

Za dvajset milijonov ponarejenih bankovcev je odkrila pariška kriminalna policija. Razpečaval jih je neki ponarejevalec, in sicer v prvi vrsti bankovce po dvajset funtov in 100 dolarjev. — **Svetovni rekord v poljubovanju** sta poleg vseh mogočih rekordov postavila že pred šestimi leti dva zaljubljenca v Čikagu. Poljub je trajal 6 in pol ure. Vse rekorde hočejo še zboljšati, za tega pa očitno ni noben par tako zaljubljen, da bi ga zboljšal. — **Za mrtvo so proglasili** slavno ameriško letalko Amelijo Earhartovo, ki je pred pol leta izginila v Tihem oceanu na svojem poletu okoli sveta. Ladje mnogih držav so jo iskale noč in dan več tednov, a o njej niso našle niti sledu. — **4 mesece že spi** neka 28letna ženska iz Kodanja. Padla je namreč iz avtobusa na glavo in zdaj je ne morejo prebuditi. Upajo pa, da se bo še zbudila. — **Nalivno pero kot odlikovanje** so uvedli kitajski generali. Kitajski vojaki namreč mislijo, da je nalivno pero v njihovem žepu znak kulture, čeprav ne znajo ne brati ne pisati. Zato je razumljivo, da si ga žele bolj kakor pravega odlikovanja. Zato so nalivna peresa začeli deliti med vojake. — **Poroka italijanske princese Marije Savojske** je odgodena, in sicer zaradi bolezni princesine sestre Mafalde Hessenske. — **Ženske železničarke** imajo samo na Danskem. Zato se imajo zahvaliti Ani Westergadovi, ki zavzema zdaj visok položaj pri danski železnici. Preromala je pa vso dolgo pot od najnižje uslužbenke do postajenačelnice, kurjačice in strojevodke. — **Neki japonski časopis** je objavil članek, ki ga je napisal neki japonski častnik. V njem namreč pravi, da je sedanja japonska vojna s Kitajsko samo epizoda v »stoletni vojni« Japonske s Kitajsko. Po tej vojni, pravi, bo nastopila na svetu velika sprememba in Japonska bo postala gibalo nove svetovne osi. — **Nemški državni uradniki** so se morali začeti učiti italijanščine. Tečaji za italijanščino bodo brezplačni in bodo trajali šest mesecev.

Pazite dobro

kadar kupujete Aspirin, dali so ta blete in zavoj označene z »Bayer« jevim križem. Brez te zaščitne znamke ni Aspirina.

ASPIRIN

TABLETE

Oglas reg. pod S. brojem 32608 od 8. XI. 1938.

Šivalni stroji

najnovejši letošnji modeli v največji izbiri naprodaj po neverjetno nizkih cenah.

NOVA TRGOVINA

TYRŠEVA (DUNAJSKA) CESTA 36

nasproti Gospodarske zveze

Za kolesa samo »Durlin-lak«!

Novela „Družinskega tednika“

Mala potepenka

Napisal Franc Herczog

1.

Takrat se je Štefanu Baanu silno slabo godilo. Tako je propadel kakor le more propasti umetnik. Na razstavah so zavrnili njegove slike, kritika se mu je rogala, tako da je že sam začel dvomiti o svojem talentu. Njegova tvorna sila je pojenjala, začel je zanemarjati svojo zunanjost, postal je odljuden. Tedne in tedne je živel samo od kave, ki so mu jo dajali na upanje natakarji v lokalih, kamor je stalno zahajal.

Tedaj je pa nekega dne stopila v njegov atelje mala Jolanda. Presenečena zaradi strahovitega nereda, ki je vladal v njem, je naglo zgrabila metlo in med žvižganjem neke popevke, je brisala prah s slik, visečih po stenah in je šarila po raztresenih osnutkih.

»Bedak!« je rekla slikarju. »V teh slikah tiči celo premoženje, ti pa stradaš.«

Dekle je neslo nekaj študij k trgovcu z umetninami in je na povratku kupila živeža in tobaka.

Vso njegovo umetniško šaro je poznala Jolanda, to skromno, vselej živahno, nekoliko nespodobno dekle. Nekega dne se je pojavila v umetnikovem brlogu s košaro cvetja v rokah in odslej je bila pri umetniku prijeten gost.

Jolanda je ostala pri Baanu.

»Zakaj ne slikaš?« ga je vprašala. »Kaj pa naj slikam?«

Dekle je vzelo v roke paleto in se je postavilo v sredo sobe, v takšno pozo, ki si noben kipar ne bi mogel želeti lepše. Jolanda je imela krasne roke.

Baan je slikal svojo najlepšo sliko: »Dekle s tamburico«, ki je bila na razstavi nagrajena s prvo nagrado in ki je umetnika na mah proslavila. Nepričakovani uspeh je razkadil meglo, ki je težila umetnika in v ateljeju je spet vladala dobra volja.

Jolanda in Baan sta vodila kaj nenavadno gospodinjstvo. Dekle se ni dosti razumelo na to in vsa njena umetnost v šivanju je bila, da je znala Štefanu prišiti kakšen gumb na suknjič. Hrano je nosila iz gostilne in jo je servirala na mizi, pogrnjeni s papirjem.

2.

Nekega dne je stopila v atelje črno oblečena, stroga stara dama. V roki je držala kovčeg.

Z vprašujočim pogledom je stara dama motrila z nenavadnimi predmeti natrpan prostor, potlej je pa osorno nagovorila Jolando:

»Umetnika Štefana Baana iščem...«

»Štefana ni doma. Prosim zglasite se morda zvečer.«

»Torej stanuje tukaj. In kaj delate vi tukaj?«

Jolanda je v naperjeni dami podzavestno slutila sovražnico. Kljubovalno je dvignila glavo:

»Tukaj sem doma.«

»Vi tukaj stanujete?« je ogorčeno vprašala dama. »Ali ste žena gospoda Baana?«

Čudna grenkoba se je polastila dekleta.

»Še več sem kot žena. Njegov model sem, njegova pomočnica, njegova zaščitnica, njegovo vse. Nihče me ne bo pregnal od tod.«

Stara dama je napravila nejevoljno kretnjo, ko da bi hotela nekaj reči, potlej je pa na lepem brez besed zapustila sobo.

Dekle se je pa vrglo na medvedovo kožo in je nestrpno pričakovalo Štefana; občutek neizrekljive zapuščenosti je prevzel Jolando

Naposled se je Baan vrnil domov. Molče je vrgel klobuk na mizo.

»Moja mati je bila tukaj,« je dejal po dolgem molku s hripavim glasom.

»In zdaj me boš pač spodil od sebe?« je dekle vzkliknilo razburjeno.

Slikar je trenutek molčal.

»Tako ne smeš govoriti, Jolanda,« je dejal naposled. »Ne bom te spodil: zato sva preveč dobra prijatelja in bova ostala tudi v bodoče. Samo moja mati je ženska iz province... Razen tega ima pa tudi prav: začeti moram urejeno življenje...«

»O, meni ni treba pokazati vrat, ker grem rajši sama.«

Štefan je živčno korakal po sobi sem in tja.

»Poslušaj, Jolanda, ne govoriva zdaj o tem, jutri bova že našla izhod.«

Mislil, da bi morala še vso noč preživeti tukaj, ji je pognala vso kri v glavo. Niti uro dalje ni hotela ostati. Naglo je zbrala svoje drobnjarije in jih povezala v ruto.

»Zbogom, Štefan...«

»Jolanda! Toliko si storila zame, toliko žrtvovala, da bi mi bilo zelo ljubo, če bi se ti mogel na kakršen koli način izkazati hvaležnega...«

Brskal je po svojih žepih. Kar je našel notri bankovcev, vse je stisnil dekletu v roko.

»Bodi pametna, Jolanda. Užaljen bom, če ne sprejmeš!«

S pobešeno glavo je Jolanda z denarjem v roki zapustila stanovanje. Baan je hotel še nekaj zaklicati za njo, a se je premislil, češ da je takšno slovo najboljše odpraviti na kratko.

3.

Slikar je preživel noč brez spanja. Proti jutru je vstal, da bi svojo mater poiskal v hotelu. Ko je odprl vrata ateljeja, ki so držala na majhen vrt, je presenečen odskočil.

»Jolanda!«

Sključeno je dekle čepelo na stopnicah, trepetajoče od mraza kakor prezebla ptička. Njen obraz je bil strahovito bled.

»Jolanda, pa menda nisi vso noč sedela tukaj?«

»Mislila sem, da me boš poklical nazaj. Čakala sem vso noč...«

Govorila je s tihim, slabotnim glasom, njen obraz se je čez noč čisto spremenil.

Štefan jo je objel in jo peljal počasi v sobo. Kar je imel odej pri hiši, vse je pokril na otrplo telo male Jolande. Kljub temu se je pa še zmerom tresla. Neprestano je govorila:

»Noč je bila tako neskončno dolga! Doslej sploh nisem vedela, da more noč tako dolgo trajati...«

Opoldne je hotela Jolanda vstati, da bi pripravila kosilo, a je brez moči omahnila nazaj na divan. Doslej je tožila, da jo zebe, zdaj so pa njena lica in oči kar žarele od vročice

Štefan je noč in dan presedel ob njeni postelji. Več ko desetkrat je vprašal:

»Kajne, da nisi jezna name, Jolanda, kajne da nisi?«

»Ne — a prosim, samo v bolnišnico me ne pusti!«

»Ne, draga moja, nikoli več te ne bom pustil od sebe, nikoli, nikoli več!« ji je Štefan odločno zatrjeval.

Jolandi so oči sijale od sreče. Kmalu na to je pa padla v vročično omedlevico. V svoji domišljiji je videla strogo staro damo, ki je hotela dekle pognati na ulico.

Nekega večera je bolnica dejala, da ne čuti nobenih bolečin in se je očitno bolje počutila. Baan se je olajšan oddahnil. Po mnogih prečutih nočeh je hotel tudi sam zaspati.

Ko je zjutraj še v mraku stopil k Jolandi, je dekle z iztegnjenimi rokami nepremično ležalo na postelji.

»Jolanda! Jolanda!«

Ni se ganila. Njena roka je bila mrzla in otrpla...

Štefan je občutil na glavi nekaj kakor močan udarec. Padel je na kolena in neprestano klical dekletovo ime.

Ko se je opomogel od prvega obupa, je dolgo opazoval Jolandin obraz. Plemenit, jasen mir se je zrcalil iz njenih črt, okrog njenih ustnic je kraljeval skrivnostni nasmešek.

Takrat je dejal Baan prvič, kar je pozneje nepresiano zatrjeval svojim prijateljem o mali potepenki:

»Bila je tako plemenita, tako lepa in čista kakor svetnica!«

Križanka in uganke

POSETNICA

Pavlinka J. Širen
Istra

Kaj je njen mož?

IZLOČILNICA

Razsodnost, oligocen, majolika, pokopališče, ponočnjak, zgodovina, trakulja, prevara, gostilna, posameznik, trepalnica, značajnost, zidanje, lasničar.

V vsaki teh besed je skrita še ena beseda s tremi črkami: Vse prve črke teh skritih besed dajo znanega slovenskega pesnika.

ČRKOVNICA

B A L S O P
I G A D A R
T L I L O I
O A V A B J
V A R I Š I

SKRIVALNICA

NESMRTNOST — TVEGANJE — SALEZIJANEC — VASOVALEC — PREŠEREN — ZAMIŠLJENOST — PODNEBJE — TROJICA.

Iz vsake besede poišči po tri zaporedne črke. Te črke ti dajo potem pregovor.

SKRIVNOSTEN RAČUN

ABCCD : ED = DFD
ACD
GGC
GAH
ACD
ACD
- - -

V tem računu je treba črke nadomestiti s pravilnimi številkami. Za vsako isto črko pride vselej ista številka in račun se izide. Mogoča je samo ena rešitev.

VODNJAK

Delavec mora izkopati 6 metrov globok vodnjak. Za vse delo dobi 665 dinarjev. Koliko je dobil za prvi meter, če je dobil za vsak naslednji meter toliko kakor za prejšnjega in še polovico toliko?

BESEDNICA

Obiskal sem *3, 4, 5, 2, 7, 2.* Ta *7, 6, 4, 5, 9, 3* ima moč! *8, 4, 3, 9* so mu vihtele *3, 6, 2, 11, 10, 5, 4,* da se je iskrilo *1, 2, 3, 4, 5, 2, 6, 4.*

5, 9, 6, 10, 3, 2, 1 je in dober *11, 9, 6, 2, 5, 9, 12.* Njegov *4, 7, 9* je bil pa *3, 4, 6, 2, 8.*

ZLOGOVNICA

Iz zlogov

a, an, an, bi, ca, ca, ce, ce, di, ge, i, jaš, ju, ko, la, lji, lo, lo, most, na, ni, ni, ni, nik, nji, no, pe, po, slu, sme, šni, ta, ti, tr, va, vec, vo, vost, zab, žab,

sestavi 13 besed naslednjega pomena: 1. kraj, kjer prebije vsak zdrav moški vsaj leto dni; 2. priprava za zbiranje odpadkov; 3. žensko ime; 4. slovensko mesto; 5. evropsko gorovje; 6. slaba lastnost; 7. slovenski pisatelj; 8. tirolsko mesto; 9. koroško mesto; 10. delo Čehova; 11. uslužbenec; 12. časih prijetno, časih neprijetno; 13. množica.

Vse prve in tretje črke, brane od zgoraj navzdol, dajo znan pregovor.

1 .....
2 .....
3 .....
4 .....
5 .....
6 .....
7 .....
8 .....
9 .....
10 .....
11 .....
12 .....
13 .....

Rešitev ugank iz prejšnje številke

REŠITEV KRIŽANKE

Vodoravno, po vrsti: 1. plamenica, 2. marta; onega, 3. ep; aron; rak, 4. sin; apis; ta, 5. trenta; urad, 6. n; ki; t; ra; e, 7. iran; imadem, 8. da, anja; ili, 9. oto; jama; ij, 10. manji; ulica, 11. kozmetika.

POSETNICA: Odvetniški pripravnik.

ČRKOVNICA: začneš z zadnjo črko v prvi navpični vrsti in bereš navzgor do vrha, potem v drugi vrsti od vrha do konca, v tretji spet od spodaj navzgor itd., pa dobiš: **Lonec hodi po vodo, dokler se ne razbije.**

IZLOČILNICA: Ponosno kvišku dviga glavo prazen klas.

MAGIČEN LIK: Boris, opera, reber, Irena, saraj.

RAČUNSKA UGANKA: Ker ima celota tri tretjine, je poldruga tretjina polovica. Od sto je torej poldruga tretjina petdeset.

„Saj nimam časa..."

... pravi marsikatera gospodinja, ki prav nič ne bere. Skoraj vsaka se izgovarja, da ima toliko dela, da nima nikoli časa niti za počitek, kaj šele za branje. Mislim namreč branje dobrih knjig. Že od marsikatere gospodinje sem slišala, da branje ni za gospodinjo. Ta trditev je pa popolnoma zgrešena. Gospodinja prav tako dela od jutra do večera kakor kdo drugi v pisarni ali kje drugje, ki komaj čaka, da vzame knjigo v roke in tudi sprejme nekaj vase in ne daje neprestano samo iz sebe. Zato je tudi zanjo neobhodno potrebno, da včasih kaj bere.

Pa bo spet katera rekla: »Kako naj pa čitam, ko so knjige tako drage. Še za druge, potrebnejše reči nimam.« Res je, knjige so pri nas silno drage, posebno dobre knjige, a to še ni zadosten vzrok, da ne bi mogle brati. Skoraj v vsakem kraju imajo kakšno knjižnico, ki izposoja knjige, da ne govorim o Ljubljani. Nekatere ljubljanske knjižnice pošiljajo knjige celo po pošti. V knjižnicah lahko za nekaj dinarjev izberete kakšno lepo knjigo, v štirinajstih dneh, kolikor traja doba, ko si jo lahko obdržite, jo boste z lahkoto prebrali.

O času nikar ne govorite. Vsaka pametna, praktična in prevdarna gospodinja si more delo razdeliti tako, da najde počitek, če drugače ne, vsaj zvečer. Z možem sedeta k topli peči in bereta. Saj se ljudje, če se imajo še tako radi, vselej res nimajo kaj pogovarjati.

Če si knjige iz knjižnic neradi izposodite zato, ker gredo skozi toliko rok in se bojite okuženja, si tudi tukaj lahko pomagate. Iz platnenega blaga si napravite lepe ovitke za knjige, nekaj različnih velikosti, to vas ne bo veliko stalo. Iznajdljiva gospodinja si jih bo okrasila s tem, da bo vanje uvezla cvetlice in druge okraske. Knjigo, ki jo prinesete iz knjižnice, lepo ovijte in pri branju boste držali v roki svoj ovoj. Ko se umaže, ga operete. Kajpak v trgovinah prodajajo lepe usnjene in celuloidne ovoje, ki so pa dokaj dragi. Isti namen dosežete s platnenim ovojem, za vas ima pa še večjo vrednost, ker ste si ga napravili sami. (Na Francoskem dobijo v knjižnicah že s knjigo vred čist, celuloidni ovoj.)

Zakaj vam toliko priporočamo branje? Branje ni samo prijetno, temveč tudi koristno. Če človek neprestano samo dela in dela, polagoma otopi in mimo njega gredo vse višje vrednote. Če boste pa stalno vsak večer vsaj pol ure brali, si boste ohranili tudi čut za etične vrednote. Branje je neusahljiv vir duševnega življenja in notranjega prenavljanja. V knjigah najdete vse. Če ste žalostni, vzemite v roke veselo čtivo in kmalu boste še sami vedrih lic. V knjigah spoznavate življenje drugih ljudi, primerjate ga s svojim in marsikdaj vam bo prijetno pri srcu. Včasih se kdo čuti tako osamljenega in zapuščenega, v knjigah pa marsikdaj najde tolažbo. Ko človek bere, pozabi na svoje trpljenje in neprijetnosti in se vživi v usodo drugih ljudi. Skratka, še tako obupanemu človeku lahko ravno knjige vlijejo pogum in veselje do življenja.

Zato vam knjige ne smejo biti nedosegljive. V tem pogledu se ne dajte kratiti. Berite dobre knjige! Nikoli vam ne sme biti žal tistih bore nekaj dinarjev, ki ste jih izdali za knjige, za tiste bore pol ure na dan, ki ste jo potrošile z branjem. Marsikateri bo celo žal, da tega ni storila že poprej. Skratka, knjiga naj postane vaša najboljša prijateljica!

Vera.

Naša kuhinja

Kaj bo ta teden na mizi?

Četrtek: Ragujeva juha, kolerabice, krompir s prekajeno svinjino[1]. Zvečer: Rižev narastek s šodojem.

Petek: Polenovke s sardelami in kislo smetano, riževe palačinke, kompot. Zvečer: Krompirjev pečenjak s solato.

Sobota: Možganova juha, prašičja glava s hrenom[2], pražen krompir. Zvečer: Pljučka s krompirjem.

Nedelja: Goveja juha z vraničnimi cmoki, dunajski zrezki, pečen krompir, francoska solata. Zvečer: Pasteta s parmskim sirom[3], pecivo, čaj.

Ponedeljek: Jetrna juha, krompirjev pire, kuhana govedina, zelje v solati. Zvečer: Jajčni podmet s sardelami[4].

Torek: Krompirjeva juha, kumarice v omaki, pražen riž. Zvečer: Telečji golaž.

Sreda: Možganova juha, goveji zrezki, pečen krompir, endivija. Zvečer: Vampi s parmskim sirom.

Pojasnila:

[1] **Krompir s prekajeno svinjino:** Nareži kuhanega, olupljenega krompirja na tenke rezine, deni ga v namazano pekačo in potreseno z drobtinami, nanj nadevaj vrsto sesekljane prekajene svinjine, zmešane s kislo smetano, spet vrsto krompirja itd., dokler ti ne zmanjka. Na vrh nakapaj surovega masla in potresi nekoliko kruhovih drobtin. Kozo postavi v pečico, da se krompir rumeno zapeče.

[2] **Prašičeva glava s hrenom:** Kuhaj očiščeno glavo v slani, okisani vodi, ki ji prideni čebule, peteršilja, zelene, korenja, celega popra, materine dušice in dišave. Kuhati jo moraš tri ure. Deni jo na krožnik, okrasi jo z zelenim peteršiljem in jo daj s kislim hrenom na mizo.

[3] **Pasteta s parmskim sirom:** Stolci v možnarju 14 dek parmskega sira, prideni mu 7 dek surovega masla in tolci skupaj. Potem primešaj še dve celi jajci in malo soli in tolci še četrt ure. Nato izreži z obodcem za krofe iz maslenega testa male kolačke, pomaži jih z razmotanim jajcem, nadevaj polovico s kupčki pripravljenega nadeva, položi nanje drugo polovico kolačkov in speci pastete v pečici.

[4] **Jajčni podmet s sardelami:** Razmotaj nekaj jajc, kolikor jih pač rabiš in prav toliko žlic mleka ali sladke smetane in nekoliko soli, vlij to na razbeljeno maslo in mešaj neprestano, dokler se nekoliko ne zgosti in postane podobno močniku. Primešaj sardelnega masla, nekoliko popra, lahko tudi drobnjaka in ga daj na mizo.

Čeprav za večino naših čitateljic ne pride v poštev, jih bo prav zanesljivo zanimalo, kaj je ustvarila letošnja mod na področju večernih plaščev. Naša slika kaže krasen večerni plašč iz vinskordečega velourja, bogat krznen ovratnik je pa iz rumenozlate lisice.

Za dom in gostinski obrat odlično MOTOHOVO kavo

Vodnikov trg 5, telefon 25-77. Krekov trg 11, telefon 25-48

Za nego kože

Kadar ste utrujene, si obraz lahko z masko na silno preprost način poživite. Kajpak bi vam lahko našteli celo vrsto različnih krem, ki jih izdelujejo tovarne za vse vrste polti. A tukaj vam rajši nasvetujemo dobro masko za vsako priložnost, ki si jo lahko pripravite same: eno čajno žličko mandljevih otrobov, ki jih dobite v lekarni, zmešajte s celim jajcem v kašo. Potlej si obraz najprej namažite s kakšno čistilno kremo in si ga lepo obrišite. Nato s čistim čopičem, ki je najbolje, da ga uporabljate samo v ta namen ali pa z mehko platneno krpo namažete obraz in vrat s to kašo, ki se hitro strdi. Mirno ležite in pustite masko na obrazu deset minut, nato se pa z mlačno vodo rahlo izmijte. Obrišite se s krpo, namočeno v mrzli vodi. Naposled si obraz natrite z dobro, hranilno kremo.

Nekaj besed o prijateljstvu

V mladosti je človek silno nagnjen k temu, da sklepa prijateljstva in hoče svoje prekipevajoče srce položiti naravnost v roke svojemu prijatelju. Ta pripravljenost, da se v zaupanju daruješ, pa z leti popusti. Človek postane opreznejši, kajti iz izkušenj je spoznal, da mora postati bolj previden. V izkušenem človeku se pa razvije tudi moč, da pridobljeno prijateljstvo obdrži, poglobi, v njem postane srečen in najde zadoščenje.

Beseda prijateljica je sveta. Nikoli ne sme priti v blato. Prijateljstva človek ne more pridobiti, kakor pridobi zemeljske dobrine, lahko si ga samo pribori.

Pridobi si ga samo z vdanostjo, zvestobo, toploto, požrtvovalnostjo, zatajevanjem samega sebe in svojih želja.

Resnično prijateljstvo med ženskami se ne razbije ob prepiru, zaradi nevoščljivosti in zavisti, zaradi sprememb razmer, kajti gre preko vseh viharjev življenja. Prava prijateljica vselej sodoživlja vse in ti pomaga prenašati trpljenje. Ona je poštena. V obraz ti pove, kar ji ne ugaja, ne sladka se ti, ne vda se sleherni tvoji muhi, a zvesto ti stoji ob strani, kadar imaš sovražnike.

Prijateljstvo je nežna, nežna rastlinica. Dobro hoče biti gojena in ti ji moraš biti dobra vrtnarica. Paziti moraš nanjo, potlej bo ta nežna cvetlica postala močna in velika kakor drevo in ti boš vesela svojega prijateljstva in boš ponosna na svojo prijateljico.

Nikoli pa ne pusti zlobnih jezikov, da bi se vmešavali v tvoje zadeve. Rajši zapusti deset znancev — samo ne tiste žene ali dekleta, ki si jo preskusila in ki ti je postala prijateljica.

Ali naj »on« pomaga?

»Moj možiček je pa res sijajen,« hvali gospa Petelinčkova svojega moža, »ko pride iz službe in ko pojemo, mi pomaga umiti posodo, osnaži vse čevlje in včasih pomije tudi kuhinjo!«

Gospa Korenčkova pa zmigne z rameni in meni:

»Moj mož se pa niti ne pritakne. Ko pride iz službe, hoče imeti mir in počitek. Med nama rečeno, gospa Petelinčkova, to tudi razumem. Saj ni psiček, da bi se plazil po tleh!«

Tukaj imate obe skrajni pogosti mnenji o pogostem vprašanju: Ali naj mož pomaga v gospodinjstvu, ali ne?

Vsekako moramo držati z gospo Korenčkovo, češ da mož ni psiček. Mož ima svoje poklicno delo, ves dan je vpрežen v dolžnost — žena ima pa svojo. Noben mož ne bo zahteval, da mu bo njegova žena po končanem gospodinjskem delu igrala stenotipistko ali strojepisko. So pa žene, ki zahtevajo, da jim mož še po končanem delu pomaga v gospodinjstvu!

To nikakor ni prav! Nobenega povoda nimamo, da bi jemali za zgled ameriškega »idealnega zakonskega moža«. Ta ideal namreč obstoji v tem, da mož v poklicu zasluži več ali manj denarja za potratne stvari svoje ženice in da je »priden zakonski mož«, to se pravi, da poleg tega čisti še okna, pazi na otroke, kuha in pomiva, medtem ko »idealna ženica« sedi v naslanjaču in bere romane.

Naš idealni zakonski mož je popolnoma drugačen. Za človeka, ki sta si prisegla zvestobo in skupno življenje za bodočnost, je pač potrebna neka skupnost kljub popolnoma različnim dolžnostim.

Mož kajpak lahko pomaga v gospodinjstvu, kadar je potrebno, a primoran ni. Kajpak tukaj ne kaže vpoštevati preveč strogih pravil in predpisov v pogledu »dolžnosti«. Zakonsko življenje se ne meri po paragrafih! Nobenemu možu ne bo padla krona z glave, če bo enkrat pomagal v gospodinjstvu, a to se mora zgoditi prostovoljno. To se samo po sebi razume, kjer vlada obojestranska ljubezen, naklonjenost in razumevanje.

Nočemo pa žene, ki udobno počiva, medtem ko se mož, ki je prišel pravkar iz službe, bavi s kakršnim koli gospodinjskim delom, prav tako kakor nočemo moža, ki kakor kakšen paša ne vidi v svoji ženi drugega, kakor hišno sužnjo. Moška pomoč v gospodinjstvu se je zelo razširila v času nezaposlenosti, ko so bili možje veseli, da so čas izpolnili z delom, pa naj

Redna stolica

Oglas reg. S Br. 31430 dne 24. XII. 1935.

Povejte svojim znancem in prijateljem, da izhaja »Družinski tednik« odslej na 12 straneh!

je bilo kakršno koli, posebno če je žena imela službo, mož pa ne. Zdaj se je nezaposlenost nekoliko polegla in so se možje po večini vrnili k svojemu delu. Žene pa so spet zavladale v svojem kraljestvu, v kuhinji in domu. Zdaj velja spet staro pravilo: vsak naj opravlja svoje in vendar naj oba gradita skupaj svoje malo kraljestvo.

Če vsakdo izmed obeh razume, da ima vsakdo dovolj dela, da delovni dan izpolni s svojimi dolžnostmi, mož v poklicu, žena doma v gospodinjstvu, ne bo nikoli prišlo do prepirov v tem pogledu. Potlej bo skupno življenje potekalo brez nepotrebnega govorjenja in oporekanja, potlej tudi pogosto vprašanje: »Ali naj mož pomaga v gospodinjstvu?« ne bo nikakršen problem več. Ljubezen in obojestransko razumevanje pa spadata prav tako zraven kakor pri vseh zakonskih zadevah.

Kako žive v Ameriki

Pogosto dobivajo uredništva pisma svojih čitateljev, ki žive v tujih deželah. Nedavno je pisal neki prijatelj uredništvu »Prager Tagblatta«, kako žive v Ameriki, in je sporočil tudi cene vsega, kar potrebujemo za življenje. Prinašamo izvleček iz tega pisma, ker bo marsikoga zanimala primera med cenami pri nas in na tujem.

*

»Razen stanovanja je v Ameriki vse cenejše kakor v Evropi. Nekaj cen: hlebec dobrega črnega kruha stane 5 centov (1 cent je približno 50 par, 1 dolar pa 50 din); tucat jaje 30 centov; velika doza kalifornskih marelic 10 centov; pet oranž 10 centov; dva velika kosa mesa za zrezek (najboljše vrste) 18 centov, hlebček edamskega sira 10 centov; par dobrih čevljev 3 dolarje; dvajset dobrih cigaret 14 centov; dnevnik 3 cente; dobro milo 5 centov; kava v bifeju 5 centov; obisk v kinu na dobrem sedežu 30 centov; dva velika kozarca najboljšega paradižnikovega soka 5 centov; pet banan 10 centov; velik ananas 10 centov; poljubno dolga vožnja s podzemeljsko železnico 5 centov; znamka za pismo v tujino 5 centov; velika plošča čokolade 10 centov; kilogram kave 60 centov. Čeprav ne računamo na to, da ima dolar v Ameriki dosti manjšo vrednost kakor pa po preračunavanju na evropske valute (za poučevanje jezikov se dobi v Ameriki z lahkoto 1 dolar), se vidi, da je večina potrebščin v Ameriki cenejših kakor pa celo v Franciji.

Seveda pa je treba jesti doma. Zunaj je vse dva do trikrat dražje. Žena in jaz sva včeraj opoldne pojedla vsak kozarec paradižnikovega soka, klobaso z belim kruhom, z maslom namazan kruh in dva velika kosa sira, potem pa še dve oranži. To naju je stalo skupaj 26 centov (okoli 13 dinarjev). Danes sva imela nedeljsko kosilo: spet paradižnikovo omako, potem vsak svoj dunajski zrezek s krompirjem, kruh s sirom in sadno solato, razen tega pa še kavo. Vse skupaj naju je stalo 33 centov (okoli 17 dinarjev za dve osebi).

Proračun za udobno življenje dveh oseb bi bil približno tale:

Stanovanje (kurjava, plin, telefon)	60 dolarjev
jed za dve osebi	30 „
pranje perila, čiščenje, popravila itd.	7 „
cigarete, poštnina, listi, kino	15 „
vožnje in brivec	8 „
razno	10 „
	130 dolarjev

Za otroka znašajo mesečni stroški približno 20 dolarjev. Ker se pri stanovanju ne prihrani prav dosti, porabi samec na mesec okoli 90 dolarjev.

Vsa domača dela opravljava z ženo sama in to ni prav nič težavno in neprijetno. Ob zapadni obali je vse še dosti cenejše (za kakšnih 30%). Morda se bova preselila tja, najbrž v Los Angeles.

V naši okolici si človek lahko kupi ali pa si vzame v najem hišico za eno ali dve družini. Najemnina za prazno stanovanje s tremi sobami, verando, kuhinjo in kopalnico znaša na mesec 50 do 60 dolarjev. Če ima človek srečo, lahko odda eno teh sob z zajtrkom v najem za isto ceno, tako da ima potem svoje stanovanje zastonj. Seveda mora v tem primeru oddano sobo opremiti.

drugimi pritiklinami) stane brez podrugimi pritklinami) stane brez pohištva okoli 55 dolarjev na mesec, torej manj kakor 30 dolarjev za družino; v taki hišici je pet do osem prostorov. Kupiti si je treba samo pohištvo. Če se obvežemo, da bomo stanovali v hiši dvajset let, bomo plačevali sicer isto najemnino, toda po dvajsetih letih postane hiša z zemljiščem vred naša.

Če je človek tu bolan in nima denarja, je seveda izgubljen, toda če ima zakonska dvojica vsaj 60 dolarjev na mesec, lahko izhaja.

Dober ženski zimski plašč stane tu 25 do 30 dolarjev, dobe se pa seveda tudi dosti cenejši. Snaženje, krpanje in likanje moške obleke stane v čistilnici 35 centov, pranje in likanje moške srajce pa 10 centov.

Povejte svojim znancem in prijateljem, da izhaja »Družinski tednik« odslej na 12 straneh!

Črna svilena obleka s svilenim telovnikom. Ta prijetna in elegantna družabna obleka zasluži, da si jo natanko ogledate, že zato, da boste morebiti obnovili in modernizirali zastarelo črno večerno obleko. Prednji del nadomestite s telovnikom iz belega pikeja in obleka bo vse bolj prijetna in učinkovita.

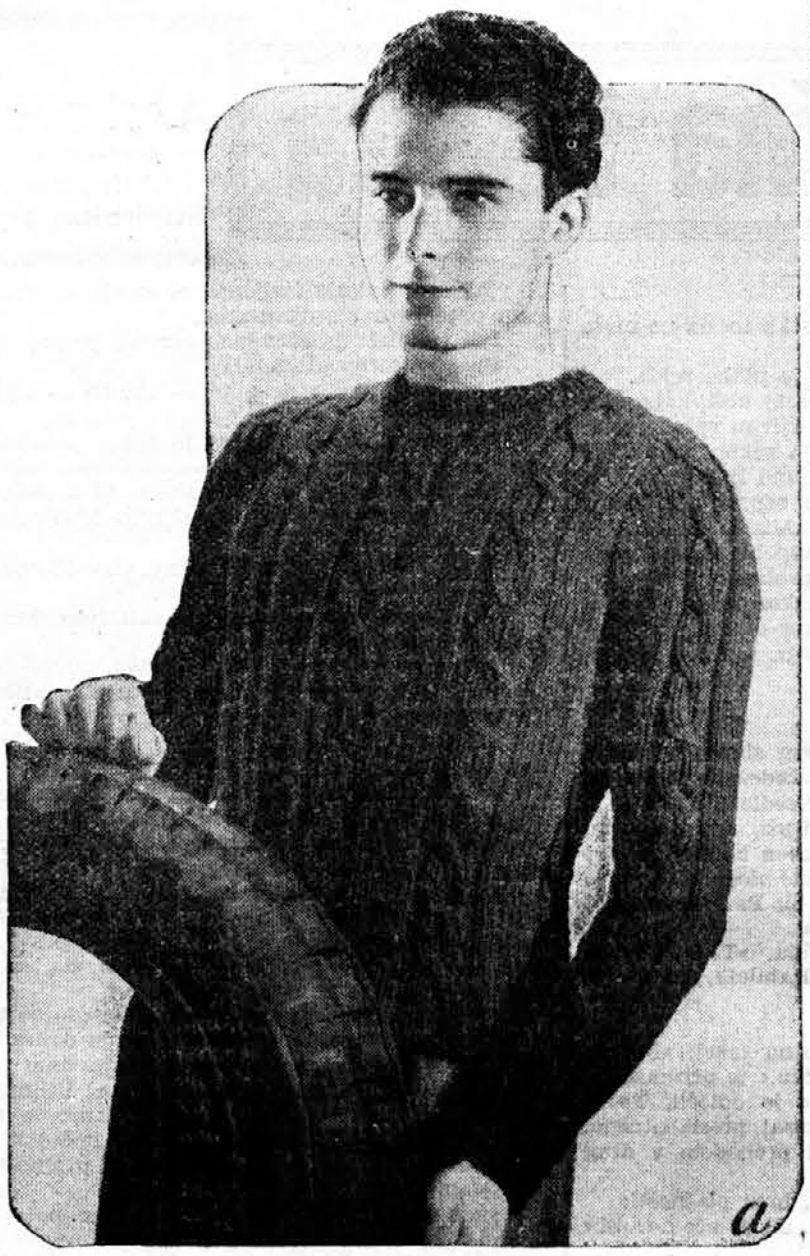

Pulover za možička

Da vam pomagamo razveseliti vašega možička, vam danes prinašamo vzorec in kroj za praktičen in topel pulover, ki mu ga boste napravili sami. Najbrže sami veste, kako so takšnile puloverji vsestransko uporabljivi, če vaš možiček smuča, bo kakor nalašč. Prav tako mu bo pa prav prišel tudi pri drugih zimskih izletih in ne nazadnje tudi za pod suknjič, kadar je prav strupen mraz. Videli boste, kako vam bo hvaležen zanj, če mu ga boste spletli.

Za pulover potrebujete 400 gramov temnomodre ali pa tudi kakšne druge volne, temnordeče ali mešane. Nadalje potrebujete dve dolgi pletilki št. 3,5 in pa navadne pletilke št. 2,5. S temi pletilkami nasnujete okrog 40 cm in delate 8 cm visok patent, to se pravi po dve levi in dve desni petlji. Potlej delate osem vrst dve levi in šest desnih petelj. Ko pridete do devete, pletete takole: podpletete šest petelj desno, dve levo, potlej pa s pomožno pletilko podpletete tri petlje in jih obdržite v roki, podpletete še druge tri petlje in tiste s pomožne pletilke vrnete nazaj na stalno pletilko, tako da se samo obrne. Naprej spet pletete dve levi, šest desnih petelj, dve levi in spet napravite kito. Ta vzorec pletete do odprtine rokava, nekako 26 cm. Potlej odvzamete petlje takole: najprej na vsaki strani 6 petelj, v drugi vrsti na vsaki strani tri petlje, potem pa v štirih vrstah po eno petljo. Naprej pletete navpično, da je prednji del dolg 52 cm. Zdaj pripravite vratni izrez, in sicer tako, da dvajset srednjih petelj nasnujete na nit in zavežete. Eno stran vzamete na pomožno pletilko, na drugi strani pa pletete naprej, pri čemer za vratni izrez odvzamete še dve petlji v vsaki drugi vrsti, do 12 cm za ramena. Zdaj končamo še drugo stran.

Za zadnji del nasnujete kakšnih 36 cm s pletilkami št. 2,5 in napletete patenta za 8 cm. Nasnujete na debelejše pletilke in pletete navpično spet 26 cm. Za odprtino rokava odvzamete dvakrat po tri petlje, enkrat dve petlji, potlej pa dvakrat eno petljo na obeh straneh. Naprej pletete naravnost, dokler ni odprtina za rokav visoka 20 cm. Zdaj petlje razdelite v tri dele, srednje potegnete na nit in zadelate petlje za ramena.

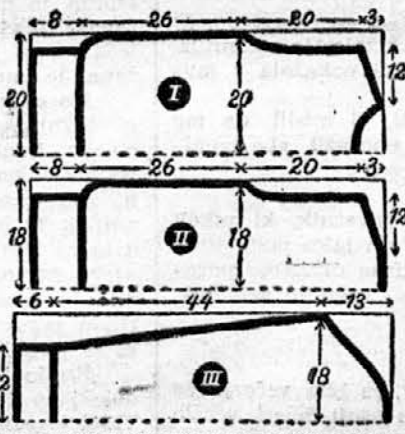

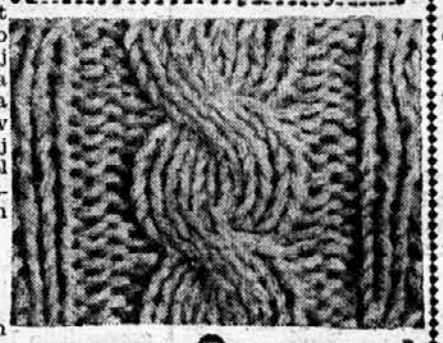

Za rokava nasnujete 26 cm in pletete patent tako kakor prej, kakšnih 6 cm. Vzorec pletete z debelejšimi pletilkami, medtem ko vsakih osem vrst nasnujete eno petljo zraven, dokler ni rokav širok 36 cm. Zgoraj pa rokav zaokrožite takole: odvzamete na obeh straneh v prvi vrsti 4 petlje, v drugi 3 petlje, v dveh naslednjih vrstah po dve petlji in v naslednji eno, dokler jih ne ostane 14, ki jih snamete hkrati.

Končane dele navlažite in z vlažno krpo polikate, sešijete. Upoštevajte nasvete za pletenje v prejšnji številki. Ko je vse sešito, petlje, ki ste jih nasnule na niti, nasnujete na pletilke št. 2,5 in prav narahlo spletete patent v višini treh centimetrov. Prav rahlo snemajte, da bo šlo čez glavo. Če se vam zdi preozko, na ramenu pustite nesešito in prav na gosto prišijte gumbov ali patentno zadrgo.

Nevarne ure v gospodinjstvu

Neka zavarovalnica na Holandskem je začela preiskovati, kdaj se v gospodinjstvu zgodi največ nesreč. Ugotovitve so pokazale, da sta najnevarnejši dobi v gospodinjstvu čas po tem, ko vstanemo, druga pa po večerji. Zato so lahko ugotovili tudi vzroke teh nesreč: utrujenost. Zjutraj človek še ni tako pazljiv pri delu, zato so jutranje nesreče po večini urezi, pri rezanju kruha in opekline, pri kurjenju. Zvečer je največ nesreč zaradi padca in spodrsnjenja; gospodinja je že preveč utrujena, da bi svoje telo imela popolnoma v oblasti. S temi podatki v zvezi je zavarovalnica izdala celo vrsto tiskovin, ki je v njih gospodinjam pojasnila, da je utrujenost v večini primerih vzrok nesreč.

Ali že veste...

...da se dado sadni madeži iz damastnega prta odstraniti na ta način, da madeže namažemo z lojem in milnico in čez nekaj časa izperemo.

...da češnjeve madeže iz belega perila odstranimo tako, da jih takoj izmijemo z mlačno vodo in milom. Nato madeže potopimo v mleko in jih pustimo v njem čez noč. Drugi dan madeže še enkrat izperemo v mrzli vodi in madeži bodo izginili.

Humor

Napredek

»Gospod doktor!« se je pritožila pacientka nekega londonskega zdravnika, »včeraj ste ugotovili čisto drugačno diagnozo?«

»Tako vsaj lahko vidite,« je odgovoril zdravnik, »kako hitro napreduje medicinska znanost!«

Zasluženo

Gospod Koren je tajnik. Od včeraj. Sedi za pisalno mizo. Pod oknom se zasliši godba. Šef Korena prodirno pogleda. Vesel je.

»Podvojil vam bom plačo. Vi ste prvi tajnik, ki mirno sedi pri svojem delu, kadar mimo okna koraka godba.«

Koren se ves vesel zahvali... Konča pravkar začeto pismo svoji zaročenki.

Sumljivo

Gost: »Pri vas imate pa zadnje čase velikokrat zajčjo pečenko?«

Gostilničar: »Da. Moral sem hitro postreliti vso golazen, ki je v mojem vrtu polovila vse ptice pevke.«

Praktično

»Kaj si prav za prav podarila svojemu možu za božič?«

»Kanarčka.«

»Ali si ga je želel?«

»Ne, ampak jaz sem si ga želela.«

Nerodno

Dež lije kakor iz škafa. Gospod Skok vidi pred seboj nekega gospoda in zdi se mu, da je njegov prijatelj. Steče za njim, ga prijazno potreplja po hrbtu in reče:

»No, prijatelj, daj mi no malo dežnik.«

Presenečen ga neznanec pogleda, mu da dežnik in v zadregi zastoka:

»Oprostite, nisem vedel, da je vaš!«

Obzirno

»Peter,« pravi učitelj, »ali mi lahko na kratko poveš, kaj razumeš pod besedo ‚karakter'?«

»Da — gospod učitelj. Karakter je to, če ne napravim naloge in se vi naredite tako, kakor da tega niti ne opazite.«

Jezik za zobe

Janez gre mimo skupine tovarišev. Eden izmed njih razločno rabi besedo ‚idijot'.

Janez se ves jezen obrne in vpraša:

»Kdo je pravkar dejal, da sem idijot?«

Eden izmed gospodov reče:

»Nihče, Janez, to nam je popolnoma novo.«

Žalujoča vdova

»Velikokrat se zgodi,« pravi sorodnik, ki izraža svoje sožalje, »da šele po smrti naših dragih spoznamo, koliko so bili vredni!«

»Da, to je pa res,« odgovori vdova, »niti slutila nisem, da je bil moj mož tako visoko zavarovan!«

Njegova skrb

Gospa Mlinarjeva priredi družabni večer.

Povabi slavnega violinista. Virtuoz pride. Ponosen pokaže gospe svoje gosli.

»Stradivarijeve gosli. Stare so nad dvesto let.«

Gospa Mlinarjeva zmaje z glavo:

»Ta je pa lepa. Upam, da tega ne bo nihče opazil.«

Hudobno

»Gospodična Elza, koliko ste prav za prav stari?«

»Ampak kaj takšnega se vendar ne vpraša dame?«

»Ali ste že toliko stari?«

Slaba vest

Peter sedi z Olgo pred smučarsko kočo.

Olga reče: »Jutri pridejo moji starši!«

Peter se ustraši: »Tako trdno odločen pa prav za prav še nisem!«

Kontrast

»Kontrast,« pojasnjuje učitelj, »sta dva pojma, ki sta si nasprotna, na primer moč in slabost, ponos in ponižnost, noč in dan. Zdaj mi imenujte kakšen kontrast.«

»Poletje in zima.«

»Prav. Še enega.«

»Toplota in mraz.«

»Tudi prav. Zdaj pa ti, Peter?«

»Papa in mama!«

Odgovor

Neka mlada pariška dama se je nekoč udeležila pri svojih prijateljih večerje, ki se je je udeležil tudi znani pisatelj in opat Piérre l'Ermite. Mlada dama je vprašala opata:

»Kaj je greh, gospod opat?«

Ta je nekaj časa okleval, potlej je pa obzirno odgovoril:

»Oh, gospodična, ali je kakšna Partižanka, ki ne bi tega bolje vedela kot jaz.«

Gospodična tajnica

Roman velike ljubezni po znanem pisatelju Alfredu Schirokauerju

6. nadaljevanje

Ali me morete razumeti, kako boli človeka to, da ne more pomagati?«

»Da, od danes vem, kaj pomeni,« je plaho rekla.

»Potem boste tudi razumeli, kako sem ubit, kako sem utrujen, ko se moram boriti s tem nerešljivim vprašanjem, ko moram to nesmisel, ki jo imenujejo zakon, spravljati v soglasje z občutki, upanjem in z željami ljudi.«

Pred tem nenadnim izbruhom je zaprla oči, kakor bi videla pred seboj golega človeka. Mislila je, da je zmagovit, trezen človek, ki ima same uspehe. Zdaj pa mu je krinka padla izpred oči. To jo je pretreslo. V njegovi slabosti ga je vzljubila še nežneje kakor prej. Najrajši bi bila skočila k njemu, ga objela kakor otroka, ga tolažila in hrabrila. Toda vedela je, da tega ne sme. Resno, trezno je odvrnila:

»Pustite ločitve!«

Odkimal je.

»To danes ni več mogoče. Zdaj sem slaven odvetnik za ločitve, od katerega pričakuje svet čudežev.« Rezko se je zasmejal. »Ne morem kar tako presedlati. Tako je z vsem na svetu: Kdor se z volkom druži, mora z njim tuliti... Saj veste — nikoli ne more slaven komik, pa naj bo največji igralec, imeti resne, tragične vloge. Občinstvo mu ne verjame. Pomislite, kakšen bi bil Paul Kemp kot Hamlet! Igrati bi ga že znal, seveda.«

»Prav utegnete imeti,« je pomislila. »Toda Kempa si zaradi tega ne morem misliti kot Hamleta, ker ga še nikoli nisem videla.«

Spet je začel hoditi po sobi.

Iznenada pa se je ustavil in sočutno rekel: »No?«

»Že nekaj let nisem bila v gledališču,« je priznala.

»Pa pojdiva jutri zvečer skupaj,« je odločil. Tedaj se mu je zazdelo, da se je prej pokazal preslabotnega. Ta vtisk je hotel zabrisati z naglim prehodom v drug pogovor.

Pogledala ga je in dejala odkrito, brez plašnosti:

»Rada bi šla z vami. Samo ne vem, ali bo oče dovolil.«

Začudeno jo je pogledal.

»Zakaj vam oče ne bi dovolil?«

Skoraj otožno se je nasmehnila. »Nekoliko zastarele predsodke ima — staromoden je. Sicer sem pa jaz tudi, kakor ste sami lahko spoznali po moji obleki in po pričeski.«

»Dobro veste, kako se vam oboje lepo podaja, miss Farren,« se ji je nasmehnil pretirano veselo, da bi dovolj razločno pokazal svojo moško ravnodušnost.

»Tudi to je čisto novo spoznanje in vam se moram zahvaliti zanj,« je rekla. »Prej je bil samo podzavesten občutek —«

»Torej, kako je z gledališčem?« ji je segel v besedo.

»Očeta bom vprašala.«

»Dobro.«

»Toda, saj ne pojde,« se je tedaj z žalostjo spomnila. »Nimam obleke, da bi se lahko z vami pokazala v javnosti.«

»Če ne bi poznal vaše odkritosti, bi mislil, da me izzivate k praznim poklonom,« jo je podražil. »Le pomirite se. V vsaki obleki ste kakor princesa.«

Nasmehnila se je.

»Če ne bi vedela, da ste velik odvetnik, ki nikoli ne laže, bi vas smatrala za največjega zavijalca poklonov.«

Namuznil se je: »Zdaj, ko sva si drug drugemu povedala vso resnico, bova še malo delala. Vzemite svinčnik, visokost!«

17

Ko je Hilda prišla zvečer domov, je bila večerja že skrbno pripravljena na mizi. Oče je svoji hčeri veselo odzdravil, potem pa je šel k vratom.

»Takoj ti bom prinesel čaj,« je rekel. »Voda bo takoj zavrela.«

»Toda, oče!« se je branila in šla za njim.

Tako sta stala oba ob plinskem štedilniku in čakala, da bo čaj kuhan.

Hildo je bilo skoraj sram, da se je moral ta grčavi starec, ki je bil vodja čete in bi bil morda postal velik vojskovodja, če bi bil lahko razvil svoje sposobnosti, ponižan za deklo. Prve dni je zjutraj vse pospravila, čeprav je morala oditi od doma že o poli sedmih, potem pa ji je oče to z vojaško strogostjo prepovedal.

»Za kakšno delo bom pa jaz dober!« se je ujezil.

»To ni delo za moškega,« je ugovarjala Hilda.

»No,« je zagodel, »star vojak je za vse dober.«

Potem se je uklonila njegovemu ukazu. Tudi miru je bila potrebna. Pred enajsto uro ni bila nikoli v postelji. Že pred šesto uro je morala vstati. Nikoli se prav za prav ni mogla dobro naspati, čeprav bi se bila rada. Kajti odkar je ljubila, je hotela biti lepa ‚zanj'. Toda vsak dan iznova jo je zabolelo, ko je videla, da se je moral njen ponosni oče na stara leta poniževati in opravljati takšna dela.

Ko je opravil gospodinjske dolžnosti, je šel starec po pisarnah in trgovinah. V vseh listih je prebral oglase, ki so ponujali službe, in lovil novega dela. —

*

Ko sta oče in hči sedela potem v sobi in je Hilda, ki je bila zelo lačna, jedla obložene kruhke — opoldne je pojedla samo nekaj malega — je začela:

»Oče, gospod doktor Röhn me je povabil nocoj s seboj v gledališče.«

Polkovnik se je počasi nagnil naprej.

»Dr. Röhn?«

Prikimala je in mirno jedla dalje. Toda v vratu jo je nekaj stiskalo. Čutila je, da se pred očetom, ki jo je imel zmerom najrajši in ki je skrbel zanjo vsa leta, prvič pretvarja, da ga prvič zavedno vara. Nekaj v njej je zahtevalo, naj mu prizna svojo ljubezen, naj ne kima tako nedolžno, kakor ne bi nič bilo. Toda nekaj drugega jo je spet zadrževalo, da se ni upala odpreti ust. Še celo s tem človekom, ki jo je poznal od prvega dne, ki ji je pomagal ob vsakem koraku v življenje, ni mogla govoriti o nenadnem preobratu v svojem srcu.

»Dr. Röhn?« je začudeno ponovil polkovnik.

Spet je mirno prikimala.

»Ali hodi tudi z drugimi — eh, eh — tipkaricami v gledališče?«

»Mislim, da ne hodi,« se je Hilda izmaknila. »Toda, oče, on je z menoj čisto drugačen. Saj veš. On me je tudi takoj izbral za svojo tajnico. In z menoj se vede kakor z damo — kakor z žensko, ki je na isti družabni stopnji kakor on.«

Vzlic naporu je zvenel njen glas stisnjeno in neprirodno.

Toda polkovnik ni znal razbrati tega, kar se je dogajalo v njeni nežni duši.

Mirno se je zleknil v naslanjaču.

»A, tako!« je dejal z razumevanjem. »Najbrž ga je dr. Hellebrandt prosil, naj bo s teboj obziren.«

»Morda,« je izdavila iz sebe. Njen oče je bil presenečen.

»Ali misliš, da ni tako?« je dejal in se sklonil k njej.

»Kako pa?« je nedolžno vprašala.

»Lepa si. Ali je morda preveč vsiljiv?« Njegove besede so ji zvenele kakor grožnja.

»Toda, oče!« je vzkliknila. »Da bi bil dr. Röhn vsiljiv? Kaj pa vendar misliš o njem? Bolj ljubeznivega in vljudnega človeka si ne moreš misliti. On je pravi — gentleman. — Oprosti mi ta izraz, saj vem, da ga ne maraš. Toda mi nimamo zanj prave besede.«

»Svoj čas smo imeli prav dobro besedo za takega človeka: kavalir. Toda ta beseda je morda danes že po pravici zastarela,« je grenko rekel. »Spravimo jo k vsem drugim, ki so jih ljudje že pozabili.« Utihnil je in se pogladil po bradi. Potem je pregnal motne misli. »Da, Hilda, potem pa ne razumem, zakaj nočeš iti z njim v gledališče. Najbrž te hoče poplačati za pridnost.«

»Najbrž.«

»Potem ne bodi neumno, dekle, in pojdi v božjem imenu! Saj si res malokdaj prišla tja —«

»Če misliš tako...« je rekla in se začudila, kako se je pogovor obrnil. Zdaj ji je še oče prigovarjal! Same sebe se je morala sramovati. Čutila se je krivo in v nenadnem navalu te zavesti je planila kvišku, pograbila očetovo trdo, koščeno roko in jo poljubila. To je bila tiha prošnja za odpuščanje.

Presenečen ji je oče odtegnil roko, pobožal dekle po glavi in zamrmral: »No, ti, neugnanka! Kaj pa ti je?«.

Skomignila je z rameni. Oči so se ji orosile. Sila novih, skritih občutij ji je vzela mir in samozavest; raznežila jo je.

»Obleci novo sinjo obleko, Hilda,« ji je oče ves zmeden svetoval. Saj se siromak ni več spoznal na svet in nanjo. Morda je preveč delala v zadnjem času? Ali pa so vse ženske takšne, ko pridejo čez dvajseto leto? Da, vražje težavno se je z ženskami spoznati. Tudi Beata, njegova žena, je imela ure takšnih napadov.

Ko se je Hilda poslovila od njega in šla v svojo sobo, ni takoj legla. S spretnimi rokami je popravila svojo obleko. Imela jo je že dobro leto, pri Lobachovih pa je veljala takšna obleka še zmerom za novo! Ker ta obleka ni bila narejena ne po lanski, ne po predlanski modi, ampak je bila brez časa, skoraj starinska, njeno nočno delo ni bilo namenjeno temu, da bi izpremenila sledove njene nemodernosti. Samo malo jo je skrajšala in naredila preprostejšo. Saj ni bila slaba ta obleka in grda. Hilda samo ni marala veljati za predpotopno poleg moža, ki se je oblačil po najnovejši londonski modi.

Ko jo je polkovnik videl pri zajtrku v izpremenjeni obleki, je debelo pogledal. Nekako čudna se mu je zdela. Videl je samo, da je zelo lepa.

»No, dobro se zabavaj!« jo je posvaril in jo pobožal po licih. »In če bo hotel iti s teboj še na večerjo, se ne brani kakor kmečka nevesta!«

Bila je že zunaj. Gledal je za njo, potem pa se je popraskal za ušesom.

»Morda je vendar več kakor uslužnost do Hellebrandta,« je pomislil in zavzdihnil. »Dekletu bi privoščil srečo?« Potem je vstal in pospravil mizo.

18

V pisarni ta dan ni hotelo biti konca šušljanja.

Ko je stopil dr. Röhn v svojo pisarno, je poklical gospodično Lobachovo. Ko je prišla v novi obleki, je presenečen vzliknil: »Vraga, lepo!«

Zardela je in oči so se ji zaiskrile od veselja.

»Ali smem po vaši obleki sklepati, da vam je oče dovolil iti z menoj v gledališče?« je pričakujoče vprašal.

Prikimala je.

»Imenitno!« je zmagoslavno rekel. Užival je ob pogledu nanjo. »Čudovito!« je potem šepnil kakor pijan. »Kako naj bi vas krstil? Velika dama iz osemnajstega stoletja v modernem Berlinu! Ali veste, kaj ste?« je vzkliknil v nenadnem navdahnjenju. »Ženska od včeraj in jutri.«

»Kaj sem?« je vprašala in se nasmehnila.

»Ženska od danes hoče biti vse, samo ženska ne. Hoče biti moški po postavi, laseh, obleki, poklicu, bistvu, po vsem. Pa je le samo sebe izgubila in vzela nam moškim najdragocenejše iz našega življenja. Toda kmalu bo prišel dan, ko bodo šli moški iskat spet novo žensko. Takrat bom jaz kakor Krištof Kolumb — in vas jim bom pokazal. Zato ste vi ženska od včeraj in jutri!«

»Torej po domače, brez prilizovanja, — čisto nemoderna stara kokoš,« se je ponorčevala in ga tako ljubko pogledala, da ga je od sreče srce zabolelo.

»Nemoderna?« Odkimal je. »Ne, gospodična Hilda. Brezčasna, toda večna, najbolj ženska ženska —«

Veselo se je nasmejal. Potem ji je razkril svoj dobro premišljeni bojni načrt.

»Danes bom zgodaj končal. Ob sedmih zvečer bom vse ženske pometal iz čakalnice. Potem pojdem v pisarno in vam rečem, da greste lahko domov, ker moram nekam iti. Vi pojdete v gledališče in me boste pri blagajni počakali.«

»Ali vam morda moje prikrivanje ni všeč?« jo je tiho in plašno vprašal.

Prikimala je.

»Ne!« se je branila. »Saj je tako najbolje. Tovarišice v pisarni bi se čudile in bi narobe razumele, če bi skupaj odšla. Hvaležna sem vam za to obzirnost. Sicer je pa vse samo zunanjost, ki dobrega namena prav nič ne pokvari.«

»Dekle!« je nepremišljeno vzkliknil.

Prebledela je. Tako silno ji je veselje stisnilo srce. To je bila prva, neprikrita nežnost, ki jo je slišala iz njegovih ust.

»Torej ste razumeli?«

Prikimala je.

19

Njuna zvijača se je posrečila. Nekaj minut pred osmo sta se dobila Röhn in Hilda v gledališki veži. Ko sta oddala garderobo, je ona na veliko presenečenje opazila, da je doktor v smokingu. Videl je njeno začudenje.

»Izpremememba po prvem dejanju,« se je nasmehnil. »Zmerom imam v pisarniški garderobi še kakšno boljšo obleko. Človek mora biti na vse pripravljen.«

Šla sta v ložo. Röhn je videl, da ga znane dame začudeno opazujejo in da nekako prezirljivo gledajo Hildino starinsko pričesko in obleko. To vihanje nosov pa je sprejel z večjim veseljem kakor najbolj navdušene kritike. Videl je, kako so gospodje otrplo strmeli, kako so se potem njihovi obrazi sprostili, in kako so njih trde črte postajale čedalje mehkejše in bolj človeške, naposled pa celo navdušene.

V loži je bila Hilda senzacija. Vsa kukala so se uprla vanjo. Marsikje so šepnile ljubosumne ženske ustnice: »Poglej, s kom sedi tamle dr. Röhn!«

»Kje?«

»V četrti loži od odra.«

Na odru so kazali neko komedijo. Hilda se je smejala vedno in otroško razigrano. V temi je slišal samo njen smeh. Pozabil je oder. Zmedeno si je mislil: »Kakor zvonček je njen smeh — kakor zvonček pomladi!«

Ko sta zapustila gledališče, je Röhn vprašal: »Ali radi plešete?«

Še vsa vroča od smeha in veselja je odvrnila: »Res ne vem, ali še znam. Pred leti sem hodila v plesno šolo, potem pa nisem nikoli več plesala.«

»Torej bova morala poskusiti!« se je posmejal in jo odvedel v avto, ki je čakal pred gledališčem.

Šofer je zmedeno pozdravil. Poznal je tipkarico svojega gospodarja, saj ji je že dostikrat moral odpreti vrata v vilo.

Vsa zmedena je Hilda zlezla v avto. Röhn je povedal ime enega najboljših restaurantov.

Ko je avto drvel po ulicah, je dekle nekako v zadregi molčalo. Razumel je njen molk.

»Kleinmüller« — z brado je pokazal na šoferja — »je zvest in molčečen.«

Nasmehnila se je in dobra volja se ji je vrnila.

To je bila njena prva slavnostna večerja. Po Röhnovem nasvetu je izbrala jedi, ki jih dotlej še ni poznala. Naučila se je srebati ostrige in je potem po pravici povedala, da ji niso všeč. Nad morskimi raki je bila navdušena. Tudi artičoke so ji precej prijale. Pokazala pa je, da se razume na dobra vina.

Govorila sta prijateljsko, po domače. Röhn je bil dober družabnik, vesel in zabaven. Njena lica so rdela in pogosto ji je kar zmanjkalo besed na njegova vprašanja. Zdela se mu je še globlja in lepša kakor prej.

Potem sta šla plesat. On je plesal dobro, spretno, elegantno. Izprva je Hilda čutila nekakšno negotovost, toda hitro se ji je vrnilo zaupanje vase.

»No,« je dejal po tretjem modernem plesu, »kako vam je všeč?«

»Hitro sem se vživela,« mu je potrdila. »Ritem modernih plesov je lahek. V kri mi gre. Zdi se mi pa, da moram s svojo starinsko obleko nekoliko čudno, smešno učinkovati pri teh modernih plesih. Ne podajajo se mi prav. Kaj starega bi rajši plesala.«

Skrivnostno se je nasmehnil. Hitro je načečkal nekaj na kos papirja. Listek je izročil natakarju, ko ga Hilda ni opazovala. Zraven je priložil bankovec.

Takoj nato je godba zaigrala Straussov valček.

Presenečena je prisluhnila. »Na lepi, sinji Donavi!« je veselo vzkliknila.

»Večer v sinjini,« ji je odvrnil, »sinja dama, sinje oči, sinji zvončki, sinja Donava, sinji čudež!« Vstal je in se priklonil pred njo. Še bolj vznemirljivo kakor prej sta čutila pri tem valčku medsebojno bližino, izdajalski stisk rok, srečo skupnega zibanja v ritmu melodije, začaranost in oddaljenost od sveta.

Vsa drhteča od plesa in pijače, žareča od opoja nove sreče sta potem odšla. Röhn jo je odpeljal proti domu. V avtu je vzel njeno roko. Pustila mu jo je. Potem jo je poljubil. Ni se branila. Poljubila sta se strastno, kakor bi bila vedela, da sta drug za drugega ustvarjena in drug z drugim zvezana za večno.

Potem je avto obstal pred hišo v predmestju. Obema se je zdelo, da sta se vozila samo nekaj sekund, toda sekund, ki jih vse življenje ne bosta mogla pozabiti.

Zdrznila sta se. Brez besed jo je pobožal po roki. Popravila si je lase.

»Jutri zjutraj,« je šepnil.

»Da.«

Še enkrat je vzela njegovo roko in si jo pritisnila na srce.

»Pridi k meni na zajtrk!«

»Rada.«

Spremil jo je do hišnih vrat in odklenil.

»Lahko noč, moja žena od včeraj in jutri in danes,« ji je rekel z resnim, hvaležnim nasmehom.

»Lahko noč! — Ljubim te!« je odgovorila in mu plašno pobožala roko.

Čakal je, dokler jo je še videl skozi steklena vrata. Na ovinku mu je pomahnila z roko in potem izginila po stopnicah.

Počasi, zamišljeno se je vrnil v avto.

Ko je Hilda prišla domov, ji je zaklical oče iz sosedne sobe, kjer je čakal v postelji, da se njegov otrok vrne: »Ali je bilo lepo, Hilda?«

Stopila je na prag.

»Čudovito, oče!«

Potem je zaprla vrata.

Starec se je zadovoljno nasmehnil in se obrnil k zidu. Zdaj je lahko mirno zaspal.

ŠAH

Problem št. 5

Sestavil Oscar Blumenthal
(Österr. Schachzeitung, 1875)

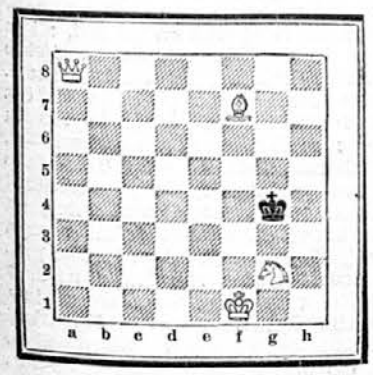

Mat v 2 potezah (B9)

Študija št. 1

Sestavil J. G. Campbell

Beli je na potezi. Kako se reši iz obupnega položaja? (R28)

Kratka partija št. 3

Z nekega turnirja v Budimpešti

1. c4	e5	6. Da4!	Lc5?
2. Sc3	Sc6	7. d4	Lb6
3. Sf3	Sf6	8. S×f6	D×f6
4. e3	Lb4	9. d5 (dobi figuro)	
5. Sd5	d6	**Črni se vda.**	

(K28)

Problem št. 6

Sestavil E. B. Cook

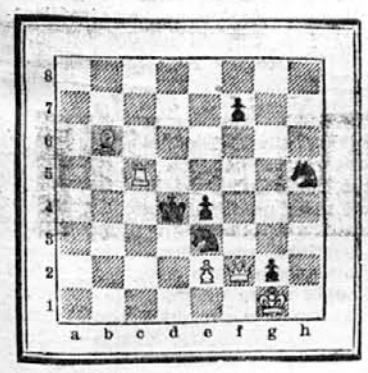

Mat v 3 potezah (D81)

Rešitev problema št. 3

1. Df3—h3 Kd4—e4
2. Tc2—c4 mat.

Rešitev problema št. 4

1. Dh8—f8 d6×e5
2. Lh7—f5 itd.

1. .... Lh2×e5
2. Df8×f7+ itd.

1. .... Kd5×e5
2. Df8—e7+ itd.

Iz filmskega sveta

Ferdinand Marian

Življenje v znamenju leva

Ferdinand Marian se je rodil 14. avgusta v ljubkem mestu pesmi in valčka, na Dunaju. Za nastop svojega zemeljskega potovanja si je izbral, kakor mnogo drugih umetnikov, kot na primer Heli Finkenzellerjeva, Doroteja Wieckova, Hermann Relin itd., uro sončnega vzhoda. Ob štirih zjutraj, to že nekaj pomeni, če pomislimo, da imajo ob tem dnevnem času zjutraj ali ponoči prav za prav Dunajčani navado, da srečni in pijani od godbe in plesa ležejo v posteljo. Ferdinand je vsekako z dostojnim kričanjem pozdravil mlado, rožnato jutro, ki se je pravkar porajalo v znamenju živalskega kroga »Leva« in vzšlo na vzhodnem nebu kakor ognjenik. S tem je hotel na preprost način opozoriti svojo okolico na to, da gre »Merkur«, planet vseh govornikov, korak za korakom z žarečim obrazom za blestečim fantičkom »Soncem«, oziroma, da je že v hiši.. Takrat ga kajpak ni nihče razumel, a zato so ga pa vsi dobro slišali. Ferdinandova mati se je srečna smehljala: S tem glasom se bo njen sinček prebil skozi življenje in o njem bodo mnogo govorili, kakor bo tudi njega slišalo govoriti veliko ljudi...

V tistem času je bila današnja filmska palača še navaden bioskop, a tedanji varovanci »Urana«, filmski igralci, so bili veliko bolj podobni vratolomnim artistom, kakor pa igralcem. Ker pa pošilja omenjeni »Uran«, ki je tesno povezan z »Mescem« trikot s »Soncem« in »Merkurjem«, se je morala za Ferdinanda Mariana tedanja, tako imenovana »bioskopska umetnost« pod vplivom te okoliščine spremeniti v pravo »filmsko umetnost«, kajti, kaj bi »Ferdi« drugače počel s svojim velikim talentom...?

Mnogi izmed nas, ki smo doživeli in preživeli to spremembo v filmski zgodovini, zdaj vemo, da so tudi zvezde Ferdinanda Mariana nekaj doprinesle k filmskemu napredku. On je tako rekoč rojen filmski igralec, medtem ko mu daje prvo znamenje »Leva« (umetnost, igra) nagnjenje k temu, drugo, znamenje umetnika »Bik«, se nahaja na X. nebesnem mestu (poklic), tretje, »Jupiter«, ta »velika sreča«, se nahaja dvakrat v sedmem odseku (težnja po javnosti) in naposled četrto znamenje, zaščitnik vseh ljudi pri filmu, »Uran«, ima tisti že omenjeni, zelo redki položaj. Ferdinand si pridobiva simpatije širokih slojev (»Mesec«—trikot—»Sonce«) in je na pravi poti, da postane javni in pravi ljubljenec ljudstva (»Uran«—konjunkcija—»Mesec« v »Strelcu«, inozemstvo).

Medtem pa mora pri svojem delu paziti na sledeče: Ne sme se preveč utrditi in mora biti posebno oprezen v primeru prehlada. Jesti mora mnogo sadja, a čim manj mesa. Bolje je, da pije rajši pivo kakor vino, najbolje je pa čisto vodo. Če se udeleži kakšne vožnje s čolnom, jadrnico ali parnikom (po Velikem jezeru!!!), se mora spomniti Neptunovega trizobnika. Drugače pa njegove zvezde kažejo, da bo postal zelo priljubljen, kar bo zanj najlepša zahvala ljudi za njegovo umetnost.

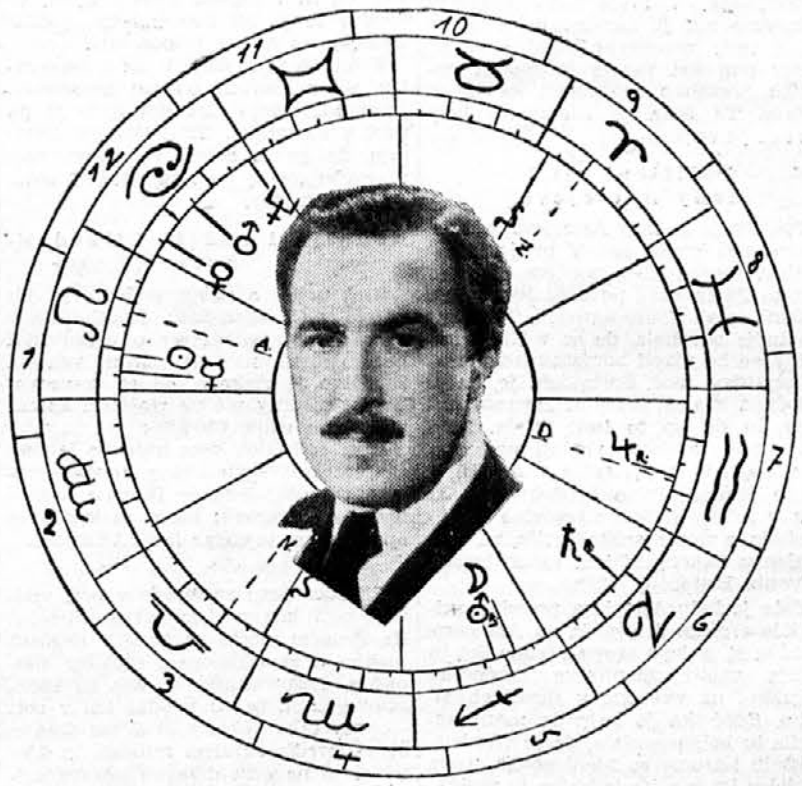

Smešna žival

»Ali bi vas razveselil majhen lov na klokane?« je vprašal Squatter. »Živali sicer ne bom pobijal. V tem letnem času izgubljajo svojo dlako in kožuhovina ni dosti prida. Skušala bova ujeti samico in ji odvzeti mladiča.«

Nikjer na svetu ne zahtevajo od avtomobilistov toliko kakor v Avstraliji; v pokrajinah, kjer bi se Evropec v najboljšem primeru upal zlesti na mulo, avstralski šofer mirne duše vozi s hitrostjo 50 kilometrov na uro.

V prijetni hitrosti sva torej drvela skozi grmovje preko mravljišč, drobila sta trhel les in skakala čez zajčje brloge. »Koliko časa zdrži tule na deželi takle avto?« sem prevpil ropot motorja. »Pred krizo eno leto,« je smehljaje se odgovoril moj spremljevalec.

Najprej smo preplašili samo nekaj zajčkov, ki so počasi skočili stran, kakor da bi vedeli, da se jim danes ni treba bati za glavo. Vozila sva nekaj kilometrov, ne da bi srečala kaj drugega kakor same ovce in spet ovce: ovce, ki so se sprehajale, ki so se pasle, prežvekovale in meketale.

Na lepem je moj sosed pokazal z roko v daljavo: »Ali jih vidite... tam onkraj?« Res se je plazilo po rumeni travi kakšnih dvajset velikih vrečarjev.

Najprej naju je čreda gledala bolj radovedno kakor boječe, kako se bližava. Ko pa sva se jim približala na razdaljo kakšnih dve sto metrov, je star samec čudno zakričal in čreda se je razkropila na vse strani.

Squatter je povečal hitrost in začel zasledovati prav posebno veliko, sivo žival, ki se je zdela bolj okorna kakor druge. Mož je spoznal samico in je vedel, zakaj so njeni skoki manj spretni od skokov njenih tovarišev. »V svoji malhi nese mladička. Tega hočem imeti.«

Ujeti mladička, se pravi, preganjati mater toliko časa, dokler ga do smrti izčrpana ne spusti na tla. Pa ne, da bi lažje bežala, temveč zato, da bi obrnila pozornost lovca nase in rešila mladiča. A to obupno odbijanje in udarjanje debelega repa, vselej kadar se žival dotakne tal! Če pa klokan lahko uide jezdecu ali psu, se nikakor ne more kosati z avtomobilom 50 HP.

Kljub suhljadi, zajčjim luknjam in mravljiščem, sva se bolj in bolj bližala živali in slišala njeno divje sopihanje. Dve majhni tačici sta kukali iz vreče. Še nekaj skokov in mladiček bi padel iz vreče.

In že je ležala na tleh majhna siva kepa, ki se je med zaletom skotalila iz vreče, prav v trenutku, ko je samica, ki jo je oplazil blatnik, besno skočila vstran. Mladič je padel na tla, se nagonsko zvil v klopčič in se delal mrtvega. Medtem je pa samica bežala naprej skozi travo, a ne tako hitro, kakor bi brez bremena pričakovali od nje. Drugi klokani so bili pa le še črne točke na daljnem obzorju. Velika siva samica je zaostala, namesto da bi šla za drugimi, kakor bi hotela reči: »Tukaj sem! Zakaj me ne ujamete?«

Squatterju je šlo pa samo za mladiča. Skočil je iz avtomobila, zgrabil mladega klokana, mu zvezal noge in ga vrgel v avto.

»Po osmih dneh pravilne vzgoje bo kroťak in bo hodil za menoj kakor pes,« mi je pojasnil Squatter.

Zdaj sva se lahko vrnila domov. A ko sva obrnila, je velika, siva samica obstala, se obrnila in začela teči za človekoma, ki sta ji ugrabila njenega mladiča.

Čudno čustvo naju je zadržalo, da bi izgovorila, kar sva si mislila. Ne vem, kdo izmed naju je zatajil svojo vest, ko je dejal: »Smešna žival«.

Velika, siva samica je bila vse prej kakor smešna. Komaj meter oddaljena od avtomobila, je skakala za nami, da je skoraj praskala po kolesih in naju ni pustila izpred oči. Te velike, obupane oči, ki so strmele v ugrabitelje njenega otroka! Če pripisujejo človeku dušo, ali jo morejo odrekati tej živali?

Šla je za nami več kilometrov in je prenehala teči šele takrat, ko se je popolnoma izčrpana zgrudila na tla.

Še danes me je sram, kadar se spomnim na to.

Ferrl Pisani

Ali ste varčni?

Preveč varčni? Preveč razsipni?

Odgovorite na naslednja vprašanja in si odgovore redujte z 0 do 4. Če morate na vprašanje brez pridržka pritrditi, si dajte 0, če pa ga lahko mirne duše zanikate, si zapišite 4. Kadar se ne morete odločiti za določen odgovor, si dajte rede 1, 2 ali 3.

1. Ali pozabite ugasiti luč, kadar greste za nekaj časa od doma?

2. Ali vzamete ves list papirja, kadar si hočete zapisati kakšno malenkost?

3. Ali vam gore v sobi vse luči, kadar ste sami doma, čeprav to ne bi bilo potrebno?

4. Ali vrvico, ki vam ostane, ko zavežete zavitek, odvržete, ali pa košček spravite?

5. Ali kdaj vzamete denar, ne da bi ga prešteli?

6. Ali plačate pri najbližjem trgovcu zelenjavo rajši nekoliko dražje, samo da vam ne bi bilo treba iti na trg, kjer je cenejša?

7. Ali si daste pri frizerju umiti glavo, ali pa si jo umijete sami, preden greste k njemu?

8. Ali končujete svoje brzojavke s prijaznimi besedami, čeprav vas te besede precej stanejo in niso v brzojavki prav nič potrebne?

9. Ali menjate večji bankovec, preden ste izdali ves drobiž, ki ga še imate?

10. Ali greste na tramvaj ali v avtobus tudi takrat, kadar morate napraviti samo kratko pot?

11. Ali si takoj kupite obleko, ki vam je všeč, čeprav jo boste mogli plačati šele čez kakšen mesec?

12. Ali se kdaj premislite in ne telefonirate, ker bi morali za telefon plačati dinar? Če dobite samo pet ali šest točk, dokazuje to, da ste zapravljivi. Vsota med 20 do 25 bi bila dobra sredina. Toda ne bodite preveč ponosni, če ste dosegli čim večje možno število točk, kajti v tem primeru ste nekoliko preveč varčni.

Maratonska bitka

Napisal F. Herczeg

Zlato bulo so podpisali leta 1222., bitka pri Mohaču je bila 1526., Martin Luther se je rodil 1483., Ameriko je Columb odkril 1492. — kdaj pa je bila bitka pri Maratonu prav res da ne vem.

A učili smo se o njej v gimnaziji. Spominjam se celo nekaterih podrobnosti. Med predavanjem našega profesorja zgodovine je nekaj učencev spalo z napol zaprtimi očmi; samo v zadnjih klopeh je bilo nekoliko bolj živahno: tam so namreč kvartali. Jaz sem sedel nepremično na svojem mestu in sem pod klopjo bral roman. Profesor Török je s svojim grgrajočim glasom razlagal bitko pri Maratonu.

Ko je na koncu ure pozvonilo, sem knjigo hitro skril pod klop, profesor pa še dolgo potem ni končal z razlago bitke pri Maratonu.

»Atene so plačale to zmagoslavno bitko z življenji sto dva in devetdesetih junakov...«

»Nadaljevali bomo prihodnjo uro,« je dejal in odšel.

*

Pri zrelostnem izpitu je prišla Maratonska bitka spet na površje.

Vprašali so me o Zlati buli, o bitki pri Mohaču, o Martinu Luthru, o odkritju Amerike. Na vse sem odgovoril brezhibno.

»Mislim, da je že dovolj?« je menil nekoliko oklevajoče ravnatelj in vprašujoče pogledal izpitnega komisarja.

»Samo še o bitki pri Maratonu,« je proseče dejal profesor Török.

Ko izpitni komisar ni ugovarjal, sem začel z obupanim glasom:

»Atene so plačale to zmagoslavno bitko z življenji sto dva in devetdesetih junakov...«

Na lepem sem dobil hud napad kašlja, lovil sem sapo in nisem mogel govoriti dalje.

Komisar je profesorja Töröka prodirno pogledal, ravnatelj je pa triumfiral.

»Dovolj!«

S ponižno vdanostjo sem sedel in sem napravil takšen obraz, ko da bi obžaloval, da nisem mogel povedati do konca o bitki pri Maratonu! Moje srce je pa vriskalo od veselja, kajti čutil sem, da sem »maturus«, zrel! Vedel sem, da me nikoli več noben človek ne bo vprašal, kdaj je bila bitka pri Maratonu!

*

Po nekaj letih, ko sem že mislil, da je svet že davno pozabil na Maratonsko bitko, sem se moral spet pokoriti za mladostni greh.

Vozil sem se po grškem morju in sem bil na potu v Atene. Na vsej poti me je spremljala miss Kantova, ljubka mlada Angležinja. Nihče ni dame pobližje poznal, nihče ni vedel, od kod je prišla.

Potovala je popolnoma sama, z občudovanja vredno odločnostjo se je pretolkla skozi vrvenje različnih pristanišč in se je tudi pri skupnih obedih na ladji vedla silno samozavestno. Miss Kantova je bila lepo, ljubko bitje, vitka in vendar polna. Njene oči so gledale mrzlo in pametno, a njene ustnice, te sočne, poželenja vredne ustnice so izdajale njeno strast.

Zato tudi ni hotela z nikomer skleniti poznanstva in ni govorila z nikomer, razen s častniki na ladji.

Ko smo se z »Orestom« peljali okrog rtiča Matapana, nam je veter prinašal nasproti visoke valove in ladja se je začela močno gugati. Miss Kantova je bila na krovu skoraj nezavestna, ko sem ji pa uslužno ponudil svojo roko, me je ponosno premerila od glave do nog in odšla, ne da bi spregovorila le besedico, v svojo kabino.

In zdaj je miss Kantova na lepem stala zraven mene na marmornih stopnicah pri svetišču Zmage, ki ga je dal Periklej zgraditi na Akropoli v spomin na bitko pri Maratonu. Tudi zdaj se ni zmenila zame. Prav tako pa se ni zmenila za vsiljivega Francoza, ki se je podil za njo okrog stebrov Partenona in ki je celo podkupil sluge na »Orestu«, da so mu odkazali pri mizi mesto zraven miss Kantove.

Miss Kantova je torej stala zraven mene in je sanjavo strmela v megleno daljavo. Veter je nekoliko razkuštral njene valovite lase in njen obraz, ki je imel sicer ponosen izraz, je zdaj izdajal mehak, ženski izraz.

Nadaljevanje na 12. strani.

Ne filozofirajte o vremenu

Imeli smo lepo, dolgo poletje. Namesto da bi se ga bili ljudje veselili in ga uživali, so zabavljali o hudi vročini in začeli prerokovati vse mogoče strahote. Že pri prvem jesenskem dežju so si ponosno trkali na prsa, da so imeli prav in da bomo videli še strašnejše reči.

Ti krivi preroki govore vsako leto tako, naj bo vreme še tako lepo, še tako prijetno. Samo en nasvet vam moremo dati: Ne posnemajte jih!

Ne recite	ker:
»Zima ni bila dovolj hladna. Zato bo prihodnje poletje mrzlo.«	...tega ne more nihče vedeti.
»Letni časi so čisto zmešani. To je zaradi radija.«	...boste prišli v hudo zadrego, če vas bo kdo prosil, da mu to razložite.
»Drevje je začelo prezgodaj poganjati. Prvi mraz bo popke uničil.«	...je zmerom dovolj listja na drevju, čeprav ponavljate to vsako leto.
»Če le oblečem površnik, je vroče, kadar sem brez njega, pa dežuje.«	...pripisujete samemu sebi preveč važnosti.
»Smolo imam. Sonce sije ves teden, v nedeljo, ko sem prost, pa dežuje.«	...je na tisoče ljudi, ki lahko rečejo isto.
»Gripa divja. Sobe so še kurjene..., človek gre na cesto brez površnika... in... že mora leči...«	...je pametneje, da si še o sv. Jakobu ne slečete površnika, če to veste.
»Sonce je vsako leto hladnejše. Kmalu bo zemlja prava ledenica.«	...se boste dotlej lahko še dostikrat prepotili.

Posebno pazite kaj bolnik pije!

Če Vam je le mogoče,

dajte mu za zdravje in užitek čim češče najboljšo naravno mineralno vodo

ono z rdečimi srci

Če sami bolehate ali se ne počutite dobro, zahtevajte naš brezplačni prospekt v katerem imate mnogo koristnih navodil o zdravju.

Uprava Radenskega zdravilnega kopališča

SLATINA RADENCI

Ozadje britanske politike

Skrivnost Clivedon-Seta

Krožek lady Astorjeve — vir „Timesovih“ člankov in Runcimanovih nasvetov

V angleški spodnji zbornici in v angleških opozicijskih listih dostikrat srečamo izraz »clivedonska družba«. Ta izraz velja posebnemu krožku angleških konservativcev, politikov in državnikov, industrijcev in časnikarjev, ki imajo največji vpliv na britansko politiko, bodisi direktno bodisi za kulisami. »Lidove Noviny« so te dni prinesle zgodovino tega krožka in iz njih posnemamo tudi mi spodnje podatke; po trditvi še zmerom najuglednejšega češkega lista se čuti vpliv te »družbe« na vseh poljih javnega življenja največjega imperija sveta: v parlamentu, v ministrstvih, v časopisju in na mednarodnih konferencah — skratka povsod.

Zbirališče krožka: pri Astorjevih

»Clivedonski krožek« se imenuje po gradu Clivedon-Setu, kjer se ta družba zbira. Lastnik gradu je lord Vincenc Astor. Mož je velik bogataš; ne samo da ima velikanska posestva v Buckinghamshiru — tam stoji tudi omenjeni gradič — temveč je lastnik tudi cele vrste hiš in palač v Londonu samem; njegov je dalje konservativni list »Observer«, zraven ima pa lord Astor seveda tudi v bankah in v industriji čedne milijone. To je na Angleškem glavni pogoj za politični poklic, posebno pri konservativcih. Zato tudi Astorjeva živahno delujeta v politiki, a nikdar ne neposredno, temveč samo preko svojih vplivnih zvez, za kulisami.

Lord Astor je potomec znanih ameriških Astorjev. Prednik le-teh se je konec 18. stoletja preselil v Ameriko iz Heidelberga, a že v začetku 19. stoletja je gospodoval velikanskemu ozemlju, obljudenemu z Indijanci; njegov je bil tudi Manhattan, otok, kjer je pozneje vzraslo največje mesto sveta — Newyork. V življenjepisu tega prvega zgodovinskega Astorja, utemeljitelja »dinastije« Astorjev, beremo, da se je bavil z lovom na krzno, pozneje je začel trgovati, zraven se je pa baje ukvarjal tudi [illegible]. V treh rodovih so si Astorjevi iz teh treh »obrti« — kaj kmalu se ji jim je pridružila še četrta: finančne špekulacije z zemljiščem, kjer stoji danes Newyork — napravili tolikšne denarje, da je oče današnjega clivedonskega lorda, John Jacob Astor, lahko postal ameriški poslanik. Pozneje je dal diplomatski službi slovo, se odpovedal ameriškemu državljanstvu in se za stalno preselil na Angleško; tam je že leta 1913. dobil plemiški naslov peera, s tem pa tudi članstvo v zgornji zbornici.

Njegov sin Vincenc sicer ni podedoval silne individualnosti svojega očeta in tudi ne osvojevalnih odlik ustanovitelja »dinastije«, zato je pa podedoval nekaj drugega, kar tudi ni od muh: velikansko premoženje, lordovski naslov in očetove politične simpatije. Pa ne samo to. V njegovo dediščino spadajo tudi tradicionalne zveze z nekaterimi družinami, ki imajo v rokah najvažnejše panoge nemške veleindustrije, in tudi sam je udeležen v raznih nemških podjetjih. Lord Astor spada med tiste angleške kapitaliste, ki jim med vojno, posebno pa po vojni ni moglo iti v račun, da bi mirovne pogodbe Nemčijo preveč pritisnile ob zid; zato si tudi niso mogli želeti, da bi v povojni Nemčiji vladala anarhija in boljševizem in tudi ne preveč doktrinarski — za podjetnike predragi — socializem.

A najdragocenejše premoženje lorda Vincenca ni denar, temveč njegova žena, roj. Nancy Langhornova, po rodu Američanka. V svojo novo angleško domovino mu je namreč prinesla tri važne reči: neizmerno dosti denarja, bister ameriški razum in morda nekoliko preveliko zanimanje za javne zadeve. Ta žena je znamenita lady Astorjeva.

Politični cilji lady Astorjeve

Politika je za lady Astorjevo zabava, s katero si krajša čas. V prvi vrsti jo zanima mednarodna politika. Zato je bila ta dama prva povojna leta reden gost na sejah Zveze narodov. Toda kaj kmalu je zavohala, da se v Zvezi narodov ne bo nikoli izkristalizirala prava politična moč. Sprevidela je, da je odločilna sila na svetu še zmerom Anglija, in da bo to tudi ostala. Zato mora tisti, ki hoče vladati nad svetom, najti in gojiti zveze v Angliji, z njeno konservativno aristokracijo, ki ima v rokah svetovno trgovino in industrijo, z visoko aristokracijo, pa tudi z njenim tiskom, ki ima važno besedo v Veliki Britaniji.

Zato je lady Astorjeva preselila prizorišče svojega delovanja na Angleško. Uredila si je lepo svoj Clivedon-Set in začela vabiti imenitnike londonske »družbe« na weekend v Buckinghamshire. Spočetka je kajpada manj govorila in bolj poslušala, da je izvedela, kakšnih nazorov so njeni gostje. Toda ni dolgo trajalo, ko je bistra in premetena Nancy lahko spremenila svojo palačo v centralo, kjer so v soboto in nedeljo sklepali, kaj imajo vlada, borza in časopisi narediti ostalih pet dni.

Tako se je iz stalnih weekendskih gostov v Clivedon-Setu izkristaliziral »krožek«, ki je odločal o dogodkih angleške in svetovne politike za več mesecev, da, celo tudi za več let vnaprej. Kajti pri lady Astorjevi so se začeli shajati največji kapitalisti britanskega imperija, najvplivnejši zastopniki konservativne politike in odločilni činitelji londonskih ministrstev — in kajpak tudi zastopniki konservativnega tiska.

Odkod »Timesovi« članki?

Lady Nancy dobro ve, kolikšen vpliv ima tisk na angleško javnost. Zato je moral njen mož kupiti konservativni tednik »Observer«, ki je od tistih dob ideološko glasilo »clivedonskega krožka«, s svojim glavnim urednikom, famoznim Garvinom na čelu. »Times« je pa tako rekoč dnevno zrcalo mnenja tega krožka o dogodkih v Veliki Britaniji in drugod, odkar ima večinski paket njegovih delnic v rokah John Jacob Astor ml., brat lorda Astorja. Duhovna elita »Observerja« in »Timesa« so stalni gostje Clivedon-Seta. Razen že omenjenega Garvina spadajo sem glavni urednik »Timesa« Geoffrey Dawson, njegov zastopnik Remington Ward, ki ureja rubriko »Dopisi uredništvu«, in urednik zunanjepolitične rubrike Kennedy.

Če poznamo to razmerje med »Timesom«, najvplivnejšim listom na svetu, in Clivedon-Setom, če vemo, v kakšnem odnosu z lordom Astorjem in njegovo ženo je »Observer«, glasilo angleškega konservativnega sveta, se nam ni treba čuditi senzacionalnim člankom v teh dveh listih, tudi ne »Timesovemu« članku dne 7. septembra, ki je tri tedne pred Monakovim priporočal priključitev Sudetov k Nemčiji. Članek je zbudil tolikšno senzacijo v vsej svetovni javnosti, da je morala britanska vlada uradno izjaviti, da ni v nobeni zvezi z njim. In vendar se je na koncu tako zgodilo, kakor je ta članek priporočal...

V soboto in nedeljo 3. in 4. septembra so v glavnih obrisih prerešetali omenjeni članek, tri dni nato je pa izšel v »Timesu«. Uredništvo je napisalo, da ga je dobilo »iz občinstva«, v resnici ga je pa napisal gori omenjeni Kennedy.

Nadaljnji načrti Clivedon-Seta

Svet ugiba o novih načrtih, ki jih kujejo v Clivedon-Setu. Pravijo, da v »krožku« mnogo govore o ustanovitvi nove države na evropskem vzhodu. Značilno je vsekako, da se konservativni tisk prav nič ne razburja zaradi kampanje okoli Ukrajine.

Član »clivedonskega krožka« je tudi sir Horace Wilson. Druga glavna osebnost Clivedon-Seta je Dawson, glavni urednik »Timesa«; njega so krstili za »političnega tajnika« lady Astorjeve.

* *

Clivedon-Setu so seveda v prvi vrsti pred očmi britanski imperijski interesi. Na drugem mestu so koristi njegovih političnih zaveznikov in socialne simpatije. Češkoslovaška je bila clivedonskim gostom že od nekdaj trn v peti — prav tako kakor tudi druge države, ki so izvedle agrarno reformo in kjer ne stoje na čelu državne uprave aristokrati z mednarodnimi rodbinskimi in kupčijskimi zvezami. Zato je tudi razumljivo, zakaj je madžarska aristokracija zmerom našla razumevanje v Londonu.

(Po **»Lidovih novinah«** in zagrebški **»Novi Riječi«**)

Koliko zlata je na svetu

Nedavno so znanstveniki ugotovili, koliko zlata so doslej na svetu pridobili. Do leta 1875. je bilo pridobljenega iz zemlje okoli 9.500 ton zlata. Do leta 1900. so izkopali in izprali iz rek še okoli 5.500 ton. V tisti dobi so odkrili največje zlatokope na zemlji v Johannisburgu (okoli l. 1865.) in polja na Aljaski (okoli l. 1885.).

Do leta 1935. so dosegle celotne zaloge zlata skoraj 40.300 ton. Če računamo, da je vreden kilogram zlata 3.480 zlatih frankov, pomeni to, da je vse zlato na zemlji vredno več ko 140 milijard zlatih frankov.

Fiziološke zanimivosti

Ali veste, kako dihate?

Pljuča imajo 90 kvadratnih metrov površine

Pljuča so gobasta snov, ki se pri vdihavanju, torej pri vsrkavanju zraka, raztegnejo kakor harmonika in se potem pri izdihanju skrčijo. Vdihavanje in izdihavanje pa ni posledica gibanja pljuč, ampak gibanja prsnega koša oziroma trebuha. Če prsni koš ne deluje, imenujemo to trebušno dihanje, če pa je dihanje posledica premikanja reber, pa prsno dihanje. Oba načina lahko uporabljamo. Večina moških diha s trebuhom, pri ženskah pa je dihanje s prsi pogostejše. Najbolj zdrava je seveda zveza obeh dihanj, v kolikor ni prevladovanje ene vrste fiziološko utemeljeno, kakor je n. pr. prsno dihanje bolj pogosto v spanju in med nosečnostjo.

16 VDIHOV IN IZDIHOV NA MINUTO

Zrak, ki ga vsrkajo pljuča, sestoji po večini iz dušika in iz manjšega dela kisika. Nos ga ogreje, ovlaži in očisti prahu. Pri dihanju skozi usta pride zrak hladen, suh in nečist v pljuča! V dobi med vsakim dihom — človek vdihne in izdihne zrak 16krat na minuto — vzamejo pljuča vdihanemu zraku velik del kisika. To delo opravlja kri. Zaradi tega je v pljučih zelo mnogo krvi. Vsako minuto je steče skozi pljuča štiri litre. Čez dan pošlje torej srce tisoč litrov krvi skozi pljuča, pri hudem delu pa se ta množina popetori! Kri preide iz žil v najnežnejše mreže žilic, in te žilice obdajajo 400 milijonov pljučnih mehurčkov, ki so iz njih pljuča sestavljena. Skozi stene tega omrežja pobere kri kisik vdihanega zraka in odda neporabno ogljikovo kislino, ki jo je nabrala po vsem telesu. Človek izdiha vsak dan liter čiste ogljikove kisline! Ker je za to izmenjavo snovi določen le kratek čas med enim vdihom in izdihom — to je 4 sekunde — se mora vršiti izmenjava snovi med zrakom in krvjo na čim večji ploskvi. Notranja zgornja ploskev vseh pljučnih mehurčkov bi dala površino 90 kvadratnih metrov.

Pri mirnem, neprisiljenem dihanju prav za prav ne preizkusimo vseh zmožnosti pljuč. Z vsakim vdihom zajamemo samo pol litra svežega zraka, čeprav bi ga pljuča lahko zajela povprečno pet litrov! Toda niti pri največjem izdihu ne moremo iztisniti iz pljuč poslednjega litra zraka. Ta količina ostane zmerom v pljučih.

ŠTIRI LITRE Z ENIM VDIHOM

Štiri litre zraka lahko igraje zajamemo z globokim vdihom. Pri težavnem delu in pri sportu je to potrebno. Sport zahteva od človeka napor vseh moči. Pri mirnem dihanju potrebuje človek osem litrov svežega zraka na minuto. Za 23.000 vdihov in izdihov, ki jih mirujoč človek napravi na dan, potrebuje teoretično torej nad 11.000 litrov svežega zraka. Če pa mora opravljati težavno delo in se ukvarjati s sportom ali telovadbo, narase poraba zraka na sedemkratno do osemkratno prejšnjo količino. Zato naj vsakdo, kdor se dosti giblje in dela, opravlja take posle pri odprtem oknu ali pa sploh na prostem.

Nos preizkusi zrak in ugotovi, ali je dober in čist. Če vsebuje neprijetne vonjave, dražeče pline ali tuje snovi, preide dražljaj po živčni poti čez nosno sluznico do mozga in hkratu požene močan sunek zrak skozi nos, da odstrani nadležne snovi. To je tako imenovano kihanje. Če je onečiščeni zrak že prišel skozi nosni filter, ga vrže kašelj, ki se nas poloti v grlu, nazaj. Majhna tuja telesa in dele prahu zadrži vlažna sluznica v nosu, v grlu in v sapniku. Ta sluznica ima čudovite čistilne priprave. Na njeni površini se nahajajo mikroskopsko majhne dlačice, ki se zmerom premikajo. Ker se gibljejo samo v eni smeri — navzven — torej proti ustni in nosni odprtini, odstranijo zaostale dele nesnage iz notranjosti dihal.

Da bi ugotovili vzrok za to enostransko gibanje dlačic, so neki živali odvzeli kos takšne sluznice in ji jo spet vcepili nazaj, toda obratno, da bi se bile morale dlačice premikati zdaj v nasprotni smeri. Toda opazili so nekaj presenetljivega. Dlačice so se spet premikale v smeri navzven. Uganko teh dlačic bo treba še rešiti.

(**»N. W. Journal«**)

Žvečite, kakor je treba!

Vsak človek ima trdno razvito spodnjo čeljust, ki jo imenujemo brado.

Ta brada pa je zdaj v nevarnosti, da se bo v bodočih rodovih čedalje bolj izgubljala. Tako vsaj prerokuje dr. Leman Vogue z zobarskega oddelka Kolumbijskega vseučilišča. V svoji razpravi o tem trdi, da se bo človeška brada čedalje bolj manjšala in nazadnje sploh izginila, če Američani svoje sedanje hrane ne bodo zamenjali s takšno, ki bo zahtevala več žvečenja. Solidna brada se more ohraniti samo z močnim žvečenjem in grizenjem trde hrane.

Sedanja izkvarjena generacija ne zna več žvečiti, kakor so žvečili naši predniki in kakor še zmerom žvečijo nekatera manj civilizirana plemena. To je dr. Vogue tudi dokazal, ko je priredil tekmo v žvečenju med Eskimi in znanimi ameriškimi nogometaši. Eskimi so bili zmagovalci.

Po mnenju dr. Vogua je največji sovražnik naši čeljusti mehka hrana.

Literary Digest, Newyork.

Nevidno steklo

Dr. Katherine Blodgett, ki dela v laboratoriju neke ameriške električne družbe, je odkrila nevidno steklo, ki zaradi neke posebne kemične prevleke odstrani vse odseve in prepusti nad 99% svetlobe, med tem ko je dosedanje prepuščalo samo 92%. Svoj uspeh je dosegla na ta način, da je ustvarila brezbarvno prevleko, ki ni debela niti milijoninko milimetra. S tem postopkom lahko izboljšamo prepustljivost svetlobe pri vseh vrstah stekla. Stekla izložbenih oken, ki so izdelana iz novega stekla, se sploh ne vidijo.

Vesela smučarska zgodba

Pikec in ribje olje

Napisala Saška

»Ribje olje mu bom zapisal,« je dejal zdravnik in izpod zlatoobrobljenih naočnikov nekam nezaupno premeril drobcenega fantička na visokem vrtljivem stolu pred seboj.

Fantičku ta tehtni pogled ni segel do živega, mirno, skoraj pohlevno je sedel med gospodom zdravnikom in mamico, in njegove bistre, živahne oči so neutrudljivo romale po bleščečih napravah na zdravnikovi mizi in v omarah ob steni.

»Pikec, saj boš pil ribje olje, saj rad ješ ribice?« se je opogumila mama. Sklonila se je k zdravniku: »Saj veste, naš fant, edinec je...«

»In razvajen od sile,« se je pol zares, pol za šalo razhudil zdravnik in še enkrat od glave do nog premeril Pikca, da je mamico kar zazeblo pri srcu.

Pikec je nekam užaljeno prestregel ta pogled, nabral je ustnice v šobo, kar vsekako ni pomenilo nič dobrega, in v dnu svojega nepokvarjenega petletnega srca se je odločil: »Ne boš!«

*

Žal mi je, da ne poznate Pikca, med otroškim svetom je namreč tako zanimiva osebnost, da vam ga hočeš nočeš moram predstaviti. Mnenja o našem junaku so pa zelo deljena; za očka in mamico je Pikec cvet in ponos družine, za teto Tino — tisto, ki je nihče v sorodstvu ne mara — je pač samo paglavec razvajeni; otroci z dvorišča so ga pa krstili za ‚Rdeči plamen‘, saj pa tudi ni zaman poglavar vseh indijanskih in razbojniških iger.

Menda ni treba posebej omenjati, da Pikec ni zloben in — Bog nas varuj — pokvarjen otrok, samo zrel, kar prezrel je že za svoja leta. Diktatorske narave je, nič čudnega, saj dorašča v času, ko gre diktaturam žito v klasje... Ni je stvari na svetu, ki bi mu naježila lase in pognala kri hitreje po žilah, ne boji se niti stare hišnice, ki so ji vsi otroci ‚šiba božja‘ in ki je — menda edina — že večkrat primazala malemu razgrajaču kakšno gorko okrog ušes.

Drugače je pa Pikec zlat otrok. Tako zelo priden, kadar gre z mamo k znancem v vas, tako vljuden, kadar pozdravlja na cesti mamičine prijateljice s poklonom, kakor pravi gospod. Ne smemo mu delati krivice: nikoli ni nalašč žalil mame, še vselej se je skesal vseh svojih grehov in z revnimi tovariši na dvorišču se prav tako igra kakor s premožnimi, čeprav že nekako sluti, da navadno delimo ljudi po obleki, po časteh in po naslovih in ne po višjih vrednotah.

Skratka Pikec, oprostite, ker vam ga tako na dolgo in široko predstavljam, je začetek in konec očkove in mamičine ljubezni, je domača velesila, ki jo mora upoštevati vsakdo, kdor ima opravka s Pikčevo družino.

Morda na tihem upate, da se Pikec boji vsaj očkove možate besede. Zmotili ste se. Pobič namreč dobro ve, kje očka čevelj želi in kdo je po malem popil tisto veliko zelenko brinjevca, ki jo je kupila mamica za trebušne krče...

*

Ko bi Pikčeva mamica vedela, da prodajajo v lekarnah ribje olje, ki ima okus po pomarančah, po čokoladi, po odišavljenih sladkorčkih, samo po ribah ne, bi najbrže kupila steklenico takšnega sladkega, dišečega ribjega olja, Pikec bi ga najbrž popil in škoda: o naši zgodbi ne bi bilo ne duha ne sluha.

Pa hvala Bogu ni bilo tako. Mamica je kupila steklenico navadnega, ‚pravega‘ ribjega olja in opoldne ga je prvič ponudila svojemu nadobudnemu sinčku.

»Pikec, ljubček moj, pij ribje olje, ali veš, kaj je rekel gospod zdravnik?«

»Zdravnik nič ne ve, saj je še včeraj očka to rekel,« se moško odreže Pikec. Ko bi le ta fant ne imel tako strašansko dobrega spomina, kadar ne bi bilo treba!

»Pikec, le pij, boš nekaj lepega dobil,« ubira milejše strune očka, ki svojega sinka že predobro pozna. »Kaj si pa želiš, Pikec? Ko boš popil žlico ribjega olja in pojedel svoj del kosila, bova šla kupit, kar si želiš.«

»Matador bi rad, toda prej matador, potem pa olje.« Ne grožnje ne prošnje niso pomagale. Zvečer je imel Pikec svoj matador, držal je besedo in popil žlico ribjega olja. Eno samo jedilno žlico!

Izsiljevanje ni kaj prida zadeva, v slabo Pikcu moramo priznati, da je mali trmoglavec za tri žlice ribjega olja izsilil od očka ‚matador‘, majhno električno železnico in tračo, ki je z njo že razbil dve okni in veliko stensko zrcalo. Potlej pa lepega dne Pikec za vse na svetu ni hotel spiti četrte žlice ribjega olja. Kdo bi mu to zameril, ribje olje je res zoprna brozga in mamici ni kazalo drugega, ko da je usodno steklenico postavila na polico v shrambo, med steklenke in zelenke z vse boljšimi pijačami.

*

In tako je samevala steklenica ribjega olja na polici v shrambi, povsod je bila odveč, posebno očku, ki je spet pridno hodil v vas k veliki zelenki, po zdravilo za trebušne krče.

Tedaj je pa lepega dne nebo samo poslalo rešitev; pričelo je sipati sneg, rahel, suh sneg, kakor nalašč za nedeljske smučarje. Pri Pikčevih se vsi smučajo, že zaradi Pikčevega zdravja; smuča se celo mamica, čeprav je očka in Pikec na belih poljanah ne bi prav nič pogrešala.

Tisto usodno soboto popoldne je mamica pravkar pripravljala rahlo, dehtečo pogačo za smučarsko popotnico, Pikec je z nožem rezljal očetove smuči, očka si je pa belil glavo, kako bi kar najbolje impregniral smuči in čevlje. Tedaj — res sreča! — se mu je oko ustavilo na steklenici ribjega olja, ki je že tako dolgo kazila pestro zbirko vseh mogočih boljših pijač, ‚vodk‘, likerjev in konjakov, zelenega in zdravilnega v steklenkah na polici.

»Saj res, kar z ribjim oljem bom oboje namazal, bo vsaj ta steklenica zginila s police,« je v duhu modroval očka. »Zakaj tudi ne bi, saj olje je olje in ribje pač ne more biti slabše od lanenega. Ali ne mažejo čevljev z ribjo mastjo?« Da se le ni tega poprej domislil!

Kakor bi trenil sta očka in Pikec prepojila smuči in čevlje z ‚dišečim‘, rumenozelenim ribjem oljem. Pikčevi škodoželjnosti je bilo zadoščeno. Tako je prav, takšna brozga je komaj da dobra za čevlje, ne pa da bi jo pil pošten človek...

*

Drugi dan.

P r i z o r i š č e: prenapolnjen smučarski vagon nedeljskega ‚Gorenjca‘. Osebe: zastavni smučarji in brhke smučarke, med njimi tudi mamica, očka in Pikec.

V Ljubljani, vlak potegne proti Šent Vidu: mlada, drobcena smučarka, z rokami v žepu, kakor se spodobi za pravo smučarko, že viha nosek. »Kaj pa tukaj tako smrdi?« Dobro, da tega ni slišal Pikec, preveč ima dela z odvezovanjem jermenov na tujih smučeh.

Ko puha ‚Gorenjec‘ proti Medvodam, postaja zadeva vse bolj kočljiva. Smučarji se ne morejo sporazumeti, ali naj bi odprli okno — brrrr, saj je —14° C! — ali naj bi še potrpeli do Kranja. Tam bi kazalo prezračiti vagon, ali pa preseliti se v drug oddelek. Ubogi očka! Sedi kakor na trnjih. Obraz, ki je zdaj rdeč zdaj prsten, skriva za božično številko ‚Družinskega tednika‘. Mamica ne ve, kam bi gledala, da bi bila videti kar najbolj ‚nesumljiva‘. Zadrega je od postaje do postaje hujša. Smučarji, kdo bi jim zameril, pričnо nekam sumljivo meriti drug drugega, vsakdo bi v svojem sosedu rad odkril krivca, ki tako preki... smrdi.

»Saj se ne peljemo z morja, da bi ribe nosili s seboj,« se skuša pošaliti starejši smučar, a nihče se več ne smeje njegovi šali, vse prenapeto je ozračje.

Pikčevi mami gre že hudo za nohte. Res, vse je v redu, Pikec je sedel lepo k njej, danes noče niti gledati skozi okno in tudi ne tekati po oddelkih, tako priden je, prav danes... In vsako besedo vleče na ušesa.

»Če le ne smrdi kaj drugega, morda pa sploh ne smrdi po ribah?« se zdajci oglasi smučarka, nasproti Pikcu. Pikec jo že ves čas gleda, tako rdeča usta ima in rdeče, rdeče nohte.

»Ribe so, ribe, prav kakor ob morju, kadar je oseka,« se skuša šaliti dobrodušni smučar.

Pikec napne ušesa. Kaj, ali ne govore o ribah? Da le ne uganejo, kaj smrdi, kako neumni so vendar ti veliki ljudje! Jim bo pa on povedal. Nič hudega ne sluteč se obrne k očku in — o zlata otroška nedolžnost! — pove jasno in glasno:

»Povej jim no, očka, da je to ribje olje, ki ga jaz nisem maral piti, pa si ti naše smuči in čevlje z njim namazal!«

PREPROGA GROZE

DETEKTIVSKI ROMAN

Napisal Louis Weinert-Wilton

3. nadaljevanje

Čez kakšne četrt ure je možak z rdečim obrazom naposled zavil v ozko in skrajno zapuščeno ulico. Tam je izginil v nizki, dolgi hiši, ki je morala biti nekoč skladišče ali tovarna, zdaj pa so tam stanovali ljudje, sodeč po nekaterih razsvetljenih oknih.

Reffold si je ogledoval hišo, ki je bila prav tako umazana in zapuščena kakor ulica. Za trenutek ni vedel, kaj naj zdaj stori. Ali naj se splazi skozi priprta vrata v globoko, mrliško tiho temo?

Potem se je pa na lepem obrnil in se vrnil po poti, po kateri je bil prišel.

4

Hotel gospe Benettove v Newchurchu, ki je imel ponosno ime »Kraljica Viktorija«, je bil na dobrem glasu, kajti tam je bil res vsakdo dobro spravljen in izvrstno postrežen. Sobe so bile prostorne in prijazne, zelo čiste in udobne, oskrba je bila vzorna, in vseh tistih reči, ki narede drugače angleški hotel nemogoč, tu ni bilo. Mrs. Jane Benettova ni bila namreč samo dobra in skrbna gospodinja, ampak tudi neverjetno pametna ženska, ki si je rekla, da je hotelski gost pač gost, ne pa živina v hlevu. Zato ima pravico delati kar hoče.

Gospa Benettova je imela zato tudi zmerom poln hotel, če je bila pa kakšna soba prazna, jo je lahko vsakdo dobil, kdor je zanjo vprašal in plačal zahtevano najemnino. V tem pogledu ni poznala malenkostnih pomislekov. Kdor je imel denar in kdor je bil na zunaj videti gentleman, je bil tudi zanjo gentleman, naj bi bil že poleg tega karkoli.

Zaradi tega prepričanja je imela lastnica »Kraljice Viktorije« že pogosto opravka s policijo, ki je nekaj njenih gentlemanov spravila za zapahe, toda zato svojih načel ni spremenila. Od gostov je zahtevala samo to, da so dobro in točno plačevali, se spodobno vedli, dokler so bili pri njej. Zunaj pa lahko počno, kar jih je volja.

Ko je Harry Reffold hitel, preskakovaje kar po dve stopnici, proti svoji sobi, bi ee bil v prvem nadstropju skoraj zaletel v Mrs. Jane Benettovo.

Temnolasa, še zmerom prikupna štiridesetletnica z nekoliko preobilnimi prsmi je zavreščala in iz njenih črnih oči je zadel mladega, urnega moža pogled blagega očitka, omiljen s čednim obrokom nežnosti.

Mrs. Benettova je to zadevo prav čedno zasnovala. Saj je že več kakor pol ure stala na straži, da bi jo njen mladi gost prestrašil in da bi mu lahko povedala, kar je imela na srcu.

»Oh, Mr. Reffold! — Ali vam pošljem čaj v sobo, ali boste pa kar spodaj jedli?«

Harry jo je pogledal s svojim nepremagljivim smehljajem. »Kar preveč ste ljubeznjivi, gospa Benettova. Če vam ne bo preveč v nadlego, bi rajši ostal v svoji sobi, ker sem nekoliko utrujen.«

Mrs. Jane Benettova je odskakljala z dekliškim korakom po stopnicah, čeprav ji je bilo devetdeset kil nekoliko v napoto. Reffold se je komaj slekel in nekoliko popravil svojo zunanjost, ko se je že vrnila v spremstvu sobarice in postavila čajni pladenj na mizo. Mrs. Benettova je sobarici hitro namignila, naj izgine, potem je pa začela sama pripravljati mizo.

To je bilo v »Kraljici Viktoriji« posebno odlikovanje, ki ga ni bil vsakdo deležen. Reffold je znal to čast ceniti. Hvaležno je pogledal Mrs. Benettovo in mogočni dami je pri njegovem nasmešku začelo srce tako razbijati v prsih, da bi ga bil moral slišati, če ne bi bilo tako zalito s tolščo.

»Tako, Mr. Reffold, zdaj se pa pokrepčajte! Vem, da vam bo teknilo.«

Še enkrat je pogledala, ali je v redu pogrnjeno, popravila to in ono, toda iti ni marala. Menda je imela nekaj na srcu, pa ni vedela, kako naj se svojih težav iznebi.

Harry jo je gledal, se smehljal in ji potem vljudno pomignil:

»Zelo me bo veselilo, Mrs. Benettova, če boste z menoj južinali.«

Temni obraz hotelirke je zalila vroča rdečica.

»Zelo rada, Mr. Reffold, če vas res ne motim.«

Sedla je in mu skrbno nalila. »Saj si lahko mislim, da morate biti zmerom zelo utrujeni, ko pridete iz Londona.«

Ujel je pomenljiv pogled iz njenih črnih oči.

»Da,« je potem nadaljevala, »najbolj srečna bom, če se boste tu dobro počutili... Sploh...«« — prišla je v zadrego, se ustavila in se živčno igrala s prsti — »sploh mi je dosti do tega, da so gostje pri meni dobro spravljeni in da jih nihče ne nadleguje.«

Spet je ujel Reffold topel, skrben pogled. »Zato tudi sama časih pazim namesto njih, in pri takšni priložnosti...« — njene besede so se izgubile v skrivnosten šepet — »sem davi odkrila v vaši sobi tole. Najbrže ste pozabili zakleniti...«

Vzela je v roke v papir zavit ovitek, ki ga je bila prej prinesla v sobo in ga položila na stol. »Ne maram, da bi uslužbenci videli takšne reči,« je zaupno dodala, »in zato sem jih spravila.«

Hitro mu je stisnila zavitek v roko in njene prsi so od olajšanja upadle.

Harry jo je presenečeno pogledal, potem je pa zavitek počasi odprl.

V roki je držal elegantno usnjeno torbico, kjer je imel spravljene svoje vlomilske priprave, najboljše in najzanesljivejše, ki si jih človek more misliti.

Temne oči gospe Benettove so vdano zastrmele vanj.

»Saj boste razumeli, da...«

»Razumem, gospa Benettova,« ji je hitro zagotovil, da bi ji pomagal iz zadrege. »Veliko uslugo ste mi izkazali in iz srca sem vam zanjo hvaležen.« Ponudil ji je roko, ki jo je vsa srečna zagrabila. »Človek ima včasih slabe trenutke, in takrat lahko zaradi majhne napake nastane velika nesreča,« je dodal. Debelušna gospa je vneto prikimala, potem je pa pomirjevalno položila roko na njegovo ramo. »Le brez skrbi hodite, Mr. Reffold. Bom že pazila, zdaj ko vem, da je potrebno,« je rekla z nežnim nasmeškom. »Name se lahko zanesete.«

Harry jo je nekaj časa prav resno in zamišljeno gledal.

»Veseli me, Mrs. Benettova, da razumete moj položaj in da se lahko z vami odkrito pomenim. To mi olajšuje neko prošnjo, ki sem vam jo že zdavnaj mislil odkriti, ker vem, da imate dosti znancev in da veste marsikaj od njih.«

Mrs. Benettova je začela od same vneme in radovednosti kar žareti.

»Le povejte, Mr. Reffold. Na vse vam bom rada odgovorila,« je vneto dejala.

Harry je popil dolg požirek, potem je pa počasi segel v listnico, vzel iz nje neko fotografijo in jo podržal v dlani. Potem jo je pa iznenada položil pred Mrs. Jano in odmaknil roko.

»Ali mi lahko poveste kaj podrobnega o tem gospodu, Mrs. Benettova?«

Na mizi je ležala slika moža, ki ga je popoldne s takšno vnemo zalezoval.

Mrs. Benettova se je v napetem pričakovanju nagnila naprej, toda kaj nato se je zdrznila in se zmedeno zastrmela v Harryja. Njen zagoreli obraz je na lepem porumenel in roke so se ji stresle.

Reffold se je delal, kakor da ne bi bil opazil njenega vznemirjenja, in je počakal, da se je zbrala.

»No, ali poznate tega gospoda?« je malomarno vprašal čez nekaj časa.

Nekaj časa se je pomišljala. Potem je sramežljivo pobesila oči in prikimala.

»Da,« je zajecljala. »Moj mož je.«

»O...«

Harry se je nagnil nazaj, hlineč neizmerno presenečenje.

»Oprostite. Če bi bil to vedel...«

Mrs Jane se je bila že spet zbrala in vrnila se ji je prejšnja ljubeznivost. »O, nič ne de, Mr. Reffold. Zaradi tega se ni treba opravičevati. Bilo je samo prvo presenečenje in potem — človek o takšnih rečeh ne govori rad,« je dodala. »Saj me razumete. Toda med menoj in Georgem Thompsonom je že davno vsega konec. Pet let sva že ločena in od takrat se spet imenujem s svojim dekliškim imenom.« Nagnila se je k Reffoldu in njeno vprašanje je zvenelo kar preplašeno: »Zakaj se zanimate zanj? Ali ste z njim v poslovni zvezi?«

»Še ne,« je dejal Reffold, »toda utegne se zgoditi, da bom že prav v kratkem.«

»Potem pazite!« Položila je roko na njegovo in začela iztresati svoje srce. »S Thompsonom ni dobro češenj zobati.«

»Ali so v njegovi preteklosti kakšne temine?« je povpraševal Reffold.

»O, mislim, da jih je cela vrsta. Ko sva se vzela, je bil blagajnik pri neki parniški družbi, potem je pa zašel v slabo tovarišijo in je zdrknil zaradi pijače in kvart na rakovo pot. Ko so ga odpustili iz službe, se je zapletel v več nerodnih zadev in kolikor vem, je stal tudi večkrat pred sodiščem. Ali do živega mu nikoli niso mogli, ker je bil preveč prebrisan.«

»S čim se pa zdaj ukvarja?«

Mrs. Benettova je zaničljivo skomignila z rameni.

»S poštenimi opravki gotovo ne. Zmerom je trdil, da pošteno delo premalo nese.«

»V zadnjem času ga torej niste nič videli?«

»Ne, že nekaj let se potika po Londonu... To se pravi...« Mrs. Benettova se je menda nečesa spomnila in se je hitro popravila. »Pred kakšnimi štirimi ali petimi dnevi se je na lepem spet prikazal. Bil je nenavadno ljubezniv in se je hotel začasno nastaniti pri meni — kot gost, kakor je izrecno pripomnil. Jaz sem mu pa razločno dala razumeti, da tega ne maram.«

»Ali ima tu kakšne znance?«

Mrs. Jane mu tega ni vedela povedati in Harry je bil prepričan, da mu je razkrila vse, kar je vedela o možaku. Stisnil ji je roko in ona v njegovem pogledu ni brala samo hvaležnosti za svojo odkritosrčnost, ampak tudi iskreno sočutje z usodo, ki mu jo je bila pravkar razodela.

Zato mu je krepko vrnila stisk roke, vstala in si zgladila pomečkano obleko.

Kar presrečna je bila, da se je tako lepo pomenila z gospodom Reffoldom. Zdaj je on vsaj vse vedel. Da je ona kakšnih deset let starejša od njega — to bo že izpregledal. Saj je brala že v premnogih romanih, da so se moški oženili s starejšimi ženskami in da so bili ti zakoni zelo srečni. Sicer je pa pri vsaki ženski poglavitno to, kako je ohranjena, in v tem oziru je bila Mrs. Jana s seboj zelo zadovoljna.

Kar se pa tiče tiste torbice z orodjem, jo bo že o pravem času odstranila, saj njenemu možu, hvala Bogu, kaj takega ne bo potrebno. Nikakor ni bila pri volji, da bi tako zastavnega mladega moža, kakor je Harry Reffold, odstopila policiji.

Na pragu se je pa v Mrs. Benettovi spet zbudila skrbna gospodinja.

»Ob kateri uri želite kositi, Mr. Reffold?«

O tem važnem vprašanju je nekaj trenutkov premišljeval, potem se je pa nasmehnil in rekel:

»Bolj sem utrujen kakor lačen, Mrs. Benettova. Rad bi čimprej legel.«

Toda Reffold je spanje še za nekaj časa odložil, kajti ko je Mrs. Benettova s poslednjim, ljubezni polnim pogledom zapustila sobo, je najprej sedel v naslanjač in si z zadovoljnim nasmeškom prižgal cigareto. Potem je spustil zastore na oknu, stopil k vratom, jih tiho zaklenil, in šele tedaj je vzel iz površnikovega žepa

V 24 URAH

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zapestnice itd. Pere, suši, monga in lika domače perilo. Parno čisti posteljno perje in puh

tovarna JOS. REICH

LJUBLJANA

zavitek, ki si ga je bil popoldne na tako nenavaden način prisvojil. Odtrgal je tanko vrvico in razvil papir. Zdaj je držal v roki majhno, ploščato škatlico, kakršne dajejo v lekarnah.

Harry si je ovoj in škatlico ogledal od vseh strani, toda odkril ni prav ničesar, kar bi mu bilo kaj povedalo.

Že se je pripravljal, da bo škatlo hitro odprl, pa jo je le še prej položil stran in segel po zavitku z orodjem, ki mu ga je bila gospodinja tako skrivnostno in slovesno izročila. Vzel je iz njega rokavice iz gume, si jih skrbno nataknil, poiskal potem iz obilne zbirke orodja majhno, lepo izdelano pinceto, in šele tedaj dvignil z vso previdnostjo pokrov škatle.

Zgoraj je zagledal debelo plast bombaževine, in ko jo je s pinceto odstranil, je zagledal majhno steklenico z zelo skrbno izdelanim zamaškom.

Okoli Reffoldovih ustnic je zaigral nekam spačen nasmešek, ko je vzel stekleničico med prste in jo dvignil proti luči. Komaj do polovice je bila napolnjena z zelo gosto tekočino zelenkasto-rumene barve, ki pa na steklu samem ni puščala sledov; o tem se je prepričal, ko je nekajkrat pretresel in obrnil steklenico.

Položil je stekleničico spet v vato in dvignil potem z isto previdnostjo vložek pod njo, ki je bil narejen iz dlakavega, stisnjenega papirja.

To, kar je dobil pod njim, je v še večji meri zbudilo njegovo pozornost. Bila je majhna kovinska ploščica, kvadratne oblike, dolga morda pet centimetrov. Na vogalih je bila preluknjana. V sredini je bila pritrjena dva milimetra visoka, votla kovinska cevka. Ko jo je Harry natančneje preiskal, je ugotovil, da je bila zaprta z nekakšnim gumbom, ki ga je držala kovinska vzmet. Pritisnil je na gumb in obrnil ploščico in tedaj je zagledal majhno, kakor igla drobno konico, ki se je pa takoj spet skrčila, ko je umaknil roko z gumba.

Reffold je dobro vedel, kakšen namen ima ta pametno in skrbno izdelana priprava. Vedel je, da ima s steklenico in neznatnim želom v rokah morilsko orodje, tisočkrat nevarnejše kakor najstrašnejše strelno orožje, saj pred zahrbtnim smrtnim učinkom tega žela skoraj ni obrambe.

Kako je treba ravnati s to pripravo, zaenkrat še ni mogel dognati, čeprav je obračal ploščico na vse strani in v vse mogoče lege.

Spet je vse skrbno zavil in skril zavojček v tajni predal svojega težkega kovčega. Potem je pojedel nekaj okusnih obloženih kruhkov, ki mu jih je bila prinesla Mrs. Benettova, in se zatopil v neko knjigo.

Čez kakšne tri ure se je začel tiho preoblačiti. Vzel je iz svoje garderobe preprosto, temno obleko, prav takšen suknjič, športno čepico in lahke čevlje z gumastimi podplati, tako da se njegova hoja v sobi sploh ni slišala.

Ko je bil s tem delom pri kraju, je pogledal na uro. Kazala je pol enajstih. Natlačil si je kratko pipo, jo prižgal, utrnil luč in spet sedel v udoben naslanjač, kjer je dolgo časa nepremično premišljal in kadil.

Gostje Mrs. Benettove so bili po večini starejši ustaljeni ljudje, in Harry je v tišini svoje sobe slišal, kako so drug za drugim tiše ali glasneje prihajali v svoje sobe in se pripravljali za nočni počitek.

Čez kakšne pol ure v vsej hiši ni bilo slišati glasu. Šele tedaj je Reffold vstal, tiho odprl vrata in oprezno pogledal na hodnik, kjer ni gorela že skoraj nobena luč.

Vzel je torbico z orodjem, postavil čevlje, ki jih je nosil popoldne, pred vrata, se splazil iz sobe, jo zaklenil z neslišno spretnostjo tatu in oddrsel kakor senca po hodniku. Skozi glavna vrata bi bil le s težavo prišel neopažen. Zato se je obrnil proti stopnišču za služabništvo, ki je držalo na dvorišče in od ondod skozi tesna vratca v stransko ulico.

Njegova temna senca še ni dobro izginila pod stopnicami, ko se je pri enem izmed zadnjih vrat, skozi katera je bil šel, pokazala neka senca, obstala in napeto prisluhnila.

Čez nekaj trenutkov se je Mrs. Jana odtrgala od praga in prišla s skrivnostnim nasmeškom okoli polnih ustnic po hodniku. Hodila je, kakor bi bila na vsakdanjem obhodu. Zdaj se je pomudila tu, zdaj tam, naposled je pa odprla tudi vrata poselske sobe. Tri služkinje so po napornem dnevnem delu razdirale modre misli o življenju in ljudeh na splošno, še posebej pa o svoji gospodarici in njenih gostih.

Ko je odločna gospa vstopila, so pri priči vse utihnile.

»Spat pojdite,« jim je tiho ukazala. »Če bi Mr. Reffold pozvonil, se pa hitro obrnite. Ne počuti se dobro in mogoče, je rekel, bo česa potreboval.«

Mrs. Benettova je dekletom pokimala in se vrnila na hodnik. Smehljala se je še bolj čudno kakor prej, in ko je opazila čevlje pred Reffoldovimi vrati, se je še posebno zadovoljno namuznila.

Veselilo jo je, da je najljubšemu gostu, ki ga je kdaj imela v hiši, priskrbela alibi, če bi ga morda za nocojšnjo noč potreboval.

5

Frank Milner ni bil ravno družaben človek in je le redko imel goste v hiši. Zaradi svojih nekdanjih poslovnih zvez in zaradi članstva v raznih klubih je imel pa vendarle nekaj družabnih obveznosti, ki se jim ni mogel ogniti. Zato je vsako leto priredil tri ali štiri domače večerje in povabil nanje svoje bližnje znance — pravih prijateljev nikoli v življenju ni imel. Ponosen je bil nekako, da so ljudje o teh njegovih večerih govorili. Kakšnega posebnega udobstva v stari, nekoliko mračni »Kostanjevi hiši«, kakor so imenovali njegov dom zaradi mogočnih dreves na velikem vrtu, niso mogli pričakovati, prav tako tudi ne posebne duhovite zabave, zato je pa poskrbel, da so se dobro počutili vsaj za mizo in krožniki.

Za danes je imel Milner pripravljene še prav posebne reči, ker je imel med svojimi gosti odvetnika Craytona, svojega zdravnika dr. Warnerja, Roberta Vana, lastnika znane londonske banke Praighton & Wellman, potem bogatega veletrgovca Thomasa Flesha in naposled kot poseben okrasek polkovnika Roya Gregoryja, ki je bil očitno v boljših družbah zelo priljubljen, saj se je njegovo ime bralo skoraj vsak dan v članskih imenikih raznih častnih odborov.

Kakor gospodar, so bili tudi vsi gostje samci — samo Vane je bil vdovec — in življenje v klubih je ustvarilo med njimi nekakšno površno znanje, ki ga je hotel Milner z nocojšnjo večerjo nekoliko poglobiti. Kakor se je sam zase zelo malo menil se je vendar dobro počutil v družbi imenitnih ljudi, in iz raznih vzrokov se mu je zdelo pametno, da ima zaupne zveze z osebnostmi, ki v javnosti kaj veljajo.

Ker mu je pa bilo do današnjih gostov toliko, je kar besnel, ko je videl, da hoče imeti klepetavi Crayton povsod besedo. Suhi možak s ščetinastim zvitim obrazom, nekoliko ukrivljenim hrbtom in drobnimi rokami in nogami, je bil sicer za nekatere zadeve imeniten odvetnik, ne pa družabnik, ki bi ga mogel vsakdo prenašati. K temu so mnogo pripomogli njegovi klienti, ki niso bili lordi in drugi imenitniki, ampak vsakdanji ljudje, ki jih je zadela nesreča, da so se zapletli v mreže zahrbtih zakonov. Mr. Ernest Crayton je za primerno plačilo pomagal tem obžalovanja vrednim ljudem in njim je veljalo tudi vse njegovo mišljenje in čutenje zunaj ojnic sodišča in zunaj umazanih sten njegove pisarne. Branil je svoje kliente povsod, pred vsemi in pri vsaki priložnosti. Po njegovem mnenju bi mogel biti pravi gentleman samo tisti človek, ki bi lahko dokazal, da se je pred sodiščem izmazal samo z odvetnikovo spretnostjo.

Crayton je razvijal to svoje mnenje z zelo živimi kretnjami. Mahal je okoli sebe z nožem in vilicami, to ga pa ni motilo, da ne bi vmes še zmerom hranil svojih zgovornih, širokih ust z najboljšimi grižljaji, ki jih je mogel ujeti. In pri tem je še zmerom našel dovolj časa, da je zdaj pa zdaj zlil vase kozarec težkega vina in pregledal vso mizo, ali mu morda v preveliki vnemi ni ušla kakšna nova jed, ki so jo bili pravkar prinesli.

Milner je bil zaradi tega ves iz sebe in Craytonov klepet mu je šel tako na živce, da mu je marsikateri grižljaj obtičal v grlu. Še celo pijača se mu je zataknila in to je pri njem že dosti pomenilo.

Tako seveda ni moglo večno trajati, in zato je začel jezno obračati svoje izbuljene, vodene oči proti Craytonu, a minilo je precej časa, preden je odvetnik to opazil. Začuden je zaprl usta, pogoltnil kos mesa, ki si ga je bil prav tedaj potisnil med zobe, in debelo pogledal Milnerja.

»Sodim, Frank, da se ne strinjate čisto s tem, kar pripovedujem,« je menil ujedljivo. »Pri vas bi to najmanj pričakoval. Če ste danes tako častivreden mož in morete imeti takšno častivredno družbo za svojo mizo, je to vendar samo potrdilo tega, kar sem pravkar rekel. Če se še spominjate, kako pogosto sva oba stala pred sodnikom...«

V tem trenutku je Crayton odkril, da mu moli Nick veliko pasteto iz gosjih jeter pod nos, in to je njegove misli k sreči obrnilo v drugo smer.

Milner si je obrisal pot, ki mu ga je bil pognal strah na čelo, zvrnil kozarec whiskyja in preplašeno pogledal po svojih imenitnih gostih. Toda ti so bili očitno preslišali začetek odvetnikove opombe, ker so se prav vneto pogovarjali o nečem drugem.

Polkovnik je bil imeniten družabnik in sploh najzanimivejša osebnost za mizo. Sodeč po njegovih nekoliko osivelih laseh, bi utegnil imeti kakšnih petdeset let, toda temne oči v njegovem ozkem, zagorelem obrazu so imele jekleni sijaj, in njegova srednje visoka, mišičasta postava je izdajala v vseh svojih odmerjenih gibih nekakšno mladostno prožnost. Šele pred nekaj meseci je bil dal indijski armadi slovo. Prepotoval je vso Indijo in doživel marsikaj razburljivega. Svoje doživljaje je znal zaviti v nenavadno živo in napeto obliko. Govoril je počasi in zelo skrbno, toda v njegovem glasu je bilo, kakor v vsej njegovi zunanjščini, nekaj go-

VSAK TEDEN DRUGA

spodovalnega, kar ni učinkovalo preveč prikupno.

Milner je bil nad tem svojim gostom navdušen, in ko je zdaj Craytona ukrotil, se mu je posvetil z vso pozornostjo.

Polkovnik Gregory je zaradi tega začutil potrebo, da mu pove nekaj prav prijetnega:

»Zelo sem vam hvaležen za ljubeznivo vabilo, Mr. Milner. To je eden najprijetnejših večerov, kar sem jih zadnje čase preživel, ker se pri vas človek res udobno počuti. Ljubim te stare angleške hiše. Naj bodo na zunaj še tako nelepe in na znotraj še tako skromne, toda v njih je domačnost, ki jo človek povsod tako pogreša.«

Stara ‚Kostanjeva hiša' še nikoli ni slišala take pohvale in njen lastnik je bil zato tako srečen, da se je neprestano priklanjal polkovniku in mu napijal.

Craytonu pa se je menda spet zazdelo, da mora nekaj reči. Zarežal se je, si počasi obrisal usta in pogledal Milnerja tako hudobno, da ga je kar zazeblo.

»Vidite, Frank,« je dejal in jezik se mu je zapletal, »isto sem vam tudi jaz zmerom pravil, kadar ste zabavljali čez svojo hišo. Boljše si niste mogli dobiti. Hiša se podaja vam in vi njej. Sicer je na zunaj in na znotraj podobna jetnišnici, pa vendar ni jetnišnica. Da, vaše življenje bi poteklo morda dosti slabše, če ne bi bilo mene.«

Milner je začutil, da je najpametneje, če ta pogovor hitro konča. Prosil je gospode, naj gredo z njim v sosedno pušilnico, kjer je Nick serviral zravnan kakor strelovod, črno kavo in razne pijače. Milner je delil smotke in je počasi prišel v tako okroglo voljo, da bi se najrajši pošteno napil, če ne bi neprestano mislil na kupčijo, ki ga je še čakala. Pri kupčiji je pa hotel biti zmerom trezen in to niti ni bilo preveč težavno, saj je prenesel toliko vina, da bi dva druga človeka pod njim omagala. Toda zaradi tiste zadeve se ga le ni maral preveč nabrati. Pogosto se je zalotil, kako je skrivaj pogledal na uro.

Njegovi gostje so posedli po naslanjačih in ko so že debelo uro govorili o tistih vsakdanjostih, ki so predmet pogovorov pri vseh takšnih družabnih večerih, je naposled nastal majhen odmor.

Tedaj je polkovnik Gregory iznenada dvignil svojo markantno sivo glavo in nekoliko zviška pogledal bančnika.

»Mr. Vane, ali vas smem nekaj vprašati?«

Bančnik je vljudno prikimal.

»V vaši družbi sem večkrat videl neko damo, ki je zbujala splošno pozornost...«

Vane je polkovnika hitro in zvedavo pogledal, potem se je pa pogladil z mesnato desnico po licih in se samoljubno zarežal.

»Aha, Mrs. Mabel Hughesova,« je rekel. »Moja klijentka. Čudovito skrivnostna ženska in čudovito bogata.«

Polkovnik Gregory je prikimal, kakor bi bil hotel reči, da razume tudi bančnikove misli, in vsa soba je bila tisti mah polna žensk z demonskimi čari.

Polkovnik je prvi pogledal na uro.

»Oprostiti mi boste morali, Mr. Milner, toda danes imam še nujen sestanek. Drugače se me ne bi tako hitro iznebili. Ali bi sporočili mojemu šoferju, da mislim iti? Dovolite mi tudi, da se za pot nekoliko preoblečem. Noči so že zelo hladne in angleškemu podnebju se po dolgih letih Indije še nisem privadil...«

Gospodar je planil s stola, kakor bi ga bil kdo s šilom zbodel. Med neprestanimi pokloni se je sukal okoli polkovnika.

»Kakor želite, gospod polkovnik. Sicer sem zelo nesrečen, da nas mislite že zapustiti, toda upam, da vas bom zdaj lahko še večkrat videl v svojem domu. — Takoj bom poklical šoferja.«

Kakor krogla se je odvalil iz sobe, polkovnik je pa počasi stopical po skromno opremljeni sobi. Vrata v jedilnico so bila odprta, vrata na nasprotni strani zaklenjena.

Pred temi vrati je obstal polkovnik Gregory in si ogledoval precej vsakdanji bakrorez, ko je spet prihitel gospodar.

Dalje prihodnjič

DRUŽINSKI TEDNIK V VSAKO SLOVENSKO HIŠO!

Maratonska bitka

Nadaljevanje s 9. strani

Imel sem občutek, ko da bi miss Kantova zdaj premišljevala, kako bi me nagovorila. Očitno je bila sita večne zapetosti in je hrepenela po tem, da bi bila samo eno uro ženska...

Vodnik nam je med tem glasno pojasnjeval:

»Tam zadaj so gore nimf. Oni vrh tam na desno je Pentelikon, slaven zaradi ležišč marmorja.«

»In kaj je na oni strani gorovja?« se je zanimala miss Kantova.

»Tam je spet morje, in sicer Maratonski zaliv, kjer se je vršila slavna bitka pri Maratonu.«

Bitka pri Maratonu! Tukaj sem imel tudi jaz besedo. In naspol obrnjen k vodniku, sem dejal:

»Atene so plačale to zmagoslavno bitko z življenji sto dva in devetdesetih junakov...«

Miss Kantova se je iznenada obrnila k meni: trenutek me je smehljaje se motrila, potlej je pa vprašala z nežnim glasom:

»Oh, prosim gospod, kdaj je bila bitka pri Maratonu?«

Bitka pri Maratonu! Ko bi vprašala o Zlati buli, bitki pri Mohaču, o Luthru ali Ameriki, na vse bi ji lahko odgovoril — a morala je vprašati ravno za Maratonsko bitko! In na lepem sem se spomnil dušeče šolske sobe, grgrajočega glasu profesorja Töröka, skrivnega romana in spet me je popadel kot posledica neke sugestije, ki je bila v zvezi z nadaljnim razpletom mojih misli, močan kašelj. Lovil sem sapo in nisem mogel govoriti dalje...

Miss Kantova me je presenečena gledala, vodnik me je pa prestrašen tolkel po hrbtu. Najbrže se je bal, da bi utegnil umreti na stopnicah svetišča Zmage kot sto tri in devetsedeta žrtev Maratonske bitke.

Ko sem si spet opomogel, sem zagledal miss Kantovo zgoraj na Pantenonu. Francoz je capljal zraven nje in je na vse pretege mahal z rokami — najbrže ji je razlagal ravno Maratonsko bitko. Miss Kantova ga je smehljaje se poslušala.

Takrat sem sklenil, da se Maratonske bitke iz kljubovalnosti nalašč nikoli ne bom naučil.

Radio Ljubljana od 19. do 25. jan. 1939.

ČETRTEK, 19. JANUARJA:

12.00: Plošče ■ 12.45: Poročila ■ 13.00: Napovedi ■ 13.20: Opoldanski koncert Radijskega orkestra ■ 14.00: Napovedi ■ 18.00: Plošče ■ 18.40: Slovenščina za Slovence ■ 19.00: Napovedi, poročila ■ 19.30: Nac. ura ■ 19.50: O gasilskem prazniku ■ 20.00: Koncert slovanske glasbe ■ 21.00: Prenos iz Turina ■ 22.00: Napovedi, poročila ■ Konec ob 23. uri.

PETEK, 20. JANUARJA:

11.00: Pri zobozdravniku, dialog ■ 12.00: Plošče ■ 12.45: Poročila ■ 13.00: Napovedi ■ 13.20: Opoldanski koncert Radijskega orkestra ■ 14.00: Napovedi ■ 18.00: Ženska ura ■ 18.20: Plošče ■ 18.40: Francoščina ■ 19.00: Napovedi, poročila ■ 19.30: Nac. ura ■ 19.50: 10 minut za planince ■ 20.00: Radijski orkester ■ 21.15: Cimermanov kvartet ■ 22.00: Napovedi, poročila ■ 22.30: Angleške plošče ■ Konec ob 23. uri.

SOBOTA, 21. JANUARJA:

12.00: Plošče ■ 12.45: Poročila ■ 13.00: Napovedi ■ 13.20: Plošče ■ 14.00: Napovedi ■ 17.00: Otroška ura ■ 17.50: Pregled sporeda ■ 18.00: Radijski orkester ■ 18.40: Pogovori s poslušalci ■ 19.00: Napovedi, poročila ■ 19.30: Nac. ura ■ 19.50: Beseda k prazniku ■ 20.00: O zunanji politiki ■ 20.30: Vesel živalski krog ■ 22.00: Napovedi, poročila ■ 22.15: Radijski orkester ■ Konec ob 23. uri.

NEDELJA, 22. JANUARJA:

8.00: Kmečki trio ■ 9.00: Napovedi, poročila ■ 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz franč. cerkve ■ 9.45: Verski govor ■ 10.00: Plošče ■ 11.00: Koncert kvarteta Pilih ■ 12.00: Klavirski koncert gdč. Viktorije Švihlikove ■ 13.00: Napovedi ■ 13.20: Opoldanski koncert Radijskega orkestra ■ 14.00: Plošče po željah ■ 17.00: Kmetijska ura ■ 17.30: Plošče ■ 18.00: Alfonz Inkret: Sovražnik malih živali ■ 19: Napovedi, poročila ■ 19.30: Nac. ura ■ 19.50: Dueti orglic in harmonike ■ 20.30: Koncert operne glasbe ■ 22.00: Napovedi, poročila ■ 22.15: Plošče ■ Konec ob 23. uri.

PONEDELJEK, 23. JANUARJA:

12.00: Plošče ■ 12.45: Poročila ■ 13.00: Napovedi ■ 13.20: Opoldanski koncert Radijskega orkestra ■ 14.00: Napovedi ■ 18.00: Zdravniška ura ■ 18.20: Plošče ■ 18.40: Melodije Paglavčeve pesmarice ■ 19.00: Napovedi, poročila ■ 19.30: Nac. ura ■ 19.50: Zanimivosti ■ 20.00: Plošče ■ 20.30: J. S. Bach: Božični oratorij ■ 21.30: Plošče ■ 22.00: Napovedi, poročila ■ 22.15: Prenos lahke glasbe iz kavarne Emona ■ Konec ob 23. uri.

TOREK, 24. JANUARJA:

11.00: Šolska ura ■ 12.00: Plošče ■ 12.45: Poročila ■ 13.00: Napovedi ■ 13.20: Citre solo ■ 14.00: Napovedi ■ 18.00: Radijski orkester ■ 18.40: Odnos svetega do lepega ■ 19.00: Napovedi, poročila ■ 19.30: Nac. ura ■ 19.50: Vesela kronika ■ 20.00: Slovenski vokalni kvintet ■ 20.45: Koncert Radijskega orkestra ■ 22.00: Napovedi, poročila ■ 22.15: Plošče ■ Konec ob 23. uri.

SREDA, 25. JANUARJA:

12.00: Plošče ■ 12.45: Poročila ■ 13.00: Napovedi ■ 13.20: Plošče ■ 14.00: Napovedi ■ 18.00: Mladinska ura ■ 18.40: 20 let razvoja jug. socialne politike z vidika delavskega prava ■ 19.00: Napovedi, poročila ■ 19.30: Nac. ura ■ 19.50: Uvod v prenos ■ 20.00: Prenos iz ljubljanske opere ■ Konec ob 23. uri.

PATENT „KRALJICA PEČI"
ki se naloži le enkrat dnevno in greje ves dan, je v zalogi pri
A. SEMENIČ IN DRUG
Ljubljana, Miklošičeva cesta 15

Da bo vsa družina vesela, je treba samo kupiti »Družinski tednik«!

Za vsako priliko
najboljše in najcenejše Hubertuse, površnike, perilo in vsa oblačila
nudi
Presker
Ljubljana, Sv. Petra c. 14

Premog — koks
drva — oglje — likalit
dobite po zmernih cenah pri
RESMAN LOJZE, Ljubljana
Cesta 29. oktobra (Rimska) št. 21
Telefon 33-53

Poceni boste kupovali
naš brezplačni katalog
Kastner & Öhler

TVRDKA

se je preselila iz
Gradišča v
Wolfovo 10

MALI OGLASI

NOVOST ZA DAME je nov izum steznika. Prekaša vse dosedanje forme steznikov, ter je vsaki dami v največje zadovoljstvo. Ta nov izum kroja daje vsaki dami ono zaželeno mladeniško obliko. Pošljite še danes točno mero ki si jo sami vzemite pod prsmi in čez prsa. Z naročilom naj se nakaže znesek din 15'—. Razpošilja A. Fronkoč — Slov. Javornik.

SAMSKO POHIŠTVO prodam za din 1300'—. Postelja, nočna omarica, omara in umivalnik. Vse iz trdega lesa, čisto, dobro ohranjeno. Poizve se pri »Družinskem tedniku« Ljubljana, Gregorčičeva 27/III

Pravi smuški čevlji vedno na zalogi. Izdeluje ludi po meri staropriznana tvrdka
A. Zalokar
Ljubljana
Mestni trg 19
Popravila se sprejemajo

TRTA
Cepljenke najplemenitejših vrst ter zatiče in korenike Kober 5BB, teleki 8B, Riparia in Chasselas, vse zajamčeno čisto in prvovrstno, dobavljajo:
Prvi jugoslavenski loznjaci, Daruvar.
Zahtevajte cenike.

POZOR GOSPODINJE!
Najceneje ste postreženi s
KURIVOM pri tvrdki
RUDOLF VELEPIČ
trgovina s kurivom
LJUBLJANA VII.
Sv. Jerneja cesta 25
TELEFON 27-08
Ravno tam se dobijo popolnoma nove plošče svetovno znane znamke HOMOCORD CENA DIN 15·—

OKO
FR. P. ZAJEC
IZPRAŠAN OPTIK IN URAR
LJUBLJANA, sedaj Stritarjeva ul. 6
pri frančiškanskem mostu
Vsakovrstna očala, daljnogledi, toplomeri, barometri, hygrometri, itd. Velika izbira ur, zlatnine in srebrnine. Samo kvalitetna optika! Ceniki brezplačno!

Operacija

Napisal Wilhelm Kunze

Profesor Hans Döderlein, slavni kirurg, se je na svoj štirideseti rojstni dan zavedel svoje osamelosti. Le za trenutek je pomislil na preteklost, ko je sedel pri zajtrku in spoznal svojo usodo. Visokorasli mož z negovanimi plavimi lasmi je mislil na svojo umrlo mater. Ljubila je cvetlice in je vselej skrbela za to, da na njegov rojstni dan ni nikoli manjkal na njegovi mizi šopek temnih vrtnic. To je bilo že davno, za vselej končano. Že več kakor trinajst let je minilo, ko je užival srečo v mislih na neko dekle. Regina, lepa, ponosna Regina — imela je kraljevsko ime in po pravici! Njegova mati je morebiti preveč jasno izrazila svojo nenaklonjenost do Regine — rekla je, da je brezsrčna — in to je vplivalo na njegova čustva. Bogve, kje je zdaj Regina?

Ostal je neporočen in ni imel nobenih sorodnikov v mestu, kjer je služboval. Njegov oče je živel pet sto kilometrov daleč od njega v domovini in mati je bila že deset let mrtva. Že pred desetimi leti je Hans Döderlein pretrgal s svojo mladostjo in prav za prav tudi s svojo domovino; živel je izključno znanosti in dolžnosti do bližnjega. Težka služba, pusto življenje. In deset let je vendar dolga doba!

Z zamahom je profesor odpodil od sebe misli na preteklost. Ta dan je terjal od njega jasno glavo in trezen razum. Roka mora biti mirna, srce prav tako. Program celega dne je bil jasno določen in tudi nepričakovani dogodki so bili všteti. Zdaj je moral pogledati v kliniko. Potlej so sledile operacije. Pozno popoldne ima še neko predavanje, zadnje pred počitnicami.

Ko je stopil iz svoje sobe, je bil že stari: poosebljena odločnost, zapet obraz, prožno mišičevje. Pacijenti na kliniki niso poznali drugačnega. Kadar se je prikazal v krogu zdravnikov in pomočnikov, je vse nadkriljeval s svojo samozavestjo. Govorili so, da je strog, a dokaj stvaren. Najbolj uporni so priznavali njegove predpise. Pogosto so pač poskušali, da bi njegov zmerom enako resni obraz razvedrili s humorjem. A se je komaj zmenil za to.

Danes je imel primer, ki se ga je moral takoj lotiti. Mijo Meinerjevo so pravkar pripeljali na kliniko. Imela je nesrečo s svojim motornim kolesom in se je vedla zelo pogumno. Döderlein je takoj spoznal nevarnost, ni dolgo okleval in je dal pacijentko prenesti v operacijsko dvorano. Vprašal je svojo pacijentko, medtem ko je naročal zadnje priprave, po njenih sorodnikih, prijateljih in znancih. Ni imela nobenih sorodnikov v mestu. Bila je stara dva in dvajset let, stala je na lastnih nogah in se je pogumno in razumno borila z življenjem. Imenovala je podjetje, kjer je bila uslužbena kot neke vrste dekle za vse, ker se ji je vse posrečilo, česar se je lotila. Profesor ji je moral obljubiti, da bo obvestil podjetje o njeni nesreči. Medtem ko je še smehljaje se odgovarjala na vprašanja, je mirno zaspala pod vplivom narkoze. Ko se je spet zbudila, je vse že srečno minulo; bilo ji je strahovito slabo, a takoj je vprašala po profesorju, ki je tudi takoj, ko ga je poklicala, pohitel k njeni postelji. Od njega je hotela zvedeti, kaj se bo zdaj z njo zgodilo in kako dolgo bo pač vse to trajalo. Spustila sta se v pogovor, ki je v Hansu Döderleinu brez posebnega prizadevanja našel globok odziv.

Ko se je po kosilu vrnil v svojo sobo, je našel na svoji mizi šopek temnordečih cvetlic. Bil je presenečen in je zaman premišljeval, od koga bi pač mogel biti šopek. Potrežnica je vedela povedati le, da je bil poslan. Na lepem se je spomnil gospodične Meinerjeve in bi poleg drugih sto in sto nesreč kmalu pozabil na njeno. Stopil je k telefonu in se je pozanimal pri službujoči sestri, kako se pacijentka počuti. Čeprav ni dobil nikakršnega razburljivega sporočila, se mu je zdelo potrebno naročiti, naj ga takoj obveste, če bi se pokazali znaki kakšnih komplikacij. Spustil je slušalko na vilice in je za trenutek postal pred močno dišečimi vrtnicami. Čemu sta na svetu bolezen in nesreča? In zakaj se loti ta ljudi, ki so pri vsem tem nedolžni, prav tako kakor tistih, ki bi jim lahko pripisovali kakšno krivdo?

Nekaj pred njegovim predavanjem so ga poklicali v kliniko: stanje gospodične Meinerjeve se je na lepem poslabšalo. Odlašati je nevarno. Operacija? Spet se je je lotil sam. A že v začetku je spoznal, da njegova pomoč nič več ne pomaga. Z nepopisnimi občutki, ki jih poprej ni nikoli poznal, je operacijo končal. Z dvema pomočnikoma je naposled stal pred posteljo nezavestne bolnice, v neizrekljivih skrbeh, obupan, brez sveta. Neslišno je dirjal sem in tja, stiskal pesti, sopel, se prepiral z usodo. Stal je ob postelji na smrt bolnega dekleta in jo gledal, gledal nežni, bledi obrazek, ki se ni mogel več smehljati.

V tem trenutku so ga poklicali ven. Zbegan in nesluteč — še z gumijastim plaščem na sebi — je našel zunaj Regino, ponosno, lepo, vzvišeno kakor nekoč. Zdelo se mu je, ko da vidi prikazen. Menil je, da vidi skoznjo. In na lepem je spoznal, da je prevzetna, nekje v njej je neka krivda, bila je nasprotje tiste, ki je v sobi počivala na smrtni postelji! A njena navzočnost ni zadela na ničesar več v njem. Govoril je z njo naglo in tuje. Ničesar skupnega ni bilo več med njima. Trinajst let je dolga doba. In vedel je tudi, da trinajst let ne pomeni nič proti temu edinemu dnevu.

Regina je pa hotela vedeti še druge vzroke.

»Druga ženska?« je vprašala s suhim smehljajem.

Postalo mu je trpko pri srcu. Lahko bi se zasmejal, rezko zasmejal, izrazil svoje preziranje nad tolikšno nespametjo — a zadržal se je in je obvladal samega sebe. Medtem ko jo je gledal kakor tujko, ki je stala pred njim visoka in stroga, je odgovoril mrzlo in stvarno:

»Da — druga ženska!«

Potlej je korakal po neskončnem hodniku. Bilo mu je, ko da bi moral vzleteti!

Vstopil je v trenutku, ko je Mija Meinerjeva izdihnila. A videl je še ljubek smehljaj, ki je z zadnjim dihom prešinil njen obraz in je na njem tudi ostal.

Nekaj minut nato je stopil v predavalnico in je imel predavanje, zadnje pred počitnicami. Nihče ni opazil na njem kakšne spremembe. Bil je vedno stari: sama nedotakljiva odločnost, zapet obraz, prožno mišičevje. Slušatelji niso nikoli poznali drugačnega.

Izdaja za konsorcij »Družinskega tednika« K. Bratuša, novinar; odgovarja Hugo Kern, novinar; tiska tiskarna Merkur d. d. v Ljubljani; za tiskarno odgovarja O. Mihalek — vsi v Ljubljani.